

Átlatvető

2015. december

Az Erdélyi Körök Országos Szövetségének és az Erdélyi Magyarok Tolna Megyei Egyesületének negyedéves lapja

A TARTALOMBÓL

2015 Adventjén	4-5
Kövér László: Invázió, betolakodás folyik	6
Ágoston András és Stöffán György migrációs elemzője	8, 10
Szász I. Tas migráns-naplói	12
Ünnepi beszéd Pakson, Budapesten	18, 19
Jegyzetek (Gyárfás András, Juhos Kiss János, Ábrám Zoltán, Nagy-M. Gábor)	20-23
Szabó István a magyar csodáról, feltámadásról	24
Orvosok apjai, az erdélyi orvoslás nagyjai	27, 31
Erdélyi menekültek Magyarországon – 1988-89.	36
Aporok térben és időben – befejező rész	45
Év végi pikantériák – Krúdy Gyula	55
Eleven hagyomány: Gelléri Andor Endre	56

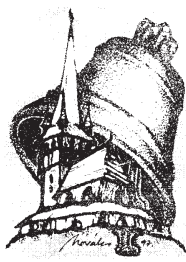
Leonardo
Szentfűs Madonna

Reményik Sándor

Ex nihilo

Ó, Isten, teremts hát a semmiből
Új esztendőt nekünk,
Fehér lapot, hogy írjuk végre rá
Igaz történetünk':
A szeretet s a jószág álmait.
Hogy akarhassuk, amit szeretünk.

S váljék valóra, amit akarunk,
Ó, mert Uram, oly szánandók vagyunk.
Tépd el az okság zord láncolatát
Egy percre csak,
Ebből az egy csodából
Ki tudja, tán egy szebb világ fakad.

EKOSZ

Az Erdélyi Közös Országos Szövetség 2015. október 17-én a Recski Község-háza Tanácstermében, tartotta meg közgyűlését. A közgyűlésen jelen volt **dr. Kövesdy Pál**, az EKOSZ tiszteletbeli elnöke, illetve a **budapesti, győri, komlói, monori, mezőberényi, nagyatádi, recski, salgótarjáni, soproni és a Tolna megyei egyesületek** képviselői.

A közgyűlés az alábbi határozatokat hozta:

– Az EKOSZ Közgyűlése csatlakozik a Székelyföldért Társaság és az Erdélyi Járók Közhasznú Egyesület kezdeményezéséhez és támogatja a Székely Nemzeti Tanács munkáját és küzdelmét, Székelyföld Területi Autonómiájának ügyében. Az EKOSZ anyagilag is támogatja az SZNT-t, erejéhez mérten.

– Kezdeményezi a Temes megyei Pabdi Római Katolikus Templomnak, mint jelentős egyházi és magyar kultúrkincsnek a megóvását. A templom az Esztergomi Bazilika kicsinyített mása. A templom megmentésének ügyében felvesszük a kapcsolatot a Magyar Patrióták Közösségével és a Temesvári Római Katolikus Egyház püspökével.

– Elítéli a Magyar Narancs szerkesztőségét, mely lap címlapjára szögesdrótos, Hitler-bajszos Orbán Viktort ábrázoltak. Az EKOSZ elítél minden, a miniszterelnököt és bármely magyart gyalázó tettet.

– Elítéli a sósmezői katonai temetőben lévő áldatlan, kegyeletsértő helyzetet. Felkéri az illetékeseket, hogy állítsák vissza az eredeti állapotokat, hogy a román elhunytak mellett tűntessék fel az eredeti német és magyar elesett katonák nevét is, akik a háborúban elesetek.

– Kifejezi nagyrabecsülését a **Salgótarjáni Erdélyi Kör** tagjainak és felkéri folyóiratunk főszerkesztőjét, hogy a Salgótarjáni Erdélyi Kör részletes tájékoztatója jelenjen meg rövidített formában az Átalvető hasábjain.

– Megbízta az elnököt, azzal, hogy ha megkapja a jogerős végzést a Csongrád Megyei Törvényszéktől, mely megszüntette a **Szegedi Erdélyi Kört**, a szükséges jogi lépéseket tegye meg.

– Aggodalommal figyeli a magyar közszolgálati televízió csatornák műsorát, beleértve a Duna Televíziót, ahol a Felszállott a páva műsorát leszámítva nem lehet látni-hallani magyar népdalt és magyar néptáncot. Az EKOSZ közgyűlése felkéri az MTVA vezetőségét, hogy a Duna Televízióban térjenek vissza azokra a műsorokra, amelyeket **Sára Sándor** és **Pekár István** idejében lehetett látni, mint ahogy elvárjuk, hogy magyar könnyűzene és magyar klasszikus zene is látható-hallható legyen e csatornán.

A Közgyűlésen megjelentek felkeresték az egykori Recski Kényszer-munkatábor és koszorút helyeztek el az ott elhunyt emberek emlékére, továbbá a recski trianoni emlékhelynél.

A Közgyűlés résztvevői tiszteletüket és köszönetüket fejezik ki **Nagy Sándor** recski polgármesternek, aki minden segítséget megadott a két napos rendezvény sikeres lebonyolításához.

Az EKOSZ recski közgyűlésének résztvevői köszönik **Dr. Sófalvi Antalnak** és a recski Bolyai Farkas Erdélyi Barátok Kör tagjainak a feledhetetlen műsoros estet, mellyel feltöltődve mehetünk neki ez előttünk tornyosuló gondoknak.

Dr. Szekeres Sándor, EKOSZ elnök

Paks – EMTE

Október 22-én az EMTE kopjafát állított megőrzésre Paks polgárainak, közös nemzeti ügyünk jegyében. Felirata: **TESTVÉREDET EL NE TASZÍTSD!** „A kopjafával azt üzenjük, hogy bárhol is éljenek honfitársaink a mai Magyarországhatárain kívül, szüksége van rájuk a nemzetnek, szüksége van rájuk a hazának. Együtt, és külön-külön is” – fogalmazott **Süli János** polgármester a Városháza előtt felállított kopjafa ünnepélyes avatásán. A téren található emlékművekre utalva hozzátette: „A kopjafa a helyével is üzen: Deák bölcsessége, '56 elszántsága és tisztasága segít tudtára adni a világnak, hogy mi, magyarok, paksiak – mindannyian – kortól és nemzet-határoktól függetlenül, együtt gondoljuk a múltat, a jelent, a jövőt.”

A kopjafa székely jelkép, összeköti Magyarországot és a határon túli magyarokat, de arra a hatvanfőnyi erdélyi-re is emlékeztet, akik környékünkön élnek. **Lückl Attila** fafaragó alkotásának avatásán kézdivásárhelyi diákok, **Gazdag-Fejes Margit** és a Szagató zenekar működött közre.

(Kese Ferenc)

(Kapcsolódó írásunk a 18. oldalon olvasható)

Salgótarjáni Erdélyi Kör

2015. szeptember 26-án tartottuk meg a Salgótarjáni Erdély-Kör (SEK) megalakulásának 25. évfordulójára rendezett ünnepi közgyűlésünket. Az ünnepi közgyűlést jelenlétével megtisztelte és köszöntötte **Skuczi Nándor**, a Nógrád megyei közgyűlés elnöke, **dr. Szekeres Sándor**, az EKOSZ elnöke, aki előadást is tartott *Autonómiát Erdélynek!* címmel, valamint a Recski Erdélyi Kör és a helyi civilszervezetek képviselői. Az SEK elnöke, **Valiskó Ferenc** *A 25 éves Erdély-Kör történetének fontosabb állomásai* címmel tartott beszámolót.

A köszöntők, hozzászólások meglepe-

Szerkesztőbizottság:

Dr. Kövesdy Pál főszerkesztő, B. Osvát Ágnes (irodalom és gyermekoldal), Szabó M. Attila (Székelyudvarhely)

Kiadja az EKOSZ elnöksége

Alapító főszerkesztő: **Orbán László**

Levelezési cím: Dr. Kövesdy Pál – 7100 Szekszárd, Otthon u. 2. Tél./fax: (36) 74/417-705
E-mail: ekosz@tolna.net

A kiadásért felel a lap főszerkesztője • ISSN 1416-4698

Nyomdai előkészítés: Galamb Marietta • Nyomdai munkák: Böcz Nyomda, Szekszárd

téseket is tartalmaztak. **Lőrincz Gézáné** történelemtanár saját kiadásában megjelent *A Ráskay főnemesi család története a 15 – 16. században* című, dedikált művével ajándékozta meg dr. Szekeres Sándort, Valiskó Ferencet és dr. Kúti Istvánt, **Tóth János** tagtársunk pedig egy régi dalával lepte meg a tagságot. Az ünnepi közgyűlés ebéddel, baráti beszélgetéssel, koccintással zárult.

*

A 2015. október 23-i Emlékfutás előkészítésében és szervezésében a SEK tagjai aktívan részt vettek. **Schirilla György** hosszútávfutó és életmód-tanácsadó az idén Gyöngyösről futott Salgótarjánig.

2015. október 28-án a POFOSz Nőgrád megyei Szervezetével és a MVSZ salgótarjáni csoportjával közös rendezvényt tartottunk. Ezen **Sulyok László** tanár, újságíró *1956 emlékezete – forgácsok* címmel tartott interaktív előadást, amelyhez többek között **Ponyi József** 1956-os elítélt, valamint **Bérczesi Mihályné** POFOSz elnök fűzte hozzá emlékeit. Valiskó Ferenc SEK elnök pedig rövid tájékoztatót tartott az Emlékfutásról.

Valiskó Ferenc

Szeged

Kopjafa érkezett Szegedre Székelyföldről!

A Székely himnusz zeneszerzője, Mihalik Kálmán halálának 93. évfordulója alkalmával, 2015. szeptember 4-én a Szegedi Belvárosi temetőben megemlékezést, koszorúzást tartott a **Mihalik Kálmán Alapítvány**. Ez alkalommal, összetartozásunk jelképekül egy faragott kopjafát ajándékoztak a sepsiszentgyörgyi Székely Nyugdíjas Önszegélyező Pénztár tagjai közül **Lőrincz István** – aki maga faragta a kopjafát –, valamint segítői, **Bogdán Bertalan** és **Szabó József**.

Megemlékező beszédet mondott **Gál Imre**, a Mihalik Kálmán Alapítvány elnöke, megköszönve a Sepsiszentgyörgyieknek az ajándék kopjafát, és a tizenhárom fős küldöttségnek a részvételt.

Kitüntették Izsák Balázst Budapesten

„A honvédelem ügye érdekében huzamos időn át végzett, áldozatos munkája elismeréseként” kitüntetését kapott Izsák Balázs, a Székely Nemzeti Tanács

(SZNT) elnöke Simicskó István honvédelmi minisztertől október 23-án, a nemzeti ünnep alkalmából.

A Honvédelemért Kitüntető Cím II. fokozatát a miniszter a társadalmi szervezetek és a nyugállományúak egyesületei javaslatára, a HM társadalmi véleményező bizottság támogatásával adományozta.

Átadták a felújított emlékművet Madéfalván

Három évig elhúzódó restaurálás során sikerült az emlékoszlopot rendeltetéséhez méltó formájába visszaállítani, hogy további évszázadokon át az önfeláldozás és önzetlen hazaszeretet jelképeként hirdesse a székely ősi erényt utódaink számára – hangzott el a Siculicidium-emlékmű átadásán Madéfalván.

A madéfalvi kultúrotthonban tartott ünnepi tanácsülésen díszpolgári címet adományoztak **Potápi Árpád János** nemzetpolitikáért felelős államtitkárnak. **Szentes Csaba** polgármester köszönetét fejezte ki a helyi döntéshozó testületnek, Hargita Megye Tanácsának, Magyarország kormányának, a csíkszeredai főkonzulátusnak, valamint a Siculicidium-emlékmű felújítását végző vállalkozásoknak, hogy régi pompáját nyerte vissza a 251 évvel ezelőtti vérengzésre emlékeztető oszlop és tetején a Köllő Miklós által készített turulmadár.

A Siculicidium-emlékmű felállításának 110. évfordulóján az ünnepi szentmisét a Siculicidium-kápolnában tartották, ahol a szentbeszédet **Darvas-Kozma József** esperes-plébános mondta. A szentmisét követően a gyülekezet az emlékműhöz vonult át, ahol sor került az újjáavatási ünnepségre. Mint elhangzott, az emlékmű teljes felújításán esett át, ami nemzeti összefogás és közös munka gyümölcse. Szentes Csaba polgármester köszöntőszavai után Potápi Árpád János és **Kelemen Hunor** RMDSZ-elnök osztotta meg ünnepi gondolatait. **Ráduly Róbert Kálmán** felolvasta Zsögön Zoltán azon versét, amelyért letartóztatták.

(Háromszék)

Székelyudvarhely

Egy orvosi termográf működtetése céljából alapították meg a DR. OSVÁT BARNÁ TÁRSULÁST Székelyudvarhelyen. A művelődési ház oszlopos ter-

mében 2015. október 8-án este, az alapítvány névadójának hozzátartozói (gyermekai) bemutatták a társulás célját, ami egy, az országban még ritkaságnak számító orvosi termográf üzemeltetése.

Az eseményen **dr. Andorkó Orsolya** mutatta be a termográfias diagnosztika elveit. Mint kiderült, a termográfia, azaz hőterképezés egy olyan vizsgálati eljárás, melynek során a test hőmérsékletét egy infrakamera, valamint egy számítógépes szoftver segítségével méri. A termokamera segítségével különböző kóros folyamatokat lehet felismerni, egyebek közt a daganatos sejteket, de különböző fájdalmak hátterét is felfedheti a hőkamera által készített termogram.

(Hírközlő: B. Osvát Ágnes)

Király Károly kitüntetése

A Magyar Érdemrend Középkeresztje a Csillaggal kitüntetést adományozta Király Károlynak, Erdély kiemelkedő politikusának Áder János, Magyarország köztársasági elnöke. Mint az az oklevélben megjelent, az erdélyi magyarság jogai és önrendelkezése érdekében folytatott küzdelme elismerése-

ként ítélte oda az államfő a kitüntetést. A magas állami kitüntetést Lezsák Sándor, az Országgyűlés alelnöke adta át a 85 éves közéleti személyiségnek az Országházban. Lezsák Sándor úgy fogalmazott: olyan embert köszöntenek, akinek neve a 70-es és a 80-as években a reményt jelentette. Méltatta az erdélyi magyar politikus küzdelmét, kiállását, szavai szerint ezek a magyarországiakat is erősítették. Király Károly köszönetet mondott az elismerésért: amit tett, azt az erdélyi magyarságért tette, jelentette ki.

Az EKOSZ és lapja, az Átalvető büszkén értesült az eseményről és teljes szívvel gratulál a mi Károly bátyáknak!

Adventi levél – 2015

Drága Barátaim!

Sok földi gondunkra figyelve ismét elérkezik a csalódást soha nem okozó égi reménykedések ideje. Azoknál, kik élni tudnak eme legfőbb támasszal, igencsak szükség volt erre nap mint nap, az egész évben. S mekkora szüksége lehet rá az ezt nem ismerőknek?

Alig múltak el az evilági reményeinket életben tartó októberi hetek – azok, amelyek a hőseinkre való emlékezés által biztatnak örök küzdelemre, hiszen ezek a hősök és helytállásuk legfőbb példáink arra, miként lehet égi segítséggel a földi vereségből is győzelem – s a nemzet mellett máris középpontba kerül a család. Először halottainkra emlékezünk, hogy ezt követően az ő áldott emlékükkkel szívünkben az ég felé forduljunk, s várjuk a Szent Család csodáját, a hit, a remény és a szeretet gyönyörű ünnepét, az adventi várakozást betetőző karácsonyt.

Ez a várakozásban töltött időszak mindenkit megmozgat, s alkalmat ad arra, hogy befelé forduljon, majd nézzen szét maga körül, és elvégezze önmaga „revízióját”, s ez a visszavisszatérő önrevízió valóban új vízióval gazdagítsa őt: miért is kapta küldetését erre a ma oly zaklatottnak bizonyuló világra.

Mert hiába tűnik sokszor reménytelennek helyzetünk, kicsinek és nagynak, apró feladatra vagy nagyra termettnek egyaránt, a maga területén felelősen kell gazdálkodnia adott talentumával. S ha ezt teszi, észreveheti, amint megnyílnak a lehetőségek is előtte.

Szabó Zoltánnak, a kolozsvári Hitel lapjain Zrinyi Miklósról, a nagy költőről, államférfiről és katonáról, főleg pedig az ő választott magyarságáról írott tanulmányából idézek pár sort: „Kevés izgatottabb magyar író van Zrinyinél, alig lehet egyfolytában olvasni. Mi teszi ezt az izgalmat? (...) A helyzet és a feladat kettőssége. A helyzet reménytelen – mondja egyik szavával, a feladat nagyszerű – mondja a következővel. (...) Vívódik a helyzetismeret és a feladatmutatás, a kétségbeesés és tervekészítés között.” Életét és az ezt kitöltő magyarságát pedig, mint tudjuk, a nagy feladat vonzása és annak végrehajtása határozta meg.

Nos, az adventi várakozás arra is alkalom, hogy felismerjük a feladatot, és, ha belevágtunk, felfedezzük a végrehajtás lehetőségeit.

Mert nem magunkért születünk e világra!

Mert a mai világ arról próbál meggyőzni, hogy csak a magunk megvalósítása a cél.

Mert ez utóbbinak – létünk értelmének felismerése nyomán – lehetséges formája éppen a mások szolgálata lehetne. Valósítsuk hát meg önmagunkat másokért. Találjuk meg életcélunkat olyan munkában, amivel képességeinket (akár politikusaink az Unió pénzéket) minél nagyobb százalékban „lehíva”, mások, esetünkben a nemzet szolgálatába állíthatjuk.

S a nemzet nagyon sokakat jelent, magába foglal mindenkit, aki hazánkat magáénak érzi, sőt, paradox módon azokat is, akik elvakultságukban ezt megtagadnák. Dsidával szólva tudjuk, akkor is magyar...

Sokszor mondhattuk: nagy időket élünk, történelmieket. Ha valamikor ezt nem volt tévedés kimondani, akkor ez az a pillanat. Egy kontinens sorsa forog kockán, s vannak, akik ezt tagadják. Az lehetetlen, hogy ne látnák, de mégis tagadják. Nos, ennek a furcsa kérdőjelnek a megfejtése mögött található meg az, ami napjaink történelmének végső magyarázatát rejt el előlünk.

Kicsiny hazánk csak létszámában csekély. Az emberiség haladásának nagy előmozdítói, problémáinak megoldói általában a kevesek voltak. Mint erről már volt alkalmam írni: valaha létszámot apasztó vérhullatással védtük örök nagy szerelmünket, Európát, most spirituálisan tehetünk érte. Ez a gondolat lassan már száz esztendő lesz és egyre aktuálisabb. Önző módon lehetünk önzetlenek. Mert, ha Európa süllyed, senki se gondolja, hogy megmaradhat egy kis magyar sziget, vagy akár másik hasonló. Gondolok itt a homogenizációs vágytól elborult agyú vezetőkkel ravaszkodó – Trianon ajándéka – szomszédokra. Mire ráeszmélnek, hogy valójában ők nekünk is sors adta testvéreink, már késő lehet.

Közületek, kikhez eljutnak soraim, némelyek arra figyelmeztetnek, hogy adventi leveleim pesszimisták, lehangolóak. Pedig nem ez a célom.

Ha még elérhető számotokra egynémely régebbi üzenetem, egy dolgot mindenképpen megfigyelhettek azokban. Ama égi reménység ügyében ugyanis soha nem voltam pesszimista.

Az, hogy a világ olyan irányba indult el, amely veszedelmeket rejt magában, nem kizárható módon végveszélyt, nem az én megállapításom. S ha erre figyelmeztetek, csak azt teszem, amit tenni kell mindnyájunknak. Nem maradhatunk közönyösek és tétlenek.

Mert eljött az ideje a magunk revíziójának.

Egyenként és együtt. Nekem, neked, nektek s leginkább azoknak, akik még beleszólhatnak abba, ami történik, s ami történni fog.

Advent idején tehát csendesedjünk el, nézzünk magunkba és nézzünk szét magunk körül. Vegyük elő a lélek és a józan ész segítő erejét. Tegyük ezt annak tudatában, hogy tökéletesség csak az Úr remélt világában van, próbáljuk felmérni helyzetünket, tennivalónkat, az ezzel kapcsolatban legelfogadhatóbb irányt.

Ki-ki a maga ereje és képességei szerint, de egyre gondolván. A remélt üdvösségre és a nemzet megmaradására. Ez nem két különböző irány. Az erre vezető útnak is egy a neve: A SZOLGÁLAT!

Áldott adventi várakozást és karácsony mindennél fontosabb csodájának átélését kívánom Mindnyájatoknak:

Leányfalu, 2015 adventje előtt.

Tasi

Kommentár 2015 adventjén

Földindulások időkét élünk. Európa alapjai rengenek, gyökerei szakadoznak, lombozata foszlik. Döntnökei tébolya, már-már a szándékosság (megvezetetttség, irányítotttság?) gyanúját látszik igazolni, és az első, majd a második világháború előtti totális vezetői irányítvesztettségét idézi fel. Joggal érezzük hát Szász I. Tas barátunkkal együtt, hogy kontinensünk sorsa forog kockán, és a nyilvánvaló tények (pl. a migránsáradat és a terrorcselekmények közötti összefüggés) tagadása mögött lehet keresnünk a sötét történelem magyarát.

Kicsiny hazánkat mindeközben a béke szigetének érezzük, köszönhetően a bölcs, előrelátó és konzekvensen határozott kormányzati politikának. A ránk zúduló rágalomözön fokozatosan elhal és a gyalázkodók fejére hull vissza. Jó érzés most magyarnak lenni! Biztonságérzetünket viszont beárnyékolja a tudat, hogy ezernyi szállal kapcsolódunk veszélyeztetett kontinensünkhöz, annak egész történelméhez, kultúrájához, teljes gazdasági-fizikális-szellemi lényegéhez. És ne feledjük: kontinensünk megmaradásához, összértékeinek kialakításához, azok megvédéséhez évszázadok magyar vérhullatása és nagyjaink erőfeszítései, csodálatos teljesítményei járultak hozzá. A veszteség lehetősége, a vész tudata ezért közös bármely nemzetével.

Amiről alig vagy egyáltalán nem esik szó: Románia, a legnagyobb magyar kisebbségtartó helyzetének, meg a magyar-román viszony alakulása e kontinentális forrongásban. A migráns-áradat mindeddig elkerülte az országot, amelyik eddig egyfajta „splendid isolation” álbiztonságából szemlélhette a dolgok alakulását, és nyugodt fensőbbiséggel csatlakozhatott a magyar őcsárlók kórusához. A korrupciós bot-

ránysorozat, a következményes szörnyű tragédia és az azt követő politikai földrengés is mintegy sajátos román problémaként jelentkezett és lett „kezelve” mindmáig. Az erdélyi magyarság sokak számára megdöbbentő közömbössége mindez iránt pedig ismételt igazolni látszik, hogy az ott lakó magyarok vajmi kevésbé érzik magukénak az országot, annak gondját-baját. Pedig jól tudhatjuk (megtanulhattuk), hogy egyáltalán nem vonhatjuk ki magunkat a bárminemű történelem ránk rendszerint hátrányos következményei alól.

Ami a következőkben meghatározhatja Románia viszonyulását az összeurópai krízishelyzethez, az természetesen a vezetés politikai beállítottsága, egyelőre az átmeneti „szakértői” kormányé”, majd természetesen a végleges, eljövendő vezetése. Utóbbi mibenlétét a jövő jótékony homálya fedi, a jelenlegiről viszont értő elemzők tudni vélik, hogy alapvetően liberális beállítottsága és kötődései révén szépen simul be a „politikailag korrekt”, meghatározó EU-s vonulatba. Ami pillanatnyilag ugyancsak hasznos a nagyromán nemzetpolitika számára, hiszen akadálytalanul folytathatja beolvasztó, elnemzetlenítő tevékenységét, sikeresen háríthatja a magyarság országon belüli és/vagy az EU-s fórumokon folytatott védelmi akcióit, meg persze a „fekete bárány” anyaország részéről történő mindenfajta fellépést is.

Meglehetősen lehangoló kép bontakozik ki előttünk. Csakhogy! Eddig ugyebár, legfőképpen a 20. században, egy roppantul átgondolt, távlatos, ravaszul kitervelt és végrehajtott, mindvégig a győztes oldalt idejében felismerő és ahhoz simuló, ezért győztes román politikának lehettünk vesztes szemtanúi és elszenvedői. Most viszont egy olyan folyamat zajlik szemünk előtt, ami az Isten és az ember alapvető lényege, a biológia és az erkölcs törvényei szerint is pusztulásba visz. A rendezettség felől a káoszba, egy negatív társadalmi entrópia-változásnak megfelelően. A gyakorlatban ez a nemzetállamok lebontását, a kereszténység (benne az ortodoxia!) felszámolását jelentheti, többek között, de legfőképpen. Mindezt Magyarország jelenlegi kormánya tisztán látja, vallja, hirdeti, és ennek szellemében cselekszik, az ország külső és belső ellenségei pedig teljesen logikusan és mindezt igazolva teszik a maguk, mindezzel ellentétes lépéseit.

Joggal kérdezhetjük tehát: a román vezetés nem látja ezt? Hova lett a híres román életöszön, politikai szimat és ravaszság, az elvtelen, mindenkit mindenkor elárulni kész gyakorlat? Tán csak nem a zsigeri magyarellenesség vezeti őket most is, és ezért képtelenek megérteni a közös sors parancsait és levonni a következtetéseket? A köznapok embere csak találgat, összeesküvés-elméleteket gyárt vagy ad ilyeneknek hitelt, gyanakszik valami újabb román boszorkánykonyhabeli keverésre-kavarásra. Léphetnek ők bárhogy, de most – talán újabb kori történelmünkben először – mi biztosak lehetünk a magunk választotta út helyességében. Hogy ez sikeres lesz-e, azt persze nem tudhatjuk, hiszen kis pont vagyunk e nagy kavargásban, de történelmünk, emberi létünk, legfőképpen pedig létünk isteni oldala, tehát lényege szerint nem tehetünk mást. És az nem lehet, hogy legfőbb szövetségesünk cserbenhagyjon minket. Hiszen nemsokára újra meg fog születni! Áldott, boldog karácsonyt!

K. P.

Babits Mihály

A magyarok Istenéhez

(részlet)

...
Mi vár reánk? És jön-e még igazság?
Vagy mi leszünk a keresztrefeszített
a nemzetek közt? Akkor is középen
áll a Kereszt, s ki szenved: Messiás.

És ez van talán hátra még. Az embert,
az aprót, megváltottad már. A népek
váltsága jó most. S bizonytal mienk vagy,
Isten, amíg mi hordjuk a keresztet.

Mert nem lehetsz a mérges kis Wotanok
öccse te, egy a sok közül, pogány
csillag, hanem ki eljött, csillagoltó
nap, s kinél kisebb nekünk nem elég:

Magyarok és mindenek Istene.

Kövér László: Invázió, betolakodás folyik

Az uniós szerencsétlenkedés csak ráerősít a kormánypártok döntéseinek helyességére. Nem a magyar, szlovák, cseh, bajor álláspont rendkívüli, hanem a többi EU-s tagállamé

„A mostani európai kaoszban – Ukrajnával, a görög válsággal s a bevándorlással sújtott világunkban – az egyetlen jó dolog, hogy újra fel kell tennünk azt a kérdést, hogy kik is vagyunk mi, európaiak. Ha ezt nem teszik meg a politikusok, majd felteszik a szavazók, de abban nem lesz sok köszönet” – értékelt a MHO-nak adott interjújában Kövér László, az Országgyűlés elnöke. Úgy vélekedett, a migránsválság azt bizonyította, hogy az Európai Unió, mint valódi értékközösség nem létezik, teljesen újra kell gondolni a működését. Szerinte a bevándorlók között nyilvánvalóan vannak életüket mentő menekültek is, de Európába érve már nem védelmet kérni érkeznek, hanem részt követelni az európai jóléti ellátásokból, figyelmen kívül hagyva a jogszabályokat. „Így valójában már invázióról, betolakodásról van szó. Ránk rúgják az ajtót” – tette hozzá a házelnök.

– Milyen tapasztalatokat szerzett az egyesült államokbeli látogatásán?

– Hivatalosan az Interparlamentáris Unió által, az ENSZ égisze alatt szervezett negyedik házelnöki konferenciát tartották New Yorkban, amire meghívást kaptam, ahogy a többi, csaknem száznegyven ország házelnöke is. Ez a tanácskozás időben közel esett az Egyesült Államokban élő magyarság több aktuális programjához is. Ezeket az eseményeket összekötve már tartalmas volt a látogatás. Washingtonban az amerikai katolikusok Szeplőtelen Fogantatásról elnevezett nemzeti kegyhelyén, bazilikájában ünnepi szentmisén vettem részt, melyre az altemplomban épített Magyarok Nagyasszonya-kápolna felszentelése okán került sor. Ennek főcelebránsa Donald Wuerl bíboros, washingtoni érsek volt, a homíliát Erdő Péter bíboros mondta. Amerika minden részéből mintegy ezer magyar katolikus hívó jött el a szentmisére – San Franciscóból éppúgy, mint Kanadából vagy a Felvidékről. Clevelandben a hatvanadik jubileumi cserkésztalálkozón mondhattam beszédet több száz amerikai honfitársunk előtt. A látogatás közben a New York-i, washingtoni magyarok különböző szervezeteinek vezetőivel tudtam egyeztetni a nemzetpolitikai kérdésekről. Jó érzés volt látni, hogy ezek a közösségek milyen odaadással őrzik kultúrájukat, milyen erőfeszítéseket tesznek gyökereik megtartásáért, s örömdetes volt tapasztalni, hogy partnerként viszonyulnak az óhaza koncepciójának is megújult nemzetpolitikájához, különösen a már kint született generációk bevonására tett kísérleteinkhez.

– Az Orbán-kormány sajtója nem túl jó az Egyesült Államokban. Milyen hírek jutnak el a helyi magyarokhoz?

– Az internetnek nagyon sok negatívuma mellett van pozitív hatása is. Az amerikai magyarok a média hazugságokkal szemben tisztában vannak a magyarországi valósággal, hiszen napi kapcsolatban állnak rokonaikkal, barátaikkal, el tudják érni azokat a magyar hírforrásokat is, amelyek nem a

balliberális média hazugságait ismételgetik. A magyarok a nyugati sajtóban megjelent támadásokkal szemben az elmúlt években is fel tudtak lépni, tudtak tiltakozni az országot ért igaztalan támadások ellen, demonstrációkat szerveztek, kiálltak Magyarországról mellett.

– Viszont az átlag amerikai csak a botrányos hírekről hallhat, ha Magyarországról van szó.

– Sajnos, ez így van, az ellenséges sajtóviszonyokat adottságként kell kezelnünk. Mostanában azért mintha az amerikai politikában is változnának a dolgok. A migránshullám előtti időszakban volt például olyan, hazánkkal kapcsolatos kongresszusi bizottsági meghallgatás, ahol többségbe került a minket támogató álláspont. Ami pedig a napjainkban zajló népvándorlást illeti, az erre adott európai válaszok megítélésében egyelőre óvatosságot látunk. Meglepő lenne, ha nem így történné, hiszen az Egyesült Államok a mexikói határán az illegális bevándorlás megakadályozására háromezer-négyszáz kilométeres kerítést épített.

– Mekkora a felelőssége az Egyesült Államoknak az Európában kialakult migránshullám előidézésében?

– Azért tart a világ ott, ahol tart, mert az elmúlt száz évben mindenféle következmény nélkül el lehetett követni az aljaságokat – legalábbis a győzteseknek. Különös, hogy azok, akik naponta a múltunk feldolgozására szólítanak fel minket, egyáltalán nem éreznek késztetést arra, hogy felelősséget, akár személyi felelősséget is vállaljanak például a hazugságokkal kirobbantott iraki háborúért. De ne feledkezzünk meg az 1945-ös jaltai paktumról, amellyel Közép-Európát kiszolgáltatták Sztálinnak; az első világháború utáni békediktátumról, amellyel a békecsinálók tulajdonképpen elvetették a második világhégéshez vezető ellentétek magvait; vagy épp a közel-keleti országhatárok meghúzásáról, amellyel egy másik térségben ugyanúgy jártak el. Ez utóbbi szoros összefüggésben van a mostani bevándorlási válsággal. De nem a mi dolgunk felhozni ezeket a történelmi bűnöket.

– Mi lehet az Egyesült Államok európai érdeke?

– Ha az erős Európa kialakulása lenne a céljuk, akkor arra kellene gondolnunk, hogy ami most itt történik, ahhoz az amerikaiaknak semmi közük sincs. Az aktuális történéseket látva felvetődhet, hogy az Egyesült Államok célja egy ugyan erős, de azért nem egyenrangú partner, a föderális Európa kialakítása lehet. Az illegális bevándorlás kezelésében mutatott elvtelenség, gyávaság és teszetoszaság az erősebb Európa (értsd: még több Brüsszel) igényének erőltetését hozza magával. Mennél súlytalanabbak és korlátozottabbak a nemzeti tagállamok, annál könnyebb az uniót a bürokráciáján keresztül manipulálni. De az is egyértelműnek tűnik, hogy az európai válságtünetek azóta ütötték fel a fejüket, amióta egyes vezető európai politikusok az euró mint világpénz bevezetését tűzték ki célként. A terv egyet jelentett volna Európa gazdasági és politikai emancipációjával a transzatlanti együttműködésben, s az önálló tényezőként való megjelenés lehetőségét adta volna az új világrendszer kialakításában. Nem állítom, hogy az uniós válságért elsősor-

ban nem a brüsszeli és egyes nemzetállami vezetők a felelősök, de azt sem gondolom, hogy az amerikaiaknak semmi közük sincs mindehhez. Elég csak Soros György Európa jövője iránti „aggodalmára” utalnom.

– *Hogy lehet értelmezni az ukrán válságot ebben a logikai láncban?*

– Az első világháború után az európai nagyhatalmak „beengedték” a kontinensre az amerikai és az orosz érdekek érvényesülésének lehetőségét. Európa azóta őrlődik az orosz és az amerikai malomkő között, megverve még saját mai politikusainak kisszerűségével is. Ha összefüggésekben gondolkodunk, akkor az látható, hogy az ukrán válság kirobbantásához azért fűződhetett valamilyen külső, nem európai érdek, hogy megosszák az uniós tagállamokat. Az oroszokkal való kapcsolat eltérő tagországi megítélése történelmi és geopolitikai szemszögből előre látható volt.

– *Ha már az amerikai célokról beszéltünk, van az Uniónak közös víziója a jövőről?*

– Vízió? Az Európai Unió – mint valódi értékközösség, s mint ezen az alapon létrejött valódi közös akaratképező együttműködés – egész egyszerűen nem létezik. A migránsválság „kezelése” is ezt bizonyította. Az a cél – egyfajta birodalmi struktúra létrehozása – amerre az unió halad, elhibázott. Deák Ferencet idézve: ha a mellényt rosszul gomboltuk be, akkor azt először vissza kell gombolni, ha jól akarjuk viselni. De hivatkozhatnék Bibóra is, aki az Osztrák–Magyar Monarchia bukásának tanulságát általános érvényűen fogalmazta meg: hazugságra nem lehet tartós politikai konstrukciót építeni.

– *Meddig kell visszagombolni az Európai Unió mellényét, egyáltalán vissza lehet még gombolni?*

– A mostani európai káoszban – Ukrajnával, a görög válsággal s a bevándorlással sújtott világunkban – az egyetlen jó dolog, hogy újra fel kell tennünk azt a kérdést, hogy kik is vagyunk mi, európaiak. Ha ezt nem teszik meg a politikusok, majd felteszik a szavazók, de abban nem lesz sok köszönet. Az unió eredetileg egy korlátozott gazdasági együttműködésből indult, lett belőle közös piac, európai gazdasági közösség, majd megszületett az Európai Unió. A kereszténydemokrácia alapelve a szubszidiaritás. Ez azt jelenti, hogy minden problémát ott kell megkísérelni megoldani, ahol az keletkezik, s ahol a megoldáshoz szükséges legtöbb információ és elégséges erőforrás, eszköz rendelkezésre áll. A települések gondjait a települések, a nemzetállamok problémáit pedig a nemzetállamok oldják meg, ne a távoli Brüsszelre bízzák azokat, illetve ne próbálja meg az ehhez szükséges kompetenciákat senki sem elvenni tőlük. Ha az unió így működne, egy csapásra megszűnne a sehová sem vezető, „erős tagállamok kontra föderális Európa” vita. Végre a közös európai értékek kerülhetnének szóba. Az unióban jelenleg az is tarthatatlan, hogy mindent a gazdasági lobbierdekek határozzanak meg, az uborkagörbülettől a tyúkketrecek paramétereinek rögzítéséig. Ezek az irracionális esetek is nyilvánvalóan arról szóltak, miképp lehet helyzetbe hozni egyes tőkeerős vállalatokat a kis- és közepes vállalkozókkal szemben. De az is örület, hogy az unióban központi kérdéssé kezd válni a nemek eltörlésének kérdése. Miközben ezt az aberrált ötletet egyesek erkölcsi parancsként kívánják elfogadtat-

ni a nemi egyenjogúság és a szabadság jegyében, azonközben a nemzeti kisebbségek ügye, a nemzeti-kulturális önazonosság megőrzéséhez való jog senkit nem érdekel az unióban. Az egyszerű választóban ezek a jelenségek feszültséget teremtenek. Azt látják, hogy a brüsszeli adminisztráció hivatalnokai és politikusai teljesen elszakadtak a valóságtól. Ha viszont a mostani uniós morális és szellemi terror tovább folytatódik, fel fog lázadni az európai normalitás. A migránshullám a nemzeti pártok erősödésével jár. Nemsokára teljesen átrajzolódhat Európa politikai térképe, de semmi sem garantálja, hogy a helyzet jobb lesz, mint most. Az biztos, hogy annyira kétségbeejtő állapotban van Európa, hogy valaminek történnie kell, és valószínűleg történni is fog.

– *Nem érzi abszurdnak, hogy a bevándorlást támogató európai baloldal és liberális réteg azoknak a muszlimoknak a befogadása mellett áll ki, akiknek vallása, morális alapállása kizárja azokat az életvezetési és politikai elveket – a homoszexualitást, a genderizmust, de még az egyház és a politika szétválasztását is –, amelyeket a liberálisok vallanak?*

– A liberálisok semmiben nem különböznek a kommunisztáktól: nem hisznek az örökkévalóságban, és ugyanaz a világ-megváltó messianizmus, arrogancia hajtja őket. Csak az „itt és most”, a gyorsan megszerezhető szavazatszám, a hatalom és a pénz érdekli őket. Látjuk, a szociáldemokrácia mögül elfogytak a munkástömegek, ezért új „elnyomottakat” kell találniuk. Ha nincs elég szegény ember, akkor a szocialisták elegendő számút teremtenek a kormányzásukkal, vagy más földrészekről importálnak maguknak szavazókat, illetve különböző virtuális kisebbségi csoportokat kreálnak, s ajánlanak nekik „védelmet”.

– *Hogy határozná meg, mi zajlik most valójában, gazdasági bevándorlás vagy népvándorlás?*

– Egyik kifejezés sem írja le igazán a valóságot. Miközben a rajtunk átsörtető tömegben nyilvánvalóan vannak olyanok, akik az életüket mentve menekültek el a lakóhelyükről, azonközben mire Európába értek, addigra már nem védelmet kérni érkeztek, hanem részt követelni az európai jóléti ellátásokból, tudatosan figyelmen kívül hagyva minden számukra akadályt jelentő jogszabályt. Így valójában már invázióról, betolakodásról van szó. Ránk rúgják az ajtót, beton-darabokat dobálnak a határunkat védő rendőrökre. Ezt az agressziót a nyugati média úgy tálalta, mintha pusztán humanitárius problémáról lenne szó.

– *A nyugati országok vezetői közül legutóbb az olasz miniszterelnök is megtalált minket. Matteo Renzi Magyarországot nevezte rizikónak a bevándorlás európai kezelésében.*

– Európának nem mi, hanem a fél Európát uraló kriptokommunisták, az olasz miniszterelnök és elvtársai jelentenek rizikót. Igaz, ma már szocialistáknak nevezik magukat, de valójában törőlmetszett posztkommunisták. Régi álmukat, a nemzetközivé leendő egész világot látják megvalósulni, s úgy érzik, hogy „ez a harc lesz a végső”. Krokodilkönnyeket hullatnak a bevándorlókért, de valójában az Európát még összetartó hagyományos közösségek – család, egyház, nemzet – iránti mély gyűlölet motiválja őket. Eltekintve az őszinte „hasznos idiótáktól”, nem többek ők, mint a globalista pénzügyi körök megvásárolt pitiáner ügynökei (...)

Ágoston András

Körvonalazódtak az igazi dilemmák

Látszólag a migránsválság az oka Európa bizonytalankodásának. Csakhogy a mélyben egy szép(?) új világ körvonalai látszanak kirajzolódni.

Amit a felszínen látunk, az a nyugati és a skandináv államokban a migránsok befogadása, illetve elutasítása között zajló belső küzdelem. Szemmel látható, hogy miközben a küzdelem döntetlenre áll, a migránsok menetelése nyomán lassan visszafordíthatatlan változások állnak be, melyeknek a döntési helyzetben levő kormányzati hatalom pont a leggyazdagabb nyugati államokban nem akar, vagy nem tud megálljt parancsolni.

A legfőbb dilemma, amelyet még a felszínen látunk: mi az oka a migránsvonulásnak, s mi lehet a kiút?

Az EU-ban mutatkozó jelenleg inkább ideológiáinak mondható összegabalyodott ellentétek, s főleg a lépten-nyomon kiütköző döntésképtelenség egyre inkább a médiák síkján még nem felismert, s a mélyben jelentkező tendenciák meglétére, mind erősebb térnyerésére utalnak.

Emlékezzünk, hogy a hidegháború lezárását Francis Fukuyama A történelem vége és az utolsó ember c., 1992-ben megjelent politikai nagyszéjében a kommunista rezsimek összeomlását követően azt állította, hogy a történelmi haladás ideológiák közti harcként való értelmezése tulajdonképpen véget ért. E kor lezárultával a világban a liberális demokrácia uralmának kora s a politika és gazdasági liberalizmus elkerülhetetlen győzelme – a történelem vége – következik.

Csak négy évet kellett várni – gondoljuk csak el, mi zajlott ebben az időben a volt Jugoszláviában – és A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása címmel 1996-ban megjelent Samuel P. Huntington könyve. A mű alapgondolata: szó sincs a történelem végéről. Az ideológiák harcát a válás és a kultúra civilizációk közötti összecsapása követi. Irak lerochanása, az arab tavasz, s egyáltalán a mára a Közel-Keleten is előállt globális erőpolitikai gubanc az EU számára csak a migránsinvázióval szembesülve vált hűsbavágó valósággá, rögtöni döntéseket igénylő fenyegetéssé.

Ha csak a nagy hármast, Anglia-Franciaország-Németország eseményeit figyeljük, látnunk kell: mindegy milyen okból indult meg a szemünk előtt zajló migráns-invázió (biztos adatok hiányában tegyük félre a különböző összeesküvés elméleteket), a legerősebb európai államokban szinte rögtöni döntést igénylő drámai körülmények között napirendre hozta a multikulturalizmus dilemmáját.

Angela Merkel évekkel ezelőtt kimondta: a multikulturalizmus halott. Ami úgy is van, hiszen az iszlám hitű bevándorlók integrálása 1965-70-től kezdve szorgalmazott formában nem sikerült. Ezekben az országokban immár harmadízigen a „vendégmunkások” párhuzamos kis civilizációi alakultak ki. Ez arra készíthetné a nagy európai államokat, hogy óvakodjanak a további migránstömegek befogadásától.

Ehelyett azt látjuk, hogy ellentmondásos körülmények között ugyan, de az új bevándorló hullám, az emberi jogok tisztelete, illetve a menekültek befogadása emberbaráti kötelességének örve alatt, voltaképpen akadálytalanul folyik. Mit jelentsen ez?

Ennek a felszín alatt zajló trendnek, mármint a befogadásnak, úgy látszik, mégis van a médiában nem tematizált, de igencsak racionális magva. Ez pedig a munkaerőhiány.

A felszín alatt is mintha a befogadás útján csökkenthető munkaerőhiány vaslogikájának állna a zászló. Igaz ugyan, hogy az iszlámhitű olcsó munkaerő társadalmi integrálása csődöt mondott, de a „szükség nagy úr” örök igazság alapján, újabb, fiatal munkaerőre van szükség. Akár azon az áron is, hogy e nagy országokban vallási és nemzeti alapon kisebb-nagyobb, nem integrált közösségek, gettók alakulnak ki. Együtt élni a gettókkal lehet, de a gazdasági növekedésről lemondani nem lehet.

Egyes számítások szerint, a most úton levő migránsáradat legfeljebb tíz százaléka alkalmas arra, hogy rövid időn belül munkára, hasznos munkára lehessen fogni. Hát nem halmozódott fel a nyugati nagyoknál elég tapasztalat a harmadik generációs, zömmel veszélyes robbanóelegyet alkotó munkanélküli fiatalokkal kapcsolatban? Nem.

Milyen formában lehet ezt az eddig sem ideológiailag, sem társadalomlélektani szempontból nem tárgyalt újdonságot (a migránsra migránst) elfogadtatni a régi tagállamokkal? Van ellenállás, de az, úgy látszik, bukásra van ítélve.

A számunkra fontos kérdés viszont az, mi legyen az EU-tag, volt szocialista államokkal. Náluk nincs korábban bevándorolt, illetve vendégmunkásként toborzott iszlám kisebbség. Nem voltak gyarmataik sem, s nem volt nekik kiket integrálni. Így a multikulturalitás ezen ágával nincs sem jó, sem rossz tapasztalatuk. Amint láttuk, a Visegrádi Négyek országai – a nagyok hangsúlyos rosszállását kiváltva ezzel – nem is kívánnak ezen a helyzeten változtatni.

S ezen a ponton elérkeztünk a probléma lényegéhez. Világossá vált, mi a kvótarendszer bevezetésének célja. A nagyok nyomása olyannyira megnőtt, hogy volt megbízott(?) nyugati tisztségviselő, aki elővette a buzogányt: aki nem vállalja a rá kiszabott kvótát, a meghatározott számú – különben Németországba igyekvő – migráns befogadását, az megfosztja magát az eddig rendszeresen érkező, illetve megpályázható EU-s támogatástól. Ez lenne tehát a kvóta, az emberjogi szafittal leöntött mócsing. Amit csak jó esetben nem szabadítottak már meg az utolsó darab élvezhető hústól.

S akkor a migránsáradat megszüntetéséről még nem is esett szó. Nem csoda. Még csak itt nem lehet gyors és jó megoldást találni. Az ellenkező országok vezetői most törhetik a fejüket, mitévők legyenek.

Hogy ez mennyire így van, bizonyítja a friss hír, hogy Németország lezárja a határait. Állítólag csak átmenetileg. Itt a minőségileg új helyzet.

Körvonalazódott az igazi dilemma. Lássuk, mit kezd vele Európa. Ezen a helyen volt már róla szó, de megismételjük: milyen szerencse, hogy Magyarország miniszterelnökét nem Gyurcsány Ferencnek hívják!

Soros és a korlátlan bevándorlás

Miután ez kezdettől fogva nyílt titok volt, most csak bizonyítást nyert: Soros György magyarországi származású amerikai milliárdos teljes mellszélességgel támogatja és ösztönzi a Németországba irányuló korlátlan népvándorlást. Akár méltányolva is emberbaráti törekvéseit, azt azért nem szabadna elhinni, hogy Soros maga az altruizmus megtestesítője. Hogyan válhatott különben milliárdossá?

Ha magát a népvándorlási projektumot vesszük szemügyre, feltűnik, hogy azt erőteljes, anyagilag jól megalapozott, világra szóló média-kampány kíséri. Ennek szerves része az Orbán Viktort lejárató cikk- és elemzés-özőn. Magától adódik a kérdés: mi ösztönzi Soros Györgyöt egy ilyen költséges és felettébb bizonytalan vállalkozás patronálására?

Érthető, hogy az élete delén túljutott amerikai milliárdos, azon túlmenően, hogy ügyesen meggazdagodott, szeretne valami maradandóbb szolgálattal beiratkozni új hazája tiszteletreméltó nagyjai közé. Ez emberi dolog. Ha a népvándorlási projektumnak a szegények megsegítésén túl célja az is, hogy az EU legerősebb államának, Németországnak a meggyengítésével Amerika közelebb kerüljön céljához, a kedvező szabadkereskedelmi egyezmény mielőbbi aláírásához, nos, ha valóban ez a cél, akkor a migránsözőn pályogatása valóban hozzájárulhat az európai tárgyalók pozícióinak gyengítéséhez.

Tagadhatatlan, Orbán Viktor egyedülként védve a schengeni határt, az ellene irányuló sajtókampány ellenére, sőt annak eredményeként, rövid idő alatt rendkívüli népszerűségre tett szert Európában. A lényegét kutatva az ő esetében is gyorsan eljutunk a nemzeti érdekek védelméhez. Igen, ez az, ami szemben áll a Soros-féle világfelfogással.

Szerinte Orbán Viktor terve, amely a menedékkérők és migránsok emberi jogait alárendeli a határok biztonságának, az Európai Unió megosztásával és tönkretételével fenyeget. Mert a magyar kormányfő célja a vándorlás megállítás, Soros koncepciója viszont az emberi jogokból kiindulva a migrációt támogatja. Eszerint az uniónak évente egymillió menekültet kell befogadnia, minden más már csak arra vonatkozik, hogyan lehet ezt finanszírozni, levezényelni.

Nem új keletű ez a törekvése Soros Györgynek. A rendszerváltás óta alapítványain keresztül támogatja a liberális, majd a balliberális törekvéseket. A Kárpát-medencében működő magyar kisebbségi szervezetek hiába fordultak ezekhez az alapítványokhoz támogatásért. Nagyon gyorsan tapasztalniuk kellett, hogy támogatás van, de csak az autonómiaköveteléseket mellőző kisebbségi pártok, szervezetek részére.

Valahol itt találjuk meg reménykedésünk alapját is. Történelmileg bebizonyosodott, hogy a nemzeti alapú politizálás tartós és helyes opció. A külső anyagi támogatás az ellenzőket ugyan életben tartja, de győzelemre nem segítheti. Mert a nemzeti alapú politizálás általánosabb, mélyebben húzódó értékek mentén igyekszik célt érni.

Orbán Viktor sem tesz mást, csak a legfontosabb nemzeti célok szolgálatába állítja a kormánya által megteremtett gazdasági sikereket.

Az EU szintjén is azt látjuk, hogy a globális veszélyeztetés, a humanizmus köntösébe burkolt, gyarmati sorsba döntő népvándorlás egy csapásra felkelti azokat a nemzeti érdekeken alapuló védelmi mechanizmusokat, amelyeket ma már az EU fura urai is kénytelenek méltányolni.

Vagy felülkerekedik a józan ész, és megvalósul a nemzetek Európája, vagy, ha a szabad nemzetek önkéntes szövetségét föderális keretbe kívánja valaki szorítani, egyszerűen darabokra hullik.

Nehéz a Soros-féle erők ellen folytatott küzdelem, de nem kilátástalan.

Megosztva a terheket?

Két talány is megoldódott az utóbbi hetekben. Az egyik, ki szervezi a migránsjárást, a másik, miért került rá egyáltalán sor. Az irdatlan méretű migránsvonulást az Egyesült Államok érdekelt politikai és gazdasági körei, valamint a milliárdos Soros szervezi. Kettős célja van: talmi gazdasági előnyökkel kecsegtetve, megbontani az egyes EU-tagállamok különben is ingatag társadalmi szerkezetét, hogy végleg betagolódjanak az euro-atlanti befolyási övezetbe. Természetesen az Egyesült Államok teljes felügyelete alatt.

Ki remél, remélhet hasznot a migránsokból? Állítólag a németek és a nagy tervező Angéla Merkel. Mert náluk mintegy 600 ezer betöltetlen munkahely várja a hangyaszorgalmú bevándorlókat. A megállíthatatlannak tűnő áradatnak, a szakértők szerint mintegy 10-15 százalékát lehet csak ügyel-bajjal integrálni, s ez azt jelenti, hogy a befogadó gazdag nyugati országoknak drágább lehet a leves, mint a hús. Ezért akarják a kvóták útján a fennmaradó használhatatlan emberanyagot a kevésbé tehetős tagországokba szétteríteni.

A helyzetet jól szemlélteti az alsó-szászországi, 102 lelket számláló kis falu története, ahova villámpostán érkezett a kormányzati meghagyás, hogy készüljenek fel 1000 migráns befogadására. De nem ez az igazi csavar. Mert a kormányzat végül engedett. Jó, így a hatalom, tekintettel a hiányos infrastruktúrára, legyen, 750. Az ember el sem hinné, ha az esetről egy vita hevében nem maga Andreas Schauer, a CSU főtitkára adott volna hírt. Az ilyen, illetve a hasonló gondok tömege lehet a következménye a migránsokkal való kísérletezésnek.

A német csúcsvezetők eddig egy szóval sem illették a Soros-segítette menekültprojektum kiszivárgó híreit, s már-már kedélyesen vitatkoznak a beözönlő migránsok okozta fennakadások kiküszöböléséről. Az EU kevésbé tehetős tagországai, kétségek közt hánykódva, azt igyekeznek kimódolni, mi lenne nekik jobb, részt venni a „terhek megosztásában”, úgy ahogy azt Angela Merkel elképzei, vagy kisebb-nagyobb anyagi veszteségek árán, legalább egy időre elkerülni a migránsok különben törvénytelen betelepítését? Ha valaki közülük nem tudná, mit jelent a római mondás, a Quod licet Iovi, non licet bovi, nos, az most fordítás nélkül is megtapasztalhatja.

Még szerencse, hogy Magyarország, s egyelőre a V4-ek is, előre menekülnek. Részben úgy, hogy néven nevezik a gyereket, másrészt, megteszik a lehetséges ellenintézkedéseket.

Elég ez ahhoz, hogy megszűnjön az Unióban ma tapasztalható anarchia? Semmiképpen. Ha megnézzük a térképet, látnunk kell: nincs egyszerű és jó megoldás. Különösen így, hogy Görögország lépéseit nem az EU-érdekek határozzák meg.

A kvótaproblémát voltaképpen egyetlen politikai dilemmára lehet levezetni: megőrizheti-e az EU-tagállam a szuverenitását akkor is, ha az EU illetékes szerve iszlámhitű, bizonytalan személyazonosságú tömegek kötelező betelepítésének elfogadására akarja rábírtani?

Magyarország esetében nincs dilemma: a tömeges betelepítés e viszonylag kis ország nemzeti összetételét visszavonhatatlanul megváltoztatná, s a magyar jellegű állami szerkezet megbontása magának az államnak a lebontásához, beolvadásához vezetne. Ez a változat békés úton elfogadhatatlan. (Kiemelés a szerk.-tól.)

Párizs után – avagy Orbán Viktor igazsága

Nincsenek illúzióim. Nem lepott meg az, ami Párizsban történt, hiszen épp annyira kiszámítható és várható, mint a Bereck-Brassó viszonylatban közlekedő vonat érkezése például Kézdivásárhelyre. Igaz mondhattam volna a Budapest-Pozsony viszonylatot is...

Mindegy. Ha menetrend van, vonat van és sín pár is van, akkor a vonat jön... legfeljebb késik néhány percet, de jön!

És, hogy maradjunk ennél a hasonlatnál, ezeket a síneket, amelyeken jön a halál Európára, már vagy száz éve építgetik... hol gyorsabban, hol lassabban. A sín párt ebben a mai korban liberalizmusnak, a vonatot szocializmusnak nevezik, s masiniszta pedig Merkelnek, Junkernek, Hollandé-nak, Faymannnak. A forgalmista pedig a Sorosgyuribácsi. Az utasok pedig a migránsok, a terroristák, Európa megszállói, akiknek minden állomás egy-egy meghódítandó épület, amelyben a helyi utazók közönség felesleges.

Egyetlen sarus van csupán – a magyar miniszterelnök, aki felhívta a figyelmet arra, hogy a sorompók mind hibásak, hogy tömegbalesetet okozhat, ha a vonat egyáltalán elindul. A rangkörös, magukat isteneknek képzelő idioták azonban nem hallgattak rá, s lám, Párizsban megállt a vonat és leszálltak róla az utasok... a többi tudjuk.

Hagyjuk azonban a hasonlatokat. Európa és annak vezetői, társadalmi, orvosi esettel felérő idioták, azon kevés kivétellel, akiket letartóztatnak az idioták törvényinek alapján, mert ellenzik a migránsok tömeges bevándorlását, Európa elpusztítását, s azt a nemzetközi hazudozást, amely abszolút hülyét csinál a világból, az egyszerű emberekből, a társadalmakból. Hiszen neveket, képeket közöl az irányított sajtó az elkövetőkről, de korántsem biztos, hogy ezek islamisták, hogy ezek terroristák voltak. Azt is tudjuk, hogy a főfelelős ISIS-t az USA hozta létre, ám ma, ennek az USA-nak elnöke minden segítséget felkínált a francia elnöknek, aki viszont a Magyarországot gyalázó liberális-szocialista kórusban még hetekkel ezelőtt is szót énekelt, olykor duettet Faymannal, vagy tercettet a teljesen ostoba olasz kormányfővel, Matteo Renzivel. Az idioták énekkara most szedegeti össze a kottákat, amelyeket a péntek éjjeli robbanások légneműszanászét röptetett a brüsszeli kottatartóról.

S a nép lélekben ujjongva, mert nem ő lett az áldozat (egyelőre), fejvesztve rohagál mécsessel a kezében, francia trikolorral helyettesítve önmagát a közösségi internetes oldalon, mert az efféle tömeghisztéria mindig kedvére való volt. Most "igazán" részt vehet a nemzetközi politikában, s együtt mutathatja ki szolidaritását... ami persze nem szolidaritás, hanem a tespedtség és a kényelem, az egyhangúság felpozíciója, a jólét féltésének kinyilváníthatósága a számára. Valami történt végre a szürke hétköznapiakban, más halt meg, nem ő... A televíziós csatornák és a lapok remekül irányítják ezt a tömeghisztériát, elterelvén a figyelmet a valóságról, az okozókról, a bűnösökről, az idioták brüsszeli dáridójáról.

Jó példa volt erre a párizsi megemlékezés, amikor könnyek között rakosgatták le a megemlékezés virágait és mécseseit a riadt gallok, s amikor valami eszement petárdát durrantott, akkor egymást taposva menekült a hős francia társadalom, letaposva virágokat és mécseseket, mentve tyúkszaros életét, ahelyett, hogy a hang irányába vette volna az útját a megemlékező tömeg, és eltaposta volna a vélt elkövetőt... Gyáva, ócska, tunya csürhévé degradálódott Európa, amely tudatlan tömeget az idioták arra irányítanak, amerre a kedvük tartja.

S aki ez ellen a botor tömegpszichózis, a nemzetközi gyászcirrus ellen szól, az lelketlen, fasiszta, nem is ember. Mert aki nem vesz részt ebben a világméretű aljasságban – akár mint vezető, akár mint statiszta, az értéktelen a liberális árulók szemében és sajtójában. Orbán miniszterelnök úr diktátor, Magyarország nyűg Európában (végre kimondták), s embertelenek is vagyunk,

mert nem kell nekünk az, ami ellen őseink a középkortól egyfolytában védték Magyarországot és Európát. Nem kell az idegen és más kultúrkörből való, ha a mi kultúránkat akarja megsemmisíteni – hiszen abból volt elég a kommunista diktatúra alatt is – s nem kell a követelőző vendég, aki a házigazda asztaláról akkor is elveszi az ételt, ha a házigazdát és a családját le kell lőni hozzá.

Igaz, van már Európában egy apró tömegecske, amely látja, hogy a magyar kormány és magyar nemzet világosan és józanul értékeli a mai európai végnapok történetét, ám ez az európai kisebbség az idiotákhoz képest tehetetlen és védtelen. Van egy kisebbség Magyarországon is, amelynek a vezetője havi 5 millió euróért árulja a nemzeti függetlenséget és szabadságot a brüsszeli idioták utasításainak megfelelően, s akit azért nem lehet megszorogatni, mert olyan liberális internacionalista pénzhatalmi erők állnak mögötte, amelyek képesek Magyarországot és a magyar kormányt is megsemmisíteni. Igaz, ez a helyzet néhány robbantás és tömegvilkosság után változik majd. Hiszen nem kerülheti el a sorsát egyetlen ócska, jellemtelen hazaáruló sem.

Az uniós társadalmak és idióta vezetőik tehát, hazánkban és a V4-eken kívül Európa megsemmisítésén ügyködik, s nincs Orbán Viktoron kívül senki más, aki ki is mondja azt, amit ki kell mondania. Kutyaszorítóban is vagyunk, mert a globális pénzhatalom fojtogatja hazánkat, de nem tud mit kezdeni a nemzet és a V4-ek közös erejével, s nincs is hozzászokva ahhoz, ellenkezésbe ütközik néhány országocskára részéről...

Érdekes gondolatok kerítettek hatalmukba, amikor a kiszámíthatóan bekövetkezett franciaországi cselekmény megtörtént: Mely országból indult ki az, ami idevezetett? Hol is ingatták meg először Európa rendjét? Hol kezdték el megsemmisíteni az európai keresztény kultúrát? Hol is romboltak le egy ezer esztendőes keresztény Magyarországot? Hol engedélyezték a homoszexuálisok házasságát, s azt, hogy ezek gyermekeket is nevelhessenek? Hol adták át a muszlimoknak a keresztény templomokat? ...Igen, ott! Franciaországban. Miért csodálkoznak tehát, hogy oda csap vissza a történelem, ahol megerőszkolták? Oda adja a büntetést, ahol a bűnt elkövették. A történelmi karma beteljesedett, illetve folyamatban van a beteljesedés.

A tömeges hisztérikus megemlékezések és a trikolorral való közösségi oldalon meghirdetett személyiségcsere mellett egyetlen szó, egyetlen fohász sem hangzott el a civil tömegben Isten felé. Igaz, a külsőségek mellett a Notre-Dame-ban volt gyászmise a halottakért, s a budapesti Szent István Bazilika előtt is imádkoztak, de... de, ma nem csak a halottakért kellene esedezni. Európa minden nemzetének hamut kellene szórnia a fejére, Istenhez fordulni és megbocsájtásért imádkozni, kérni a Fennvalót, hogy mentse meg a világot... mert nem az Ő büntetése az, amit ma tapasztalunk, hanem az európai léha, kapzsi és hitehagyott, erkölcstelen emberé önmaga felett. Mert a jólét liberális szabadosságában mindenről megfeledkezett, ami szent, és ami erőt, megmaradást biztosított a világnak, Európának. Lehet mosolyogni, lehet megvetően legyinteni, de lehet gondolkodni is ezen. Hiszen a kétezer éves kereszténység, annak erkölcsi és hitbéli tanításai megtartották a nemzeteket, amelyek ma agóniájukban és félelmükben még mindig nem jutottak el az igazság, a bűnbánat, és az elhagyott Isten kereséséig.

Orbán Viktor mérhetetlen igazságot mondott ki, amikor e gondolatokat egyetlen mondatban megfogalmazta: *Európa vagy keresztény lesz vagy nem lesz!**

Eljött az idő, hogy erről Európa minden egykor volt, de gényjeiben ma is keresztény nemzete elkezdjen legbelül gondolkodni...

Stoffán György, 2015. november 18.

* Orbán Viktor itt Robert Schumant, az EU egyik alapító atyját idézi.

Levélváltás

Drága Endre bátyám! Szorongva figyelem a kalendáriumot. Haladunk előre a decemberi lapszám novemberi határideje felé, és nekem még nincs **Csapó Endrétől** elemző írásom! Márpedig e nélkül nincs *Átalveto* sem! Könyörülj szegény szerkesztő lelkivilágán! Biztosan írtál már valamit az új világrengésről, vagy bármiről. Sok szeretettel - P.

Drága Főszerkesztőm, Pali barátom és megértő Doktor bácsim!

12 nap múlva belépek a 95-ösök táborába, és bár enyhe vérlázítón kívül, ami nem orvosság, más egyebet nem szedek (*a levelezőtárs megjegyzése: vérlázítót annál inkább, mint az az alábbiakból is kitűnik*), most készült vérvizsgálatom minden tétele a legjobb értéken áll, a szalonnás reggeli nincs veszélyben, de a halandósági statisztika szerint ajánlatosnak tartom a még megélhető évekkel úgy gazdálkodni, hogy amit még el akarok végezni, annak legyen jó esélye.

1964-től a havilap, majd '78-tól a hetilap (Magyar Élet-Ausztrália – a szerk.) felfejlesztésével bő lehetőségem volt tájékoztatni néhány ezer honfitársat, elsősorban emigrációs sorstársakat az éppen időszerű eseményekről, de mindig beállítva azokat az általam figyelemmel követett nagypolitikába, amelynek menetében következetes célra tartást láttam. Ennek medrében folyt a sajátos magyar történelem, aminek sodrába avatkozni soha nem adatott számunkra lehetőség.

Érdemes visszatekinteni a francia forradalomig a folyamatos következetességre, de a hitelvek megvalósítása az első világháborúval kezdődik, Amerika katonai színrelépése (1917) a fordulópont, azóta minden a világhatalmi központ létrehozása érdekében történik.

A '70-es években nagy érdeklődéssel figyeltem a törekvést a nagypolitikában: a nyugati országoknak a szocializmus eszmerendjébe terelésével és a szovjet állam elfogadhatóvá tételével létrehozni a világállamot. Cikkeim gerincében ennek a folyamatnak a követése állt. Most ezeket az írásokat idézem újságunkban, ezekből tisztán látható a cél, és a következőkben látható lesz a világhatalmi törekvés kudarca a szovjet állam összeomlásával. Izgalmas részletek következnek.

Az, ami ma történik Európával, az említett kísérlet megismétlése Amerika részéről, ezúttal világhatalmi partner nélkül. Ez a beavatkozás annyira brutális és egyértelműen amerikai eredetű, hogy feltétlenül kiváltja az ellenállást, elsősorban a kelet-közép-európai országokban. Ezt vigyázza a növekvő amerikai katonai jelenlét. Majd megmentik az Európai Uniót, meg persze a demokráciát. Csakhogy, most már nincs nekik világhatalmi partnerük Európa hátában. Nem lesz könnyű, de veszélyesek, mert már nagyon kellene valami eredményt felmutatniuk.

Most magamról. A meglódult események nyomán ömlenek a jó cikkek az invázió témájában, amiről februárban megírtam a véleményemet. A liberalizmus témáját is körbejártam, ez most már másoknak is napi téma. Cikkek helyett

beiktattam a '70-es években írtakat, rámutatva, hogy most ugyanaz a szándék. Ezzel időt nyerek, és foglalkozom a könyveimmel.

Eddig 3 kötet jelent meg nyomtatásban az 1961 és 1997 között írt cikkekkel. Ezeket olvashatóvá teszem digitálisan. Az első könyv máris letölthető a címről. Hamarosan készen lesz a második is, a harmadik újév után. A további 18 év termése négy kötet lesz, előkészítem nyomtatásra, és persze digitálisan is megjelennek. Ehhez minimum két év kell nekem.

Bízom abban, hogy ezek a cikkek a maguk idejében volt hasznosságukon kívül a történelem iránt érdeklődők részére is hasznosak lesznek, mind a politikai folyamatok, mind az emigráció iránt érdeklődőknek. Történelem azért, mert hetenként rögzítik az akkor éppen legfontosabb témát.

Sajnálom, hogy ilyen körülmények miatt elmaradok a legszébb, legjobb folyóirat lapjairól, ahol megjelenhetésem számomra rangot jelentett. Szeretettel, öleléssel

Bandi

Ezek után nem marad számunkra más, mint teljes szívből megköszönni Csapó Endrének, a kortól függetlenül kiváló elméjű publicistának, a holtig hű magyarnak és erdélyi lelkű barátunknak minden eddigi sorát, kívánva neki további eredményes éveket, vaseszséget, minden olvasónk nevében is, határtalan szeretettel. (Azért további írásairól csak nem mondunk le...)

Jelen számunkat Gy. Szabó Béla: Jelenések könyve című fametszet-sorozatával díszítettük.

Szász István Tas migráns-naplójegyzetei

Mondhatnánk: ez már lerágott csont. De a napló az napló. Nem ugorhatja át az aktuális témát. Különösen nem, ha az létünkbe vágóan fontos.

Utolsó figyelmeztetés Európának

Kezdjük megszokni, hogy alulinformált és csupán józan paraszti eszünkre való támaszkodással előrejelzéseink pontosabbak a világ politikai életének nagyjaiénál.

Vajon mi vagyunk ilyen zseniálisak és választott (?) vezetőink a selejtből kerültek ki, vagy inkább nem látjuk át, hogy ők nem hibákat halmoznak hibára, hanem feladatot hajtanak végre, parancsra?

Felháborodva vesszük tudomásul nap mint nap a minket gyalázó, hazug és félrevezető sajtó megnyilatkozásait és neves Uniós, sőt világ-politikusok minket méltatlanul sértegető nyilatkozatait. Aki erre érdekltségéből vevő (vagy örömmel tapasztalja ezt), már hajlamos akár el is hinni. Képes fordítva látni, amit saját szemünkkel követhettünk végig az utcán vagy a képernyőn. A jelenség ismert 2006 októberéből. Akkor éppen csak a gumilövedékek nem szálltostak fordítva, a csőcselék szeméből a szelíd, jelzés nélküli, és állítólag esetenként magyarul sem beszélő rendőrök puskacsővébe. Vagyis e furcsa vakság már nem meglepő.

Magyarázatának azonban kell lennie. Mert ellentmondásokra más országok egyes politikusai is vetemedtek, s őket senki sem kérte számon ezért. Mindig csak minket. Folyton csak Magyarországot! És ez nem lehet véletlen, ezt nem lehet elintézni az ezt éppen elősegítő baloldal magyarázatával, mely szerint rossz a kormány külpolitikája, vagy ha igen, ha valóban az a külpolitika okozza, akkor nem velünk, hanem az Unióval van baj. Akkor annak a politikai elvárása hazug.

De lépünk túl a csupán saját, a csakis minket érintő gondon, s lássuk a kontinens baját, amely ha öngyilkos lenne, az minket is sírba vinne.

Soha nem volt aktuálisabb a nagy figyelmeztetés: mentsétek meg Európát! Saját sorsunkkal összekötve itthon már elhangzott párszor. Megmenekülésünk Európához kötésének gondolata legalább 80 éves.

Európa azonban jelenleg egy öngyilkosságnak álcázott, buta tesze-toszaságnak látszó gyilkosság áldozata lehet. Az elkövetők jórészt tudják, mit tesznek, de úgy mutatják, hogy szilárd liberális, humanitárius elveik – valójában jól kitalált ideológiai megkötöttségük, a PC – betartása mindennél fontosabb, s nem számítanak annak következményei. Lehet persze, hogy egy részük gyávaság vagy szerény képességek miatt sorakozik fel, de az igazi elkövetők, azok – ismétlem: feladat-végrehajtók.

Ha az előbb felmerült egy kérdés a minket befeketítő igyekezet hátterét illetően, véle szoros összefüggésben most újra csak azzal a kérdéssel toldhatjuk meg: kinek használ ez? Kinek az érdeke?

Nos, egyszerű lenne ezt egy sötét és ismeretlen háttérhatalom létezésével elintézni, de akkor is fontos volna megismerni, hogy annak kik lehetnek transzmissziós szíjai a végrehajtásban. Mert ahhoz, hogy az igazi tettes és céljai homályban maradjanak, többszörös áttételekre van szükség.

Az Uniót mozgóató következő erő természetesen elsősorban az USA, de nem egyedül. Ezután kereshetnénk, egyelőre nem nagy reményekkel az USA mögött álló másik erőt, amelyik már igazi tudója lehet a nagy végcél részleteinek.

Ha az USA, a nagy tett végrehajtásához szükséges egypólusú világhatalom azt teszi, amit tesz, csak rövid távon lehet annak haszonélvezője. Európát és Oroszországot kikapcsolhatja a versenytársak közül, de hosszabb távon megfosztja magát egyedüli természetes szövetségeseitől a másik feltörekvő világ hatalmas erőivel szemben. S mi csak sirathatjuk a keresztény civilizáció ezzel szorosan összefüggő végét.

Ebből pedig az derül ki, hogy esetükben is felmerül a megmagyarázhatatlan rövidlátás megmagyarázhatatlanságának kérdése.

Pillanatnyilag azonban a legsürgősebbre koncentráljunk.

Nem akarok okosabb lenni senkinél, de érthetetlennek érzem azt, hogy nem látják a legkézenfekvőbb megoldást az Európát fenyegető migrációs támadásra. Mert erről van szó, és ez rövid időn belül tagadhatatlanná fog válni. Ez a megoldás pedig, a hamar életbe léptethető nagyhatalmi fellépés lehetne.

Ugyanis ezek az országok hihetetlen pénzekbe kerülő és Istennek hála csak egymás fenyegetésére és díszszemlékre használt hadiflottákkal rendelkeznek. Miért nem rendelik ki ezeket a földközi-tengeri migrációs zónák nemzetközi vizeire? Ott a leghumánusabban, a szűrőállomásoknál nagyobb fedélzeteken végezhetnék el a menekültek, gazdasági bevándorlók és a sötétebb céllal küldöttek szétválasztását. Az előbbieket kis csoportját aztán szétoszthatnák arra igényt tartó országokban a világ minden részén, a többieket pedig azokkal a járművekkel, amelyekkel jöttek, s ha azok életveszélyesek, akkor más módon, visszaküldhetnék kiindulási pontjaikra.

Ami a gazdasági vándorokat illeti, tudom, szép számmal vannak közöttük a félrevezetettek. Nem csak harcosok és terroristák. De a sejtethető távlati tervekhez ugyanúgy hozzátartoznak, a családgyesítés útján és sokszoros szülési rátájukkal megsokszorozódva.

Európa nem maradhat meg régi formájában, amiért évezredek dolgozott és szenvedett, ha idegen kultúrák telepednek rá. Vannak a világának részei, ahol a multikulturalizmus létezik, nem tökéletesen, de van. Európa nem ilyen. A liberalizmus és a demokrácia pedig nem alkalmazható kötelező módon más civilizációk világában. Vagyis ha azok idejönnek, éppen az őket ide importáló ideológia pusztul el legelőször.

Persze tudjuk. Az csak egy ideológia. Egy eszköz, melyet reánk kényszerítenek éppen saját elveit megcsúfolva. Akik ezzel manipulálnak, egészen mások.

És erről találgatni a PC legnagyobb és legszigorúbb tiltása

2015. szeptember 1.

Europpanás előtt?

Az oly sokat emlegetett, Európa iránti reménytelen szerelmünk ezer-valahány esztendő történetében, talán a pozsonyi csata óta, legnagyobb csalódását éli meg. Voltak még ilyenek, de azok a kontinens egyik-másik hatalmához köthetők. Most viszont az *ungaros eliminados esse* (a magyarok kiirtandók - a szerk.) szelleme magától az Uniótól indítatva teleszik reánk.

De – kérdezem –, vajon az elvárt Európában csalódtunk, vagy ez már nem az? A jelek szerint már nem is lehet. Önmagát pusztította el, de nem az európaiak keze által. Akik ezt tették, azok kontinentális komprádorok. Mert ahogyan nekünk vannak komprádoraink, az Unió szintén kitermelte a sajátjait. Sőt! Hagyta saját élére kerülni őket. Tehát valójában gyilkosság történik, nem öngyilkosság. Indirekt módon mégis benne van az európaiak saját keze? Hogy ez így legyen, sok-sok év munkája szükségeltetett a kellő tudatmódosításhoz.

A helyzet napról-napra változik, pontosabban „fokozódik”. A pellengérre állított kis Magyarország az egyetlen, amelyik próbál megfelelni az Unió előírásoknak, de mégis bűnös. Mi lenne, ha azt tenné, amit a szomszédjai? Vagy mindegy? Bármit tesz, helye bérelt a szegyenkalodában.

A felháborító valóságot minden józan szem látja. A felmérések szerint több mint 80%. Csodálkozni azon a tizenegynéhányon lehet.

Milyen történelmi tényezők tenyésztették ki az ilyen embereket, főleg azokat, akik ennek a kisebbségnek az elvakítói? Minek kell történnie, hogy ők is lelepleződjenek?

De a legnagyobb kérdőjel ma mégis az, hogy mit okozhat ez az emberáradat. Hogy hova vezet a most elkezdődött civilizációk háborúja. Már tudjuk: ennek nem lehet jó vége.

A pesszimista scenárió szerint ez Európa végét jelentheti, s akkor mi is elveszünk, mert ezen a tengeren nem lehetnek szigetek. Hiába ártatlanok annak lakói. Alámerülnek, mint Atlantisz népessége.

De lehet beszélni egy optimista változatról is! Eszerint eljőhet a neoliberalizmus örült világának vége. Vagyis ennek a kicsiny országnak a fel-felpislákoló spiritualitása, példájával hozzájárulhat Európa megmentéséhez.

Ha így történne, isteni küldetést hajtana végre. Egyedül Isten akaratából, tőle kapott erővel. Sok ezer éven átívelő történelmi vándorutunk alatt volt már ilyen.

Most is lehet.

Képesek leszünk-e kiérdemelni a hozzávalót?

2015. szeptember 22.

A nagy biliárdozás

Biliárdoznak a biliárdosok. Mi csak nézzük tehetetlenül. Hatalmas erők csapnak itt össze sejtetően rövid távon, s előfordulhat, hogy nagy dolgok dőlnek el. Mert, akik a múltat valóban végleg el öhajítják törölni, egészen mások, mint eddig gondoltuk, és nagyon akarják. És nagyon erősek.

Hihetetlennek tűnik számomra, s éppen ezért magamat kezdem vizsgálni. Ha a sors engem is nyugatra vetett volna, én is azzal hívnám fel telefonon Magyarországra került barátomat, hogy: Mit csináltok ott? Nem lehet várfalak között élni!

Mert, hogy ma ez történt velem. S nem először.

Mindenki lehet ennyire manipulálható, vagy csak egyesek? De akkor honnan az a jelentős nyugati népesség, amely nem

látja, hogy egy öngyilkosságnak álcázott gyilkosság áldozata lesz az az Európa, amelyet évszázadok alatt építettek fel összeink, s amely oly nagy erővel vonzott minket nehéz évtizedek idején.

Valóban, amint azt a miniszterelnök mondotta: identitásunk forog veszélyben.

Hogyan lehet pl. egy liberális TV-s személyiség, esetünkben éppen egy hölgy, oly naiv, vagy oly mértékben kiszolgáltatott szellemű, hogy miközben a nők jogaiért siránkozik és számolgotja a jelenlegi férfi-nő fizetékülönbségeket, az iszlamizálódás lehetőségét semmibe veszi? Hol egyeztethető össze a kettő? Hol fog ő számolgotni a nagy nyilvánosság előtt, csinos lábcskáit boldog liberálisan lóbálva miniszoknyájában, ha a maga és társai lelkes közreműködésével ez váratlanul hamar bekövetkezik?

Szerintem ez az általa öhajtott életforma csak úgy maradhat fenn és fejlődhet tovább, ha a különböző kultúrák, egymás másságát elismerve, kellő távolságban élnek egymástól, és egymás megismerése számukra csak turisztikai élmény, vagy tudományos tapasztalat.

Nem tudjuk, nem láthatjuk, hol kezdődött a baj. Mi valahol a ki tudhatja hányadik fokon kapcsolódhatunk be és állapíthatjuk meg, hogy amikor az USA elkezdte a demokrácia-exportot olyan országokba, amelyek szerinte diktatúrák voltak, de az illető civilizációk szempontjából nem, tulajdonképpen nem demokráciát hozott létre ott ahol – az általa öhajtott formában – az még nem létezett, hanem előkészítette a már létező európai demokrácia felszámolását.

Hibát követett el? Nem hinném.

Az általuk birtokolt hatalmas információmennyiség és tudás ezt cáfolni látszik. Inkább tervet hajtott végre.

A biliárd-golyóbis pontosan ott indított útjára egy másikat, ahol, és ahogyan kell. Az pedig gurul és a kívánt zsákba pottyán. De erről már megírtam a véleményemet.

2015. november 1.

A Szász I. Tas által remekül összefogott és megfogalmazott helyzetértékelés szomorú és vészterhes összképet fest. Örömmel csatoljuk az alábbi összeállítást, ami azt mutatja, hogy a globális folyamatoknak talán mégis megálljt fognak parancsolni az emberek milliói, akik – meglehet ösztönösen – de érzik a helyes utat.

Német balos bankvezér:

Orbán Viktor a ritka politikusok egyike

A neves szerző arról ír, hogy a német nép eltűnik a történelemből és kevés a logikusan gondolkodó és aszerint cselekvő politikus.-

A német szövetségi bank egykori igazgatótanácsának tagja és a berlini szenátusban a német szocialisták volt pénzügyi képviselője, Thilo Sarrazin a Die Weltwoche című svájci hetilapban megjelent cikkében azt írja, adatokon alapuló gyászos előrejelzései láthatóan még gyorsabban válnak valóra, mint ahogy az korábbi könyvében szerepel. A német asszonyoknak átlagosan 1,3 gyermeke születik. Minden nemzedék ezzel egyharmaddal lesz kisebb, mint a megelőző. Miközben „a német nép nemcsak öregszik, de a tartós trend azt mutatja, eltűnik a történelemből”.

A bevándorlók minőségi szintje és a tanulásban mutatott teljesítménye a származási országuktól függ. A távol-keletiek emelik, a muzulmán országokból érkezettek csökkentik az átlag német képzettségi szintet, írja Sarrazin, aki Orbán Viktort dicséri, amiért „azon kevés európai politikusok egyike, akik nem riadnak vissza a logikus gondolkodástól és attól, hogy nézetük szerint is cselekedjenek. Ha Európa befogadna mindenkit, aki jogosan kér menekültstátuszt, az emberiség 80%-ának teret kellene adnia” - adta hírül a blogstar.

A szerző öt évvel ezelőtt megjelent, Európa szétbomlasztja önmagát c. könyvével hatalmas vihart kavart, a fősodratú média igen élesen támadta.

Cseh hetilap:

Orbán és a magyarok megőrizték nyugalmaikat és méltóságukat

„Teljesen eltűntek az utóbbi hónapokban és hetekben a Magyarország és Orbán Viktor elleni támadások a migrációs válság kezelését illetően” - olvasható a Reflex című cseh társadalom-politikai hetilap legfrissebb, csütörtöki megjelent számában.

„Örülünk inkább annak, hogy Orbán és a magyarok, mint nemzet, ebben a számukra ismeretlen és feszült helyzetben is megőrizték nyugalmaikat és méltóságukat” – áll a Menekültek és a robbanékony magyar lélek című, Viliam Buchert ismert cseh publicista által jegyzett elemzésben. A szerző úgy látja, hogy a migrációs válság az összes európai uniós ország közül Magyarországot érintette a leginkább, Orbán és a magyarok pedig nem tettek mást, mint a hatályos szabályok szerint védték a külső, schengeni határokat.

Orbán Viktor politikai stílusa – jegyzi meg Viliam Buchert – szokatlan és bizonyos kétségeket ébreszt. A magyarok többsége azonban nem gondolja, hogy Orbán eljárása a migrációs ügyben nem lenne demokratikus. A

magyar miniszterelnök már régóta figyelmeztet a migráció gondjaira, és „az utóbbi hónapok őt igazolták”.

„A magyar miniszterelnök nagy függetlensége a bel- és külpolitika legtöbb kérdésében rendkívül irritálja Brüsszelt és örületbe kergeti Washington. Ezért festik le néha Orbánt úgy, mint egy démon” – véli a cseh publicista.

„Orbán Viktor politikája az életről és a társadalomról alkotott magyar felfogás lényegéből indul, és szinte mindig össze van kötve bizonyos mértékű hazafiassággal. Aki ezt nem érti meg, az nem tudja megérteni sem a magyarokat, sem kormányukat” – írja Viliam Buchert. (MI)

Brit csodálat az erős Orbánnak

A brit Függetlenségi Párt vezetőjét egy interjúban a magyar migránspolitikáról kérdezték. Nigel Farage ezzel kapcsolatban Orbán Viktort méltatta, a migránsválságért pedig Amerikát és az Európai Uniót tette felelőssé - olvasható a blogstar.hu-n

A Ron Paul Institute részéről maga a névadó-alapító volt amerikai szenátor és az intézet igazgatója, Daniel McAdams készített interjút Nigel Farage-dzsal, a brit Függetlenségi Párt vezetőjével (akinek európai parlamenti beszédeit milliók követik a youtube-on) „A migráns veszély megöli-e az EU-t?” címmel – adta közre a blogstar.hu. A ronpaulinstitute.org honlapon megjelent interjúban Daniel McAdams többek között azt kérdezte Farage-tól, hogy mi a véleménye a magyar miniszterelnök migránspolitikájáról. A pártvezető azt válaszolta, hogy csodálatot érez iránta és erős vezető egy olyan országban, ahol a régi kommunisták a háttérben még megőriztek komoly pozíciókat. Nagy hibának tartotta ugyanakkor az EU részéről, hogy a kvóta ügyében a többségi szavazást és nem a vétőjogot tolta előtérbe, amelynek következtében az egyes országok nem tudnak szuverén migránspolitikát kialakítani.

Farage továbbá kifejtette, hogy az Európát előzőlő migránsáradat ember által gyártott katasztrófa, és az az USA és az EU beavatkozó külpolitikájának, valamint annak a washingtoni megszállottságnak az eredménye, hogy rendszert váltsanak a célpont országokban. (blogstar.hu)

A oldalon megjelent cikk alatt az osztrák olvasók kommentjei mindent elsöprő, egyöntetű fölénytel szimpatizálnak Orbán Viktorral, és Magyarország migránskérdésben folytatott politikájával.

Az alábbiakban a hírhez kapcsolódó kommentekből idézünk néhányat. Íme:

„Ez egy kormány! Ismét egy helyes döntés. Orbán Viktor - bátorság, kurázi és taktika! "Mély tisztelet a magyar kormánynak!"

„Alkalomadtán kinézek magamnak egy házat Magyarországon.”

„Végre egy ország, amelyik a saját és Európa népét védi. Köszönjük szépen Ausztriából!”

„Orbán az egyetlen, aki az EU törvényeket (Schengen, Dublin) betartja, szembeüszik az árral, és akivel Európa ellenséges. Ennek ellenére hűséges maradt, kitart álláspontja mellett. Kalappal le az ekkora bátorság előtt!”

„Orbának hamarosan nem a gazdasági bevándorlókkal lesz problémája, hanem az osztrákokkal, akik kivándorolnak Magyarországra!”

„Faymannak inkább Magyarországra kellett volna utaznia, nem Németországba, ott talán tudott volna valamit tanulni, hogyan kell egy demokratikus államot vezetni. A lakosság a fontos, nem a bevándorlók, Faymann úr!”

„Orbán úr, induljon az osztrák választásokon, az Ön abszolút többsége megvan!”

„Hol van a mi Orbánunk? Már kíváncsian várom a választásainkat!”

„Egy intelligens nép, egy még intelligensebb politikussal - ez Magyarország. Így kell ezt csinálni, le a kalappal!”

„Orbán az egyetlen értelmes politikus, egyre jobban tetszik nekem.”

„Orbának is megvannak a maga hibái, mint minden

embernek, de egész Európában ő az egyetlen politikus, aki az ügyet helyesen kezeli. Az összes többi országban inkább hagyják a népüket vérezni, csak hogy kifeje a szépet mutassák!”

„Magyarország. Ha nálunk már minden a pokolba jut, tudom, hogy hova fogok a családommal kivándorolni!”

„Helyes! Folytasd, Magyarország!”

„A probléma nem Orbán. A probléma Faymann!”

(Helyszükében az egyéb, pl. a francia, hasonló jellegű és hangulatú hozzászólásokat nem tudjuk közölni. A szerk.)

Jacek Olgierd Kurski (Strassbourg)

„Mr. Orbán! Szeretnék bocsánatot kérni öntől azért, ami ebben a teremben zajlik. Európa alapító atyái most minden bizsonnyal forognak a sírjukban. Ami itt folyik, az bosszú az ön sikeres konzervatív kormányzásáért.

Mr. Orbán! A nemzetközi tőke utálja önt, mert megadóztatja. A baloldal utálja önt, mert a keresztény értékeket beleírták az Alkotmányukba. A szocialisták utálják önt, mert ön egyértelműen diktatúráként ítélte el a szocializmust. De ami nem öli meg önt, az csak erősíteni fogja. Minden jót kívánok önnek! Éljen a szabad Magyarország!”

Nyilatkozat

Nemzeti és kelet-közép-európai szolidaritásvállalás a migráció ügyében

Az Európai Unió országai példás együttérzést és szolidaritást tanúsítanak a mostoha sorsú háborús menekültek és a hazájukból elűldözöttek iránt. A migránsválság által sújtott országoknak viszont az egymás iránti szolidaritásról sem szabad megfeledkezniük. Európa az önfeladás árán nem válhat a törvénytelen határátlépők és a migránsok inváziójának áldozatává.

Ezt szem előtt tartva, az **Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács** és az **Erdélyi Magyar Néppárt** teljes támogatásáról biztosítja Magyarországot és az Orbán Viktor miniszterelnök vezette kormány migrációval kapcsolatos politikáját, ennek részeként pedig azt a cselekvő szolidaritást, mely országaink szuverenitásának, európai és nemzeti értékeinek a védelmében a Visegrádi Négyek, Románia és a nyugat-balkáni országok között formálódik.

Mélységes sajnálattal vettük tudomásul, hogy az EU belügyminisztereinek szeptemberi értekezlete minősített többségi szavazással további 120 ezer menekült kvóták szerinti elosztásáról döntött a tagállamok között. Magyarország, Csehország, Szlovákia és Románia akkori ellenszavazatával egyetértésben, nem tartjuk elfogadhatónak a kötelező betelepítési kvóta alkalmazását. Oszttjuk a Fidesz azon álláspontját, hogy a betelepítési kvótarendszer ellentétes magyarságunk, valamint az Unió érdekeivel, jogtalan, mert ellentmond a nemzetközi egyezményeknek, értelmetlen, mivel meghívást jelent a további migránsoknak, végső soron pedig nem jelent megoldást a kialakult válságra, hanem csak tovább súlyosbítja azt.

Ennek megfelelően – a kvótarendszert visszautasító

országok, köztük Románia álláspontjával összhangban – a Fidesz által útjára indított aláírásgyűjtéshez való csatlakozásra hívjuk fel erdélyi magyarságunkat. Polgári akaratnyilvánításunkkal ezenképpen védelmezzük mi is nemzeti és európai érdekeinket és értékeinket!

Nagyvárad, 2015. november 9.

Mennydörgés

Amikor Dusa úr fenyeget

Katonai szolgálatomat Medgidiaán teljesítettem 1971-1972-ben a „01248 Mecanizat Calugareni” nevű alakulatnál. A „regiment” parancsnoka abban az időben Pirlogeanu Roland ezredes volt, ízig-vérig katonaember. Szigorú, de igazságos volt. Mindenki tisztelte őt, de ugyanakkor rettegtünk is tőle. Gyakran, amikor a katonák gyengeségeit észlelte így mennydörgött ránk:

- Vágjátok el a vénámat a kezemen, hogy meggyőződjetek, ereimbe kaki színű vér csordogál, mint a ruhámé, amelyben felesküdtem a hazának! Többféle nemzet fiait vagytok itt, de egyek, mert elsősorban katonák vagytok, egyformák és egyenlők! Mert a golyó sem válogat, hogy kivel végezzen, és mert a hazátok egy, amit meg kell védeni életetek árán is! Nem tudunk sikeresen harcolni és dolgozni, ha egymást származásotok miatt gyűlölitek!

A magyarok és akkor még a szászok nagy többségben foglalták el a fontosabb tisztségeket, mind tisztesek, konyhások, raktárnokok, díszőrség, különböző mesterségek gyakorlói, kürtös és még a disznónevelésben is magyarok és szászok voltak. Az én feladatomban az volt, hogy gyakorlatozás mellett írni és olvasni tanítsam századunk analfabétáit, akik voltak vagy húszan.

Pedig abban az időben dühöngött legjavában a kommunizmus és a Kárpátok géniusza vezetett. Mivel jobb a mostani demokratikus rendszer, ha még a hadügyminiszter úr is fenyegeti az ország állampolgárait, csak azért, mert magyarok?

Nem tudom, él-e még Pirlogeanu Roland úr? Ha igen, tegye tiszteletét nála Dusa úr, tolmácsolja neki tiszteletemet, jókívánságaimat, és tanuljon ön is tőle, mert manapság ritka az ilyen vezető Romániában.

Meddig kel még önöknek hangsúlyozni, hogy az autonómia, vagy önrendelkezés nem sérti az alkotmány első cikkelyét, nevezetesen Románia integritását? Több cikket írtunk már ezzel kapcsolatban és olyanok is, akik képzetek ebben a témában. Az eredmény ugyanaz, makacsul nem akarnak tudni érveinkről! Azt is bizonygatják, hogy etnikai alapon nem lehet önrendelkezés. Hol van az erre vonatkozó törvény? Sehol. Ezt csak önök találták ki!

A trianoni diktátummal önök nem csak Erdélyt kaptak, hanem annak lakosságát is, és egy sor kötelezettséget. Többek között azt is, hogy a nemzeti kisebbségeknek önkormányzatokat biztosítanak, és mesterségesen nem változtatnak etnikai arányokat. Az önkormányzat demokratikus találmány, amely nem sérti az alkotmányt! Nem olyan rég törvényszéki ítélet született Romániában arról is, hogy az autonómia emlegetése nem ütközik törvénybe. Amikor bekerültek az Európai Unióba, szintén kötelezték önöket erre, valamint a nemzeti kisebbségek védelmére, de nem úgy, hogy közben irgalmatlanul asszimilálják őket, mint ahogy teszik.

Mert tény az, hogy három és fél millió magyarból megmaradt másfél millió, nyolcszázezer német százból harmincezer, örményből és zsidóból elhanyagolható számú. Öt millió romával viszont rendelkeznek, de ebben sem

telik majd örömük, ha egyszer nemzeti öntudatukra ébrednek!

Mit gondol Dusa úr, miért menekülnek sírva az észak-afrikai migránsok, ha véletlenül Románia területére tévednek? Na, miért?

Mert a világ tudja és önök is, hogy Románia mostohán bánik a más nemzetiségűekkel! Még az a sárkunyhóból elindult iskolázatlan bennszülött is tudja, hogy Romániába nem szabad menekülni. És itt van egy furcsa jelenség, hasznát húzni az összeférhetetlenségből.

Ön most, ahelyett, hogy az ország védelmével törődne, és ezen dolgozna, a székelyföldi románság élére áll azért, hogy összeugrasszon bennünket, és egyúttal okot találjon a fenyegetőzésre. Hogy közölje velük a hamis aggodalmát, miszerint a kevesebb létszámú románság nemzeti identitása veszélyben van, mert a székelyföldi nem román többség elnyomja őket, ugyanis ezt ők még nem tudták! De honnan is tudhatták volna, amikor még nincs két emberöltője, hogy ide betelepültek?

Mondja Dusa úr, önt, amikor a székelyföldi románság elnyomásával uszít, nem zavarja az a tény, hogy folyamatosan és minél nagyobb számban jönnek közénk román nemzetiségűek? Akik jól érzik magukat itt, és mikor azt kérdezzük, hogy mivel nyomjuk el őket pontosabban, legyintenek, és azt mondják, hogy ez csak a nacionalista politikusok hisztériája, de ők nem kívánnak beleavatkozni

Dusa úr! Értelmelem bíró ember nem telepedik ott le ott, ahol elnyomják, megalázzák, mostohán bánnak vele. Példa erre a Románia határán áttévedt migránsok kétségbeesett viselkedése. De, ismétlem: a román nemzetiségűek szívesen telepednek meg Székelyföldön, mert azt mondják itt minden más. Nincs akkora zaj és rendetlenség, az emberek nem lopnak, kedvesek, befogadóak, civilizáltak, igényesek és magas kultúrával rendelkezők.(...)

Hanem vannak maroknyian fontoskodó, feltűnni akaró álhazafiak, akik azt szeretik, ha valakire mindig acsaroghatnak, és ha nem volna kire, akkor saját magukkal tennék. Csak azt nem értem, miért nem tűnik fel a népnek, hogy nevetségessé váltak? Ugyanis a helyzet hasonló ahhoz a komédiához, mint amikor egy jól megtermett asszonyt a törvényszéken rámutat egy negyven kilós nyápic férfire és így panaszkodik: – Ő volt az, aki megerőszkolt!(...)

Kinek van szüksége, Dusa úr, az elmondottak tükrében segítségre? Annak, aki hódít, vagy annak, akit meghódítanak és felszámolni akarnak? Persze önök az igazságot meszerien tudják forgatni saját maguk felé!

Ponta úr, önt a székelység szakértőjének, specialistájának, mindentudójának tartják, ám ebben tévednek. Mert ha az volna, tudná, hogy a székelyeket nem szabad alábecsülni, fenyegetni, piszkálni, mert nem lehet őket megfélemlíteni! A történelmük minden népnek a bizonyítéka, a székelyeké is, a románoké is egyaránt! Másrészt, mint ahogy Pirlogeanu Roland úr is mondta: „nem lehet egymást gyűlölve egy csoportban dolgozni vagy harcolni”!

A következő eseményről biztosan tud, mert az tantárgya

is lehetett a kadétiskolában. A román függetlenségi háborúnak, amely 1877–1878-ban zajlott le orosz segítséggel, megvoltak a maga okai. De az ok mellé indok is kellett. Mint ismeretes, az indokot a török hadihajók kegyetlenül szemtelen viselkedése váltotta ki. Ugyanis elhajózva a román partok előtt nem állták meg, hogy a parti településekre ágyútűzet ne zúdítsanak. Az akkori román kormány egy darabig megalázkodva tűrte az ágyútűzet, mígnem egy adott pillanatban ők is visszalövettek. Innen kezdődött a függetlenségi háború, melynek következtében Törökország elveszítette fennhatóságát a román gyarmatai fölött.

Én most nem fenyegetőzni akarok, mint ahogy ön azt megtette számtalanszor, de nem csak ön, hanem a legtöbb karrierre törő román politikus is. Mert ki vagyok én egy hadügyminiszterrel szemben, akinek akkora a hatalma, hogy ha csak fenyegetőzik is saját állampolgárai ellen, már katonái harcra készülnek azzal a mentalitással, hogy, saját apámat is keresztüllövöm?!

Tehát azokat a fenyegetéseket, amelyekkel önök az erdélyi magyarságot bombázzák egyre sűrűbben egy adott pillanatban, ha megunjuk, mint önök, ahogy megsokallták

a török kartácstűzet, esetleg mi is védekezni leszünk kénytelenek, és szövetségeket nyerni meg magunknak!

Dusa úr, legközelebb, amikor valótlan bűneinkért fenyegetni akar, mellőzze az önéit, és akkor, ha barátság nem is, de béke lesz közöttünk!

Sebők Mihály
(erdély.ma október 8., rövidített szöveg)

(A szerk. aktualitás gerjesztette megjegyzése: Úgy tűnik, más korban más formában ismétli magát a történelem: most nem török hadihajók, de a román politikai elit, benne kiemelten Dusa úr kegyetlenül szemtelen, tömeggyilkossághoz vezető korrupt viselkedése, legújabb kori, sajátosan román „nemzetpolitikája” váltotta ki a románság legújabb „függetlenségi háborúját.” Dusa urékát ugyan elsöpörte, de hogy ez tényleg háború-e, vagy csak pillanatnyi fellángolás, és hogy ezt is, mint 26 évvel előbbi nagyobb társát, miként fogják ősi román módra ellopni az ebben szakértő „hazafiak”, meg aztán, hogy ezek után a mi helyzetünkre is jöhet-e valamelyest némi derű? – minde erre a választ kíváncsian várjuk, Temesvár és most Bukarest legújabb áldozataival együtt. Mi, erdélyi magyarok, a magunk részéről száz éve kiszolgáltatottan és megalázkodva tűrjük az ágyútűzet, és aligha fogunk visszalőni. De ettől béke még nem lesz közöttünk...)

Állásfoglalás a magyar kormány védelmében

Egy, ami kettő

Hívj meg egy magyart december elsejét ünnepelni - ezt találta ki egy háromszéki román újság. Ezzel egy időben román nemzetféltők jogi háborút vívnak a magyar feliratok ellen. Ez a kettő sehogy sem talál.

Miért van a táblákon elől a magyar felirat? Miért van a község-házán község-háza-felirat, a városházán pedig városháza-felirat? Ezek zavarják még mindig néhány önjelölt civil szemét. Talán ezek miatt nem érzik itthon magukat. Angol, német, francia, kínai szöveg, sőt zászló is lehet bárhol, azok nem számítanak. Csak magyar ne legyen, mert az sérti mindazokat, akiknek közel egy évszázad sem volt elég arra, hogy megnyugodjanak, hogy elhiggyék: Erdély tényleg Romániáé. Pedig ezen a tényálláson nem változtat sem felirat, sem lobogó. A hivatásos feljelentők a törvény betartására hivatkoznak, jogszabályokat lobogtatnak. Abban az országban teszik ezt, ahol amúgy az előírások zöme csak díszletnek van, és a komplett társadalom úgy is viszonyul hozzá. Csak éppen magyar felirat ne legyen szem előtt.

Folynak ezek a perek, és közben a sepsiszentgyörgyi román napilap felvetette az olvasóinak, hogy a tavalyi nagy sikerű kezdeményezés után az idén is vigyen mindenki magával egy magyart a december elsejei ünnepségre. Hogy ünnepeljünk együtt, mert az milyen jó meg minden. Még trikolórt is adnak. Hát sok sikert hozzá, kellemes ünneplést! Csakhogy ez az egész kábé annyira tűnik őszintének, mint amikor románok aggódnak azért, hogy a magyar gyerekek felnőttként képtelenek lesznek boldogulni, ha nem tudnak rendesen románul. Azért soha senki nem aggódik, hogy románok milliói képtelenek boldogulni Romániában, noha tökéletesen beszélnek és írnak románul.

December elsejéről közel száz év eltelté után sem ugyanaz jut az eszünkbe. Mást gondol erről a román és mást a magyar.

Nekünk sok más mellett az ugrik be róla, hogy ennyi idő sem volt elég arra, hogy a többség betartsa a kisebbségnek tett ígéretét.

Szögezzük le: nem azzal van baj, hogy Románia nemzeti ünnepe Erdély megszerzésével kapcsolatos eseményt elevenít fel. Sőt, az se baj, hogy a románok boldogok, vagy hogy ünnepelni van kedvük. Az viszont kimondottan zavaró, ha velünk akarják ünnepeltetni magukat.

Szűszer-Nagy Róbert, Székelyhon, 2015. II. 27.

Kopjafa avatására Pakson

*Előbb a hegyi kápolnáig,
aztán a falu templomáig,
kéttorony örök irányáig,
hollóéveken által máig,
néha Nagyenyed zárkájáig,
Don-kanyarig, Szibériáig,
s vissza az alvadt városokba,
meghagyott kicsi otthonokba,
rongyszóttas-tiszta tájromokba,
vissza a hajnal-vereckéken,
tűzön-vízen keresztül épen,
mert nem test szerint, csak egy képen,
de makacsul, de mindenképpen,
keresztülszületve egy házon,
keresztülszármazva egy népen,
Uram, nem a te táncod tépem,
nem a gonosznak táncát lépem,
hinni egyedül is hihettem,
de ha már így lett – néped lettem...*

Tisztelt ünneplő közösség, sorstársaim!

A néhány éve eltávozott Lászlóffy Aladár erdélyi költő régóta bennem élő sorai ötlöttek fel, amikor, alig 24 órája, felkérést kaptam e köszöntő elmondására. Talán mint az EKOSZ volt elnöke, jelenlegi t.b. elnöke, de inkább talán mint az EMTE jó pár évig fungált elnöke (jelenleg szintén t.b. elnöke) érzem megtiszteltetésnek e lehetőséget. Lehetőséget szólni a sors kiszámíthatatlanságáról, amivel a magyar embereket általában, de minket, erdélyi magyarokat különösen, *hollóéveken által, előbb a hegyi kápolnáig, néha Nagyenyed zárkájáig, de tűzön-vízen keresztül* (lélekben) épen... végül Szekszárdra avagy Paksra, vagy az anyaország bármely helységébe vezetett, hogy itt *makacsul, de mindenképpen, és soha nem a gonosznak táncát lépve* - népe lehessünk e népnek, e hazának. Megmaradva mindig magyarnak, csakazértis, (és további idézve a költőt) ha „*netán a sors mindent feléget,/ a lenti földön, fellegeken/ s a visszánövő rengetegen...*” Hogy aztán itt kopjafát állítsanak a honra lelt vándorok, nagy nemzeti ünnepünk előestéjén, az elveszejtésünk elleni elemi erejű felbuzdulás emléknapján. Amikor a magyarság dacolt és dacol a jelenben is a mindent felégető sorssal, a mindent benövő és elfojtó rengeteggel.

Véletlen vagy sorsszerűség, netán isteni akarat beteljesítése az EMTE-nek egész munkája? Hogy a szekszárdi hosszú tevékenység után a már elfáradó kezekből kihullni készülő zászlót erős és elszánt fiatal karok emelték magasba, amelyek most kopjafát állítanak a minket szeretettel befogadó város központi terére, sokatmondó és egyértelmű jellel meghatározva e helység arculatát! Hogy ha majd a magyarok Istene egyszer mégis lenéz erre a földre és nem ismer rá a honra, amit Szent István a magyarok Nagyasszo-

nyának felajánlott, legyen mégis valami, ami arra az „egyszer volt”-ra emlékeztet.

Pedig hányan és hányszor ügyködtek és ügyködnek a mai napig, hogy ne lehessen többé ráismerni arra az „egyszer volt”-ra. Lassan 11 éve lesz (december 5-én), hogy a gonosz rátelepedett a magyar emberek lelkére-agyára, akik pofon ütötték testvéreik arcát, kinyújtott kezüket eltaszították. „*Bocsáss meg nekik uram, nem tudják, mit cselekszenek*”, mondjuk a mai napig. De nincs bocsánat a gonosznak, a gonosz földi helytartóinak, és nem fogjuk a gonoszok táncát lépni, akik globális-kontinentális, politikai-eszmei háttérükkel összhangban ma is változatlan hévvel és agyafúrtsággal rombolnak, készülnek felégetni, benőni azt az „egyszer voltat”. A régi eszközökkel, de új helyzetben és immár mindenél rettenetesebb hatókörrel és lehetséges következményekkel.

Pokol Béla alkotmányjogászt idézem: „*A társadalmi valóság nem egyenlő a szemmel észlelhető fizikai valósággal... A fizikai valóságra ráépülő társadalmi valóság ugyanis értelmi valóságot jelent, ezt csak szimbólumokban, hitekben és rituális cselekvésekben lehet megjeleníteni, hogy átéljük a biológiailag is létező emberek. Például a Himnusz ünnepélyes felcsendülése az, amibe belemeg az ember... és a „haza” csak ezzel válik észlelhetővé és átélhetővé az egyes ember számára. Az embert a társadalmi közösségeibe beilleszkedő szokásai, kölcsönös érzelmei, hitei és szimbólumhasználatai teszik emberré...*”

Elnézve a migránsok áradatát, ételtel teli embertömeget látunk, (tév?)hittel és szimbólumrendszerekkel telítetten, túl a fizikai valóságnak tűnő elhagyatottságon, elcsigázottságon. Csakhogy egy teljesen különböző, és sok ezer éves létünkől idegen hit ez, idegen szimbólumrendszerrel, idegen életformát és életcélokat hordozó tartalommal, és - úgy tűnik - esetenként ellenséges szándékokkal.* Az öntudatos, jól táplált, magabiztos és liberálisan befogadó Európa fiai pedig e fizikai valóság látszatával szemben halálhoz közeliítő árnyakként mozognak, szónokolnak és ítélkeznek a megmaradásra reményt adó, de a „náci” szitokszóval illetett hazafiak fölött. Szép és testileg-lelkileg egészségesnek tűnő, integráns társaságként, akárcsak egy szép és egészséges gyümölcs, mely azonban belül rothadó, pusztulásra ítélt.

Igen, kedves barátaim, ezek után válik csak érthetővé e szimbólumok, a kopjafák, székykapuk, a megmaradás emlékműveinek jelentősége, fontossága. És így válik aktuális-sá a mi ténykedésünk, nyernek értelmet szándékaink, reményeink, céljaink.

Tizenegy évvel előbb írtam: *Mi itt az anyaországban kisebbségi szerepet töltünk be, kettős értelemben is. Először is: erdélyiségünket vállalva az anyaország erdélyi származású kisebbségét alkotjuk. Ez természetesen sajátos értékhordozó mivoltunkban értelmezendő, ami az anyaország ismert értéktévesztő-vesztő helyzetében különös jelentőséggel bír. Másodszor-*

*Amikor a fentiek íródtak, még nem tudhattuk, de előre látható volt, hogy előbb-utóbb ez tragikus igazolást kap.)

ban: ismét csak azáltal, hogy vállaljuk erdélyiségünket, részei maradunk a romániai magyar számbeli kisebbségnek. Ilyeténképpen az Erdélyben maradékkal együtt szolgáljuk az erdélyi magyarság etnikai és kulturális fennmaradását...

E régebbi szöveg most új aktualitást nyer: anyaországunk 11 évvel előbbi értéktévesztő-vesztő helyzete-jellege ugyanis – az új nemzetpolitika révén és e fenyegető kontinentális katalizma közepette – értékmegőrző szereppé és feladattá nemesül. Ehhez tesszük hozzá mi is a magunk részéről azt a keveset, ami talán nem is oly kevés: „**Testvéredet el ne tartsd!**” Érvényes e felszólítás mind az anyaország-leszakítottak viszonylatában, mind Európa (megtagadott) keresztény lényegének vonatkozásában is. Mert a testvéri, nemzeti, krisztusi közösség jelentheti csak a megmaradást, a to-

vábbélést, magyarként, európaiként, keresztényként, emberként.

Köszönjük hát meg Paks előjáróinak, támogatóinknak, hogy megértették a szándékot, megértették, hogy közös megmaradásunkat akarjuk itt, a Kárpát-medencében, mi, ide származottak, és önök, ide születettek. Mondjuk ezt az út helyességének, az igazság és az élet győzedelmeskedésének bizonyosságával.

Kövesdy Pál

(Fenti szöveghez a szerző felhasználta – nem véletlenül – a 2009-ben, a vecsési Megmaradás Emlékmű avatásán elhangzott beszédét is. A jelen változat felkérésre készült, de a rendezvényen nem került felolvasásra, most többek kérésére kerül közlésre.)

Laudiáció a csíkszentdomokosi Márton Áron Múzeum Márton Áron emlékéremmel történt kitüntetése alkalmából

Tisztelt Ünnepek és Ünneplők!

Boldog az a közösség, amelynek az Örökkévaló olyan vezetőt szánt, mint amilyen Márton Áron püspök volt. Nevezték, nevezik őt Erdély Püspökének, de a Magyarok Püspökének is. Sugárzó életpéldája – történelmi időket meghaladva – ma is tanít és vezet.

Amikor a magyarság nagy zarándoklatán, Csíksomlyón – felekezeti különbség nélkül – összegyűlünk, és a Magyarok Nagyasszonyának segítségét kérve megfogjuk egymás kezét, Ő is ott van velünk azon a felejthetetlen fehér lovon, székely legények által körülvéve, és őrt áll, áldást oszt, figyelmeztet!

Ő az, aki teljes összhangban tudta egyesíteni a keresztény szolgálatot a nemzetszolgálattal. Ő az, aki képes volt összhangba hozni a bölcs szelidséget és a bátor kiállást. Ő az, aki tudott megtartó reményt sugározni, és mert hibákat ostromozni minden veszéllyel dacolva.

Népe tisztelve szerette és követte, ellenségei félve tisztelték és keresték a módot hatásának semlegesítésére. De kicsik voltak hozzá.

Mindenki tudta, hogy Márton Áronnak kötelesség emléket állítani, de nem csupán ennyiről volt szó. Hiszen ma is él, velünk van és hat. Keresztény közösségeket tart össze és nemzetet nevel. Életpéldája, lényének holtában sem szűnő kisugárzása, írásainak időtálló tanításai átjárják napjainkat. Hatnak ott, ahol az a nemzetrészünk él, amelyiknek a történelem a legküzdelsebb sorsot szánta, és hatnak mindeütt, ahol magyar ima száll az ég felé.

Az ő hagyatéka a megmaradásunkért folyó küzdelmünkben csodás kincsestár, melyben nap mint nap fellelhetjük a gondjainkban irányt mutató üzenetet. Pajzs és békés fegyver a legnagyobb ellenség ellen is.

Az emlékállítás és a nemzetnevelő példa felmutatása volt tehát az a kettős feladat, mely ott állott már régen a szülőfalu, a szülőföld, az erdélyi-, de az ősszmagyarság előtt is. Ott lebegett felettük, felettünk, és csak arra várt, hogy a megfelelő pillanatban megtalálja a végrehajtáshoz megfelelő személyt.

A pillanat akkor érkezett el, amikor a csíkszentdomokosi elemi iskolát kibővítették, és az egykori egyházi iskola épületének egy része megüresedett. Márton Áron itt kezdte el tanulmányait, s a szülőház alig 100 méterre van e helytől, a

kibővített iskola pedig az Ő nevét viseli. A lehetőség kínálta magát, csupán – amint azt utóbb megfogalmazták: le kellett csapni rá.

A feladat aztán rátalált a végrehajtóra is, egy törekény, de eltökélt, szívós és makacsul célratörő székely fiatalasszony személyében. Ő Lázár Csilla tanárnő, három gyermekes anyja. Neki sikerült maga köré vonzani azokat, akik hozzá hasonló módon álltak a feladathoz. Ők a csíkszentdomokosi közösségi alapítványnak, a Márton Áron Egyesületnek az önkéntesei voltak. Szerveztek, pályáztak és felhasználtak minden egyházi, valamint világi hozzájárulást, határon belüli és határon túli segítséget. (...)

A megnyitó ünnepséget 2010 őszén Áron püspök halálának harmincadik évfordulójára időzítették. Azóta egyre többen látogatják és csodálják meg szuggesztív anyagát, és jelenleg annak egy része vándorútra is kelt. Látható itt Budapesten, és decemberben innen Bécsbe, majd remény szerint Pozsonyba utazik tovább.

Magyar nemzetünk zivataros történelme folyamatosan igényelte a nagy embereket. Európai jelenlétünk első századainak egyik jellemzője az erő volt, de eljött az idő, amikor két pogány közt a magunk, s egyben örök szerelmünk, Európa védelmében elvéreztünk. Ezt követően már csak spirituálisan vehettük fel ezt a kettős célt szolgáló küzdelmet, melyet napjainkig folytatunk.

Nem sokasággal, hanem lélekkel tettünk csuda dolgokat időfeletti nagy embereink vezetésével, keresztény szellemben és magyar szívvel. Mert a nehéz pillanatokban mindenkor felbukkantak a nagy vezetők is. A múlt időt legyőzve, egymásnak s általuk nekünk küldték üzenetüket, az erős hitre alapozott örök reményt.

Ezeket a megtartó üzeneteket közvetítik felénk azok a szolgáló cselekedetek, mint amilyent Lázár Csilla és a köré gyűlt kisdied közösség végrehajtott.

A munka elvégeztetett, a példa hat!

Most eljött ideje az érte járó elismerésnek.

Biztos vagyok benne, hogy ők ezzel is szolgálni fognak.

Mert a célt jól ismerik. Gratulálunk Nekik!

Istennek, valamint az ő szeretett szolgálójának: Áron püspöknek áldását kívánjuk rájuk.

Budapest, 2015. november 12.

Szász István Tas

Gyárfás András (Svájc)

Hozzászólók, de nem mindig nem értek egyet magammal

Nem vagyok politológus, sem közgazdász, még csak a delphoi jósnő sem, csak úgy mondogatok, hogy hát hogy is jutottunk ide (bevándorlás, honfoglalás, sáskajárás.)

Hát az úgy volt, hogy az USA-nak kellett az olcsó olaj, és talán elsősorban (vagy ezzel párhuzamosan) meg akarta akadályozni, hogy az olajárát ne dollárban szabják meg és adják-vegyék a világpiacra, ezért aztán szétbombázott néhány olajban gazdag országot. Így az állandóan túltermelő fegyvergyárak is túl tudtak adni a raktárban porosodó készleteken. Másrésről Németország befejezettnek véelve Kelet-Európa gyarmatosítását, pótolni akarja a hiányzó munkaerőt olcsó rabszolgákkal. Kész. Ennyi. Csakhogy a német tervez és Allah végez.

Miután a németek nem tanultak angol eleganciát, sváb zsugorisággal úgy tervezték, hogy hát itt a dublini egyezség, hadd jöjjenek, nekünk nem kerül semmibe az utaztatás, majd itt kiválasztjuk, ki kell, ki nem, az utóbbiakkal meg vissza abba az országba, amelyik a történelme során eddig mindig vesztese volt hűségének, s betartotta azt, mire felesküdt.

Némelyek megkérdik, mégis hogy fizetik ki azt a rengeteg fegyvert azok a szegények, kiket háborúba sodort a nagy demokraciexportőr. Istenem, hát nem kell kifizetni, csak tartozni, kell a fenének a pénz, nincs mit csináljanak vele, fölös teher a bankoknak, államnak.

Amikor nyugdíjba mentem, bekopogtam a bankba, amelyik házvásárlásunk egy kisebb részét kölcsönadta, hogy hát én még olyan régimódi pasas vagyok, aki nem szereti a tartozást, és kifizetném. Valóságos pánik tört ki. – De Gyárfás úr, az isten szerelmére, ne tegye, tönkre akar minket tenni? Minden józan svájci ember tartozik és fizeti a kamatot, mert az adóbevallásnál visszajön az összeg, sőt még nyer is rajta! Tudja mit, teszünk egy ajánlatot. Fizessen a 2,6% évi kamat helyett 1,8-t máttól, de ne adja meg a tartozást.

Itt jut eszembe, magyarországi nyaralásunk alatt esténként a tv-ben megrökönyödve hallgattuk a hirdetéseket, hogy 15–23%-s kamattal csábítják a bankok az embereket a boldogságra. Itt Svájcban ezért börtön járna, ez uzsorakamat. Vagy talán a magyar ember annyit keres, vagy úgy be tudja fektetni pénzét, hogy ez megéri neki? Nem tudom, nem végeztem közvélemény-kutatást, de így kell lennie, másképp már bezártak volna ezek az intézetek.

Ja, még csak ezt. Évek óta ígéretik, hogy csatornázzák a falut, ahol nyaranta dőzsölünk már közel 25 éve. Mindmáig kapjuk a leveleket Svájcba, mindig 3 példányban, repülőpostával, ajánlva (kb. 2 000 forint bélyegköltség). Most, hogy időm s kedvem engedte, hát bementem a városházára megérdeklődni, lesz-e abból valami, amit több éve már kifizettem. A hosszú folyosó fala tele volt aggatva a városi tanács utasításaival, hogy a különböző ügyekben milyen döntéseket hozott a hivatal, hát ember legyen, aki azt végigolvassa s be is tartja. Ezek után nem lepott meg, amikor a kérdésemre, hogy mikor és hogy, a következő meglepő választ kaptam: - Sajnos most derült ki, hogy a tervező nem vette figyelembe,

hogy a házak között, telkek alatt víz, gáz stb. vezetékek is lehetnek, így új tervet kell készíteni. (Feltételezem, hogy miután sehol nem létezik egy elővehető tereprajz, majd akna-keresőkkel fogják kideríteni, mi hol van.) Emberek vagyunk, tévedünk néha-néha, s a pénz, amit befizettünk, nem vesz el, biztosítottak.

Hát így most már nyugodtabban látom ezt az egész világ-felfordulást. Csak ne fájjon nagyon - mondom magamnak újra meg újra.

Népvándorlás okostelefonnal

Sohasem tudtam arra a kérdésre válaszolni, hogy van egy jó és egy rossz hírem, melyikkel kezdjem. Ha azt mondom, mondd a jót, az izgalom, hogy mi lehet az a rossz, tönkrete-szi a jó nagy részét, ha meg azt, hogy na, kezd a rosszal, hogy legyen túl rajta, lehet, hogy annyira rossz, hogy a jónak is elveszi az értékét.

Két hónapig Erdélyben, szülőföldemen, és Magyarországon, a mostoha anyaországban voltam. Nem Hazámban jártam, olyan nekem nincs, vagy nem is volt. De nem, a „nincs” a helyes válasz, mert bár Svájcban jól élek, Svájcot nem szeretem, Marosvásárhelyt (Erdélyt) tudom még mindig szeretni, de élni ott már nem nekem nem lehet.

Ja, és Magyarország? Hát az úgy volt, hogy míg szemembe nem mondták, azaz szavazták, hogy román vagyok, nem kel-lek, azóta, nyaraláskor valahogy szégyenlősen meghúzódom a „birtokon”, pár kilométerre az osztrák határtól (ha futni kell, hát ne kelljen messzire), és csodálom az óriásplakátokat. Egyik hirdeti, hogy „most jobban élek”, a másik, hogy „bevándorló nem kell”.

Az elsővel az a bajom, hogy aki jobban él, nem hiszem, hogy ne tudná ezt, és hogy plakáton kelljen neki ezt a tudtára adni, a csürhe/proli meg nem olvas, így fölöslegesen kido-bott milliárdok takarják el a gyönyörű tájakat. Meg aztán az a pénz tényleg másra nem lenne jó? Remekül jön ez viszont a mára csak övön alul ütni tudó aljas ellenzékieknek, akik ellen-plakátokkal tarkítják az útszéleket és butítják azon keveseket, akik még bennük hisznek.

Aztán nem tudom, melyik arab ír és olvas magyarul, nekik az óriásplakátok inkább tájékoztatóként szolgálnak, hogy „jó helyen vagyunk, ez már Magyarország, Európa”

Ki és mikor meri kimondani (mert tudni már tudják), hogy ez nem népvándorlás, hanem előreküldött serege az Iszlámnak? Miután sok száz évig próbálkoztak, keletről, délről és nyugatról fegyverrel, most okostelefonokkal érkezik az első több százezer (egymást irányítva, hol, merre és hogyan), s nem telik bele egy év, a fegyverek, ha még nincsenek itt vala-hol Európában, pillanatokon belül itt lesznek, és most belülről fogják Mohamednek és Allahnak a dicsőségére meghódítani a világot.

Á, ne fantáziáljak, nézzem inkább azt, amit otthon, Marosvásárhelyen művelnek az ortodoxok.

Épül-szépül a város, és nem csak úgy, akárhogy. Márvány-táblák jelennek meg mindenütt, a városháza falán három négyzetméteren közel ötven hős neve, akik megvédték a román nyelvet ebben a horthysta-fasiszta városban. Igaz, nem kellett meghalniuk ezért (írja a vésnök), de egész életüket ennek a szent célnak áldozták. Majd arrébb, a Holokauszt emlékművön több nyelven is: „Ezt az emlékművet mi, béke-

szerető románok emeltük azon zsidók emlékére, akiket a magyar horthysta-fasiszta-blablabla hurcolt a halálba. A leánylíceum falára négy évvel ezelőtt került a bejárat mellé, hogy végre az iskola visszakapta eredeti Nemzeti Jellegét (tisztá román lett), és mittudoménmégmit... Az iskolába, az 55 éves találkozóra nem engedték bemenni a nejem osztályát, a bejárat lépcsőn még fényképeződhetek, aztán kifele. Én belógtam valahogy (nem kellett volna), a falakat, ahol a román nemzeti zászlók sokasága még szabadon hagyott egy kis részt, ikonok takarják, meg a fedelmek és hősök portréi, nincs étvágyam felsorolni, kik-mik.

A vendéglőkben egyre gyakrabban fogadnak azzal, hogy „nu stiu ungureste” (nem tudok magyarul – a szerk.), ott, ahol valamikor minden valamit magára adó pincér magyarul, románul, németül és franciául is köszöntötte a vendéget és magyarázta el az étlapot.

Szépítik a várost azzal a takaratlan céllal, hogy minden, ami a régi békés, élhető magyar kultúrára emlékeztet, eltűnjön. A bulvárd fának szalagfűrészszel nem lehetett neki-menni, hát aláásták, mit tudom én milyen járda- vagy utca-, park-rendezési tervvel, és mára már maguktól dőlnek ki az elszáradt gyökerű százados ép fák.*

Nem is folytatom, miután lelkileg már évekkkel ezelőtt ügyis megölték az Én városomat. Jöjjön hát az özönvíz... csak ne fájna...

Na de jöjjön a jó hír. Ahogy visszatértünk (majdnem azt írtam, hazajöttünk) Luzernbe, a friss újság vezércikkében olvashattam, hogy három napos ádáz, önfeláldozó, hősi munkával sikerült a tűzoltóknak Klauss néni macskáját végre levenni a szomszéd kertjének huszonöt méter magas cédrus-fájáról. Két napig létrákról próbálkoztak, de a kismacska állandóan átugrott egy másik ágra, vagy még magasabbra kúszott, olyan vékony ágakra, melyeket nem tudott elérni a mentő, így aztán helikopterrel és kifeszített hálóval harmadnapra újra magához ölelhette macskáját a néni, egész Svájc ünneplése közepette.

Ja, a migránshullám? Igen, arról is írtak valahol a negyedik lap alján, hogy az az aljas szélsőjobb oldali magyar kormány nem hajlandó befogadni a szerencsétlen menekülteket, napokra gyűjtőtáborokba szállítja őket és mindenféle iratokat követel tőlük, regisztrálni akarja, ujjlenyomatokat vesz, stb, stb.

Hát tényleg, ahogy visszagondolok, ezelőtt 32 évvel fiamat és engem alig 14 hónapig tartottak egy menekült-házban, míg meg nem adták nekünk a Flüchtlings, azaz menekült státuszt, melynek előtte két napon át kihallgatások, ujjlenyomatvétel, úgy, ahogy a demokrácia megköveteli, utána meg még csak 12 év kellett elteljen, míg az otthoni rendőri látogatás (valóságos házkutatás), meg szomszédok és munkaadóm kihallgatása és jó véleménye nyomán, alig huszonnégy ezer svájci frank kifizetése után a kis család (3 tag) megkaphatta az állampolgárságot.

Nem tudom, Magyarország miért nem veszi át a svájci modellt, miként a svájci hitelt? Nagyon leegyszerűsítene a dolgokat, még drótkerítés sem kell, csak kasszagép a határra.

– Ide kívánczik a szerk. saját tapasztalata. Marosvásárhely, július 5., vasárnap reggel. A Grand Hotel közönsége, meg a főtér minden lakója a szemközti ortodox templom kereplőjére (nem harangszóra!) ébred, majd hatalmas erejű hangosítók

ontják a „doamne miluieste-amin” szövegét-dallamát, ez tölti be a város egész főterét, hadd tudja, érezze minden itt lakó, milyen is ezen ősi dákó-román város végre valóra vált, igazi bizantin hangulata, szelleme.

Kedves András!

Az általad leírt anyag nem más, mint kesergés, szépirodalmi keretbe foglalt tehetetlenség és meddő jóindulat. Ez szép és jó, de nem pragmatikus. Jelen európai és világkrízistünk nem új, csak manapság a hírközlés ipara a tájékozódás sokféleségét és gyorsaságát hihetetlenül felfokozta. Ugyanakkor, főleg az Eubán, nincs őszinteség, sem demokrácia. Miért kellene befogadók legyünk, ha nem kérdezik meg szabad választáson az 505 milliót, hogy mi a véleménye. Ha véleményedet személyesen közölöd, akkor, amennyiben ez nem felel meg a „hivatalos irányvonalnak”, lehetetlenné tesznek.

Ennek ellenére, mint ahogy nem tilthatják meg, hogy édesanyánkat szeressük, nem lehet tilos a véleménynyilvánítás bátor és becsületes terjesztése és egy nemzet, ország és közösség védelme. Minden jóérzésű és tájékozott magyart és eu-s tagot sért látszólagos tehetetlenségünk a minket romlásba vezető úton. Ez ellen csak összefogással, bátor véleménynyilvánítással, azonos gondolkodásúak közös harcok kiállásával lehet küzdeni, és van is eredménye. Lásd, az Orbán-i gyakorlat manapság európai norma lett, amit ő javasolt és mondott, ma kezd gyakorlatot nyerni. Tehát türelem, acélos – bátor akarat és kiállás igazunk mellett, az idő nekünk dolgozik és mindig találunk becsületes megoldást Európa védelmére. Nem sietni, nem keseregni, türelem! P.

(A levél írója Dr. Gönczy Péter, Németország – a szerk.)

Az utolsó menekült

2015. 11. 13.

A menekültek teljes terhét, súlyát – miközben roskadásig a sajátját is vinni kell – ki képes cipelni egy télen át, legalább a tavaszi kikeletig? Hol vannak azok a népek, országok, akik képesek lennének megbirkózni ezzel a menekültáradattal? Megtelt a szív békétlenséggel, a hátizsákjából kikandikál a megannyi hazug elragadtatás, talán ártó szer, anélkül hogy kótársaink, bele mernénk nézni. Virágzik a korrupció világszerte, hajtogatják. Mi lesz, ha teremni fog? A menekült zöme azt sem tudja, hogy ő maga mi fán terem. Nem is akarják, hogy megtudja. A menekült csak megy, szedi a lábait, az erdőn át csörtet, a mezőn át igyekszik, az akadályon átviharzik.

Az utolsó menekült 19 éves, Haszár a neve, elhagyta szüleit, 6 testvérét, nagy szerelmét Alinát (Placsintár lányát), akit azzal hiteget okostelefonján, hogy Lamborghinivel megy majd érte. A 77. mennyország kapujáig nagyon kevesen értek el...

Emberi bőrben akarok élni s meghalni, mondja az utolsó csokoládébarna menekült. A legutolsó utáni pillanatig is, ember szeretnék maradni, mormolja anyanyelvén. Őszintén sajnálja, hogy szavait nem értik meg... A menekültek tülekedni, taposni és ütni képesek, tisztelet a kivételnek. Sajnálja azokat, akiknek nyomós okuk volt az elmeneküléshez; de azoknak sem érti beszédét, mintha szavaik is megszöknének a szájukból, akár az afgán hegyek úgy konganak, bábeli zűrzavarban őrlítanak vagy messzi tengerbe vesznek... Pedig mindenki a földön csak vándor, a maga zsírában (nem disznó) fő, leledzik. Neki Istene sugall – mégis úgy érzi, mintha naponta süllyedne a sötét nihilbe. Azt ígérték neki, hogy megtanítják halászni, s úgy fog élni mint egy európai a szárazon, az összkomfortos lakásban: nagyképernyős televízió előtt jó kajákat fog falatozni, édességeket nyalogatni... A lényeg. Neki csak annyit kell megtanulni, hogy mondja kő, aztán dobja be a folyóba, az nyomban hallá fog változni. Erősködtek, hogy minden szarusból lehet milliárdos, csak azt kell megtanulnia, hogy mindent mással készíttessen el, és egy harmadikkal fizetessen meg. A földet a földnélküliekkel vagy földönkívüliekkel dolgoztassa meg, a terményt a földiekkel fizettesse ki; a vizet a vízilovakkal szellőztesse, de a vízimajmokkal (értsd embereket) fizettesse meg.

Napok, hetek, hónapok óta kóborol és hallgat, mint a sír, ha valamiféle hatóság kérdezzeti. Talán már nem is él, csak robot. Bárcsak lenne még egy menekült, aki helyette meg tudná magyarázni a gazdag nem-menekülteknek, hogy ő egy igazi menekült. Nem a Kánaán akarja elérni, nem is arra indult, hanem az EU Németországát keresi! Mit nem lehet ezen érteni, hogy minden ember az övéi között keresi a boldogulását, csakis övéi között tud kiteljesedni, boldogan élni. Németországban várják rokonai. Ezt alig tudta végiggondolni, annyira megfájdult a szíve; ha egyet, most azonnal nem ordít, a szíve meghasad! Erre odarohan egy nagydarab, gumibotos szláv, fél kézzel kiemeli az út mellé teszi, mint egy nagykabátot, letérdelteti – Allahnak hiszi magát? Tudta, hogy bármit is mond, úgysem értené. Elkezdett kiabálni, hogy Placsintár lányát szereti, érte vállalja ezt a végeláthatatlan, megalázó, halálos menetelést – örök szerelem ez, a sírig tartó szerelem. Kiálthatta volna azt is, hogy Kajátán a legjobb barátja, talán

azt értenék, hogy egy becsületes örményről van szó, a legjobb barátjáról. Hogy elkerülje a bajt, elhallgat. Hátrafacart kézzel térdepel, nem nyög. Van, ki őhelyette is nyögjön, követelőlőzön, zabáljon és igyon rogyásig. Neki igazi lakhelye e világon szerelmével és várható 7-8 gyermekével félre van téve! Otthon bölcsnek tartották, nem barbárnak, mint ezek a befogadók, akik erőszakos többnejűnek vélik. Hosszú hónapok óta egyre csak szenved, nélkülözik, csalódik, tűr; már a három T-t is megtanulta, amikor átkutyagolt Hungárián; bárhol menetel, de újra és újra azzal nyugtatgatja szívét, hogy végre elérheti élete célját...

Az utolsó menekült megkerülte a Földet.

Holtfáradtan, félhold-fáradtan ül a világ végén, lelógatná lábát, mint a népmesében, de nem érzi, semmije sincs: sóbálvánnyá változott a Csendes-óceán partján. A sóvárgás fehér és vörös virágokkal öntötte el a testét. Egy biztos - nem borvirágok.

Már azt sem tudja, érzi, sejti, hogy hányadik élete után haladokol. Kimondhatatlan fájdalmat érez, újra és újra agyába hasítanak vergődő gondolatai, hogy egyedül maradt mint az ujj, hogy megkerülte a Földet és nem esett közbe Amerika? Hogy kerülhette ki Németországot? Hol vannak a menekültek? A határozottan, büszkén lépkedő fiatal legények merre menetelnek? Felszívódtak? Boldogultak? Szétoztották őket?

Választ a politikusoktól és egy tökök újságírótól várhatunk, aki még azt is le meri írni, hogy az utolsó menekült eltávozott.

Budapest, 2015. november 13-án

Juhos-Kiss János

Juhos-Kiss János

Útszéli vadvirág

Mint útszéli vadvirágot
engem senki sem nevelt.

Lábaid elé lengve hajoltam,
simogatni, védeni akartam.

Szemed felé virítottam,
mert szeretni akartam.

Esőbe menekülve sírtam,
szélbe csavarodva szípoztam:

hogy letépve senki se lásson,
letaposva senki se sajnáljon.

Grétsy László levele Juhos-Kiss Jánoshoz

Kedves Poétám! Köszönöm, hogy elküldte nekem az *Átalvető* legújabb számát, benne az *Anyanyelvi séták* rokonszenves hangvételű ismertetésével (l. *Átalvető*, 2015. szeptemberi számában – a szerk.) s két korábbi munkám említésével. És azt is köszönöm, hogy egyúttal megismerhettem ezt a kéthavonta megjelenő igényes folyóiratot, amelyről eddig nem is tudtam. Ezúton - önön keresztül - üdvözlöm a lap szerkesztőségét, munkatársait, köztük elsősorban Önt! Szeretettel: Grétsy László

Hol és hogyan drukkoljon az erdélyi magyar fociszurkoló?

(Orbán Viktor Miniszterelnök Úr figyelmébe)

Az átlagos erdélyi magyar fociszurkolók közé tartozom. Nem hagy, nem hagyhat közömbösen az Aranycsapat öröksége, és tudom, érzem: a sportsikerek a nemzet örökkévaló értékei. A nemzeti tizenegyért szurkolás, a kezekben vagy csupán szívekben lobogtatott piros-fehér-zöld zászlók, a himnusz közös katartikus eléneklése és a „Ria, ria, Hungária!” csujjogtatása nemzeti identitásunk megkerülhetetlen elemei.

Másrészt szerencsés fociszurkolónak tartom magam. Ma is jól emlékszem a 34. évvel ezelőtti, Salvador elleni tíz-egy öröme, és véletlenszerűen jelen lehettem a Fradi 1995-ös brüsszeli győelmén, amely BEK-szereplést biztosított a csapat számára. Bár a tucatnyit nem éri el azon focimeccsek száma, ahol személyesen szurkolhattam a magyar válogatottnak vagy magyar focicsapatnak, gyermekeim némelyikével örvendező szemtanúja lehettem a világ bajnok olasz csapat legyőzésének, vagy a svédek elleni sikernek.

Kéteztizenötöt írunk, és a harminc évvel ezelőtti hangulat köszönt vissza ránk, erdélyi magyar fociszurkolókra. Akkoriban a székely focirajongó a romániai határmentére utazott – útlevélle a székelyföldön lévén –, hogy legalább tévében láthassa Nyilasiékát, Détáriékát. És legfőképpen azért, hogy a tévékészülékkel együtt eldúdolhassa, hogy „Isten, áldd meg a magyart!”. (Ilyenkor a sógorom jut eszembe, aki ezerkilencszáznyolcvankilenc júniusában négyszáz kilométernyit autózott, és kéthavi benzinadagját elhasználta, hogy Nagyváradon megnézhesse Nagy Imre budapesti temetését.)

És most? Jelenleg a székely focirajongónak, sőt a szatmárnémetinek is – immár román, sőt magyar útlevéllel a zsebében – egy minél közelebbi magyarországi határmenti településre, mondjuk Berettyóújfaluba kell elutaznia, ha magyar közvetítéssel szeretné végigizgulni a nemzeti tizenegy szereplését.

Budapestre is mehet (újabb kétszáz kilométer már nem is számít), ahol leginkább az M4 csatornán, esetleg a Groupama Aréna körüli valamely helyszínen izgulhatja végig a történelmi focieseménynek számító magyar-norvég meccset. A lelátón ülni csak a kiváltságos és szerencsés erdélyi magyar fociszurkolónak adatik meg, aki rendelkezik szurkolói kártyát birtokló pesti rokonnal vagy jóindulatú ismerőssel, ráadásul a jegyvásárlásnál az internetvonalak is működőképeseknek bizonyulnak.

Képzeld csak el, mit éltetett át az a csíki hokiválogatott és társai, akik – a román közvélemény felháborodásával dacolva – a román-magyar jégkorong meccsen csak a magyar himnuszra mozgatták meg százizmaikat, amikor a magyar-román (immár nem zárt ajtós) focimeccset a román állami televíziós főcsatornán követhették, lehetőleg síri csendben, a román tudósító hóbörgéseit mellőzve. Vagy a Digisport1 csatornán közvetített norvég-magyar, amikor a román bemondó a norvég himnuszra konferálta fel a magyart.

Meggyőződésem, hogy a határokon átfelülő nemzetek esetén a határok túloldalán netán kisebbségi sorban élő nemzetársak a legjobb, leghálásabb és egyúttal legérzékenyebb sportrajongók közé tartoznak. Számukra a nemzeti szimbólumok torlódásának a megtapasztalása mondjuk egy magyar-román meccsen már-már katartikus állapotot idézhet elő, az otthoni megbélyegzéseket ellensúlyozhatja. Mégis, kéteztizenöt novemberében az erdélyi magyar fociszurkolónak miért nincs ugyanolyan joga együtt örvendezni, vagy akár együtt szenvedni a nemzeti tizeneggyel? Miért nem adatik meg nekünk, hogy szülőföldünkön legalább magyar kommentár mellett énekelhessük el nemzeti imánkat?

Biztos vagyok abban, hogy az erdélyi magyarság döntő többsége által mélyen tisztelt és szeretett Miniszterelnökünk, aki köztudomásúan ő maga is nagy focirajongó, teljes mértékben megérti lelkiállapotunkat. És egyetért azzal, hogy a sportműsorokat a Romániában nézhetetlen M4-es csatornára száműzzni – a futball nyelvén élve: öngól.

Marosvásárhely, 2015. november 13.

Dr. Ábrám Zoltán

Mai életérzés

Ma... hétfő hajnalban, régi betegemnél, láttam egy tipikus fonott szélű porcelán tányért, amelyikről rögtön tudtam, csakis a kolozsvári porcelángyárban készülhetett; ennek kapcsán indultak el bennem megint az emlékek-gondolatok: Kolozsvár, a mai Kolozsvár kezd igazi világvárosi képet öltetni, hatalmas, soktízemeletes bankokkal és más irodaépületekkel, hatalmas és gyors forgalommal és nagy szellemi tőkével, amelyet persze főleg a nyolcvanezres egyetemista had jelent. Egyébként is minden azt sugározza, hogy ez a város nagyon él, fejlődik, folytonosan változik és felfele tör; sokkal izgalmasabb szellemi kaland számomra, mint a magyar városok (akár kicsik, akár nagyok), amelyeknél mindig meg-megállást, pangást érzek. Döcögnek csak, mint az egész ország, és nem tudnak lendületet kapni, mert nincsenek olyan emberek bennük, akiknek igazi jövő-víziója lenne. Olyan ez, mint az erdélyi zsákfalvak, amelyek lassan elnéptelenednek és az elmúlás leng fölöttük, amit érezni lehet rögtön, ahogy az ember beteszi a lábát oda.

Az is érdekes számomra, hogy egyre többet élek olyan lakásokban (persze, mert nekem már nincs a szülőföldön lakásom), ahol az elhaltak kedvesebbek voltak, mint a mai lakók,

és az is egyre jobban elkésérít, hogy a szülőföldön élő barátoknál-ismerősöknél még a fejemet sem hajthatom le egy-két napra, mert valahogy ők is olyanok lettek, akiknek nem kell a vendég. (Én pedig váltig azt hajtogatom feleségemnek, hogy csak akkor lesz értelme a horror-házátépítésünknek, ha az az otthon mindig tele lesz vendégekkel). Szomorú az a ház, amelynek a küszöbét nem koptatják barátok-ismerősök!

Most, hogy már szinte senki és semmi nem köt a szülőföldhöz, mindinkább úgy érzem, hogy két világ között lebeg a lelkem, sehol sincs otthon, és ezért soha nem tudom, éppen melyik a valóságos világom. Hülyeség ez is persze, mert a szülőföldhöz köt ma is minden, az emlékeim, a táj és az emberek a tájban, a gyökereim, melyeket ugyan igyekszem mind drasztikusabban kitépni, ám annál inkább marasztalnak... És ha sziklaomlás lesz, földrengés, égis erő forgószél, akkor is ott tudok csak megkapaszkodni, mert itt, Csonkaországban csak szél sodorta levél leszek mindörökké. Kerülöm, ha lehet, az itteni mellébeszélő bikkfanyelvet is, mert félek, hogy elveszítem az anyanyelv tiszta forrásait... És mindig parancs volt és marad számomra, hogy vissza-vissza kell forduljak a tiszta forrás felé! Apáink és anyáink nyelve és szokásai számomra az igazság forrásai; én nem meghaladni, de megőrizni szeretném azokat.

Nagy-Major Gábor

Halványuló hungaricumok?

De profundis....

Mottó:

„A magyarság a katasztrófák nemzete, legnemesebb tulajdonságai éppen a nagy szerencsétlenségek után nyilatkoznak meg a legteljesebben. Ebben van a mi sajátos erőnk. Ez a megújódási képességünk magyarázza meg, hogy reménytelennek látszó helyzetekből mindig újra s újra láb-ra tudunk állni.” (Klebensberg Kuno)

Magyarországot 35 év alatt két világháború zúzta össze és kétszer ugrott talpra. (A XX. század történetében csak a németeknek jutott hasonló sors.) Két katasztrófa - két feltámadás, 1914 és 1949 között.

Előljáróban egy kis pénzügyi alapozás. A békebeli oszt-rák-magyar korona értéke: 1 kg színarany=3280 korona. Az 1927. január 1-től bevezetett, (a II. világháború után még 1946. július 31-ig tengődő) pengő: 1 kg színarany=3800 pengő. Az 1946. augusztus 1-én induló forint: 1 kg szín-arany=13.210 forint. Most, 2015 végén az arany- forint árfolyam: 10.600-10.700 forint/gramm! Azaz közel 11 millió forint/kg. Persze, nem minden az aranyfedezet – lényeg a munkafedezet” (=termelés), hatékonyság, továbbá a bizalom, megbízhatóság. Gyakran álhír, spekuláció is erősítheti vagy gyengítheti a pénzt. Ki érti ezt? Becslések szerint, s csak a vásárlóerőt véve alapul, egy békebeli pengő ma úgy 1500-1600 forintot érne. De ez is kényes dolog, ma más az árukínálat, árukereslet is. Tisztán aranyértéken számolva, ma kb. 2800 forintot kéne adni 1 pengőért.

Trianon, avagy a béke örvényében

„A magyarok teljes mértékben a szomszédaiktól fognak függeni, hogy nemzeti létüket legalább valamennyire fenntarthat-sák.” (E. Benes, 1919)

„Nem nyughatunk addig, míg a magyarokat gazdaságilag és katonailag teljesen tönkre nem tesszük, mert mindaddig, míg Magyarországon az életképességnek szikrája is van, mi magunkat biztonságban nem érezhetjük.” (I.C. Bratianu, 1920)

Tankönyveinkben az áll, hogy az I. világháború 1918. november 11-én véget ért.

Csak hogy nem Magyarország számára! Annak ellenére, hogy a magyar állam nevében két fegyverszünetet is aláírtak november első felében, 1918 késő őszen román, cseh és szerb csapatok lépték át az ezeréves határokat, fűtyülve a fegyverszüneti egyezményekre – mialatt a Károlyi kormány szó szerint feloszlatta, szélnek eresztette a harctérről fegyelmезetten hazatérő, felszerelt csapatokat. Ekkoriban írta Freud, a világhírű lélek-búvár, hogy sehogy se érti a magyarokat, legokosabb politikusukat meggyilkolják (Tisza Istvánt) és a legbutábbra bízzák az országot (Károlyi Mihályra). Majd jött az un. proletárdiktatúra és annak

bukása. 1919 augusztusában a román hadsereg, erőteljes francia támogatással, bevonult a “vörös” Budapestre, sőt az észak-Dunántúlra is.

A román katonaság azt tette, amihez (Bandholtz tábornok, az író Hemingway, Nitti olasz miniszterelnök, Gondrecourt francia tábornok és mások szerint) a legjobban értett: rabolt. Minden elképzelhetőt és elképzelhetetlent, az ajtókilincstől kezdve a női bugyikon át a mozdonyokig. Egészében elhajtották a híres bábolnai ménest. Utolsó pillanatban akadályozta meg az amerikai Bandholtz a Nemzeti Múzeum kincseinek elhurcolását. Tétélesen a lista talán Bukarestig érne. Csak a bejelentett, igazolt károkat összesítve, pengőbe átszámítva, majdnem három milliárdot szájréztak el. Egészen pontosan 2.951.630.511 pengő értéket. Akinek kedve van, számolja át forintra... Ha ehhez hozzáadjuk az 1914-18 közötti világháború költségeit, 32,7 milliárd aranykoronát (= 7,82 milliárd US dollár), akkor is hátra van még Trianon. Odalett az ország területének több mint kétharmada, az ásványkincsek, erdők bő háromnegyede. A népesség (Horvátország nélkül) 19 millióról 8 millió alá zsugorodott. Más szóval, elveszett az ipar nyersanyagbázisa s a tágabb belső piac. A Magyarországnak nevezett földdarab egy tengődő „bennszülött rezervációnak” tűnt, rosszakaratú, rossz lelkiismeretű szomszédok gyűrűjében. Csontig ment a kés s a magyar fölébredt. „Nekünk Mohács kell”?! (Nem tiszttem ezt a hol nihillel, hol mazochista önos-torozással, hol impotens önsajnálattal vissza-visszakérő-d-zött Ady művet értékelni. De talán sorsszerű, hogy magyar költő írta meg. A Pató Pál úr is magyar szülemény...)

Először is rendet és bizalmat kellett teremteni (első Teleki kormány). Azután a teljesen szétzilált közlekedés, termelés, pénzügy, kereskedelem rendbetétele következett, az un. konszolidáció. Hogyan? Két felfogás ütközött: Hegedüs Lóránt pénzügyminiszter úgy akarta, hogy csakis saját erőből. Ez szép volt, egyértelmű, eléggé „bús-büszkemagyaros”, ám tökehiány miatt túl lassú és vérszegény. Bethlen Istvánék elgondolása győzött: akkora külföldi hitel kell, amivel az infrastruktúra újjáépíthető, a termelés, forgalom, belső hitelezés biztonságosan megindítható. A kormány a Népszövetséghez fordult, s 1924-ben, jórészt angol bankoktól 250 millió aranykorona kölcsönt szerzett. A gazdaság-szerkezet átalakult, a nagy nyersanyag- és energiaigényes, piacukat veszített és stagnáló iparágak mellett, mint acélgyártás, gépipar, malomipar – többszörösére nőtt a textilipar, vegyipar (Pét, Balatonfüzfő), gyógyszergyártás (Chinoin, Richter Gedeon) elektrotechnikai ipar (Tungsram, azaz Egyesült Izzó), rádiógyártás (Orion), villamosmozdonyok (Ganz-MÁVAG), traktorgyártás (Hofherr), konzervipar (Globus), optika, finommechanika (MOM, Gamma). Rövid idő alatt bekövetkezett a „komoly szakértőket” ékesen cáfoló eredmény, **1927-ben az egy főre jutó nemzeti**

jövedelem elérte a háború előtti utolsó békeév szintjét, 1929-ben pedig 12%-al meghaladta azt! Jutott pénz Klebelsberg Kunó oktatási, kulturális és tudományfejlesztő stratégiájára - ami a jövőbe fektetett, sokszorosán megtérülő tőkének bizonyult. (Majd a harmincas évek végétől, és a negyvenes, ötvenes években látjuk ennek igazából felmérhetetlen hasznát, mikor a „Klebelsberg-csemeték termőre fordulnak.”) Dac és hit lendítette előre a szellem, a tudomány és technika kiválóságait. Bláthy Ottó árammérője egyik fő exportcikkünk lett, Jendrassik György tökéletesítette a Dieselmotort és megépítette a világ első sugárhajtóművét, Fonó Albert szabadalmaztatta a torbó-sugárhajtóművet, Bródy Imre feltalálta a kripton-égőt. Bay Zoltán és a Tungsram csapata (már a háború alatt) - mivel a németek elzárkóztak a szabadság átdadásától, kénytelen volt újra feltalálni a rádiólokátort, s a „magyar radar” jobb lett, mint a hasonló rendeltetésű külföldi eszközök. (A japán kutatók ugyanakkor nem tudtak megbirkózni a rádiólokátor problémájával...) Szentgyörgyi Albert Nobel-díjat kapott, érdekes módon nem is a C-vitamin felfedezéséért. Az Orion gyár rádiókészülékeit 53 országba exportálták, az Egyesült Izzó az európai világítótest piac jó 20%-át mondhatta magáénak, a magyar gyártmányú Ganz-MÁVAG sínautók, motorvonatok Argentínába, Észak-Amerikába, a Közel-Keletre, Indiába is eljutottak. Filmgyártó „nagyhatalom” lettünk, a harmincas években feltárták a hazai földgáz- és kőolajkincset. Motoros Duna-tengerjáró hajókat bocsátottak vízre, villamosították a Budapest-Bécs vasútvonalat. Óriási bauxitkincsünk gazdaságosabb értékesítése jegyében 1935-ben működni kezdett a Weiss Manfréd Művekben az ország első alumíniumkohója. **Európai viszonylatban hazánk közepesen fejlett országgá vált.** A harmincas évek végén az egy főre jutó nemzeti jövedelem közelített a 200 dollárhoz, a fejlettebb nyugati országokban ez 300-400, míg pl. Romániában 80 dollár.

A nagy gazdasági világválság és visszaesés (1929-1933) után a magyar gazdaság fokozatosan nekilendült. Az 1937-es esztendő eredményei lehetővé tették, a világpolitika alakulása pedig parancsolóvá tette a honvédség felszerelését korszerű haditechnikával.

Darányi Kálmán miniszterelnök 1938 március elején bejelenti az egymilliárd pengős fegyverkezési programot. Valójában az egész gazdaság élénkítése, majd felfuttatása volt a cél, ami a rohamosan rosszabbodó nemzetközi körülményeket figyelembe véve, egyértelmű sikertörténet. Hadi-konjunktúrának is nevezik, de több, átfogóbb volt ennél. Az összeg zömét az 50.000 pengő feletti vagyonnal bírók un. vagyondézmájából (egyszeri vagyonadó) teremtették elő. Eredeti, szellemes, hatékony pénzügyi-gazdasági „akrobatamutatvány” volt ez, Imrédy Béla „találmánya”. Szóljanak a számok: **a magyar ipar 1939-ben, 1938-hoz képest több mint 22%-al növekedett, az 1943-as csúcsévben pedig a magyar gyáripar termelésének értéke több mint háromszorosa az 1938. évinek!** Mindez úgy, hogy az ötvözőanyagok (wolfram, nikkel, króm), nyersanyagok, ércek jelentős része hiánycikk (az összes hozzáférhető forrást a német hadigazdaság nyúlta le). A háború elhúzódásával Berlin, ha akarta volna sem tudta betartani a Budapesttel kötött gazdasági megállapodásokat, de nem is nagyon akarta. Vitt, de nem adott. Náci

gátlástalanság, nagy hatalmi arrogancia? Németország adóssága Magyarország felé 1943 végére kb. 1 milliárd márka, 1944 októberében már 3 milliárd márka körüli (4,5 milliárd pengő), ami a magyar pénz 1943 végén kezdődő lassú, burkolt hígulásának fő oka.

Több volt a „ha”, mint a nyersanyag

A magyar hadigazdaság ellentmondásos, de rendkívüli teljesítményt nyújtott. Saját tervezésű harci repülőgépek (WM-21 Súlyom), harckocsigyártás (Csaba felderítő páncélgépkocsi, Toldi könnyű, Turán közepes harckocsi, a Nimród páncélos gépágyú). Külön illik szólnunk néhány, teljesen magyar tervezésű/gyártású „gépcsodáról”. Az egyik a Zrínyi-II. rohamlöveg, 105 mm-es ágyújával. A tordai csatában a megtisztelő „magyar vérmedve” nevet érdemelte ki a szovjetektől. A 1,5 tonnás, lehetetlent szinte nem ismerő Botond rajszállító terepjáróról az a mondás járta a bakák között, hogy „ahun a ló elmögy, ott a Botond is elmögy”. Mivel a németek horribilis összegért, 100 millió márkáért adták volna át a Párdus harckocsi gyártási jogát, a Hadi-technikai Intézet tervezői rekordidő alatt megkonstruálták a Tas nehéz-harckocsit és rohamlöveget. A csepeli Weiss Manfrédban 1944 nyarára elkészült a menetkész mintapéldány, ám július 27-én egy amerikai bombatámadás szétrombolta mind a szerelóműhelyt, mind a Tas-t. Idő az újraindításra már nem adatott. (Ehhez annyit, hogy a Tas néhány éve, a fennmaradt műszaki dokumentáció alapján számítógépen modellezték. Kiderült, hogy néhány paramétere felülmúlta a korabeli harckocsik mindegyikét. Németország, a Szovjetunió, Nagy-Britannia és az USA után Magyarország lett (volna) az ötödik, amelyik nehéz-harckocsi tervezésére és gyártására képes.)

A németekkel kötött repülőgép-gyártási egyezmény nyomán 1943-tól megindult a Me-109 G vadászgép és Me-210 vadászbombázó magyarországi gyártása. A tervek szerint havonta 50 vadászgépet és 50, majd 75 vadászbombázót gyártottunk volna, azaz évi 1500 darabot. Ha... Nem a gyártókapacitáson, képzett munkaerőn múlt. A magyar iparnak egyetlen „nyersanyag” állt korlátlanul rendelkezésére: a hiány. A tervezett havi 40-45 darab páncélosnak is csak töredéke készülhetett el.

Reális becslések szerint a magyar hadiipar 1944 tavaszára-nyarára képes lett volna akár 24-25 jól felszerelt gyaloghadosztály és 5-7 páncélos- és gépesített hadosztály felszerelésére, beleértve a pótlást is. Ha...

Egy kis emlékezetfrissítés

Az 1941 júniusában világháborúba tévedt-szuvasztott Magyarország területe 172 ezer km², lakossága 14 millió 700 ezer fő, akik közül közel 80% magyar nemzetiségű. Az akkori határokon túl maradt bő félmillió magyar, nagy részük Romániában. Ez a magyar állam kb. 1,5 milliárd pengőt fordított – 4 háborús év alatt! – a visszaszerzett erdélyi részek fejlesztésére. Vasútépítés, közlekedés, bányászat, ipar (főleg háziipar), villamosítás, turizmus, iskolák, egyetem, egészségügy – s ebbe nem számítottuk bele az Árpád-vonal s az új katonai objektumok költségeit. Egy töprengő öreg székely mondta régebben: „Abban a kis

magyar világban többezren törődtek velünk, mint a kiegyezéstől Trianonig.” Mivel az állami hitelek elszámoltatása (hagyományosan) szőrszál-hasogatón szigorú volt, sem a hadseregre, sem az infrastruktúrára szánt összegeket nem költötték el teljes egészében. Hitel volt, fedezet a hitelre volt, de még több volt a „ha”....

Magyarország akkori területén 1944. augusztus 26. és 1945. április 12. között tombolt a háború. Amit meghagytak az angolszász bombázók, azt a visszavonuló németek és nyilasok hurcolták el, ami maradt, azt a szovjet hadsereg zabálta el. Míg a németek szervezeten, átgondoltan raboltak és pusztítottak (ha kellett) - addig a szovjetek kaotikusan, ösztönösen, kiszámíthatatlanul fosztogattak és pusztítottak, ha kellett, ha nem. **Magyarország nemzeti vagyonának 40%-a pusztult el, 22 milliárd (1938-as) pengő értékben.** Pont a legfejlettebb iparágak - gépgyártás, elektromos ipar, vegyipar, optika szenvedték el a legnagyobb, 50% feletti károkat.

Újjáépítés másodszor, egy valódi gazdasági csoda!

Ki emlékszik ma már a „fényes szelekre”, vagy tán a „hamvaiból életre kelt főnixre”? **Három évvel a háború után, 1948-ban a magyar ipar ismét 1938-as szintre emelkedett, 1949-ben pedig elérte, itt-ott meg is haladta a híres 1943-as csúcst.** Ilyen nem volt sehol a világon, nem hogy a vesztesek, de még a nyertesek között is alig, az Egyesült Államokat kivéve. Németország, Japán, Olaszország az ötvenes évek közepe felé áll ismét a háború előtti szinten. Jó, jó – mondhatják tisztelt „objektív elemzőink” –, de azoknak több mindent kellett újjáépíteni, mert fejlettebbek voltak, mint mi. Jó, jó – mondhatjuk mi is, kevésbé tisztelt józan paraszti eszünkkel –, de azok kaptak szép nagy Marshall-szegélyt, nekünk azt is megtiltotta Sztálin.

S mondhatjuk még (ha van kinek) a következőket:

– Magyarország legmunkaképesebb fiai (és lányai) közül több, mint 600 ezret szovjet kényszermunkatáborokba hurcoltak, hadifogolyként vagy csak úgy, találomra. Ők a felszabadító, dicsőséges Szovjetuniót építették, nem Magyarországot.

– Magyarország 1945 végéig „el kellett tartson” egy másfél milliós, harácsoló szovjet hadsereget. 1946-ban még mindig félmillió orosz katona állomásozik itt. Ennek költségei megközelítik a félmilliárd (1938-as) US dollárt.

– 300 millió dollár háborús jóvátételt szabtak ki ránk, amit a Szovjetunió (200 millió), Jugoszláviának (70 millió) és Csehszlovákiának (30 millió) kellett törleszteniük, jórészt áruszállításokkal, igen hátrányos dollár-rubel átszámítással.

– S közben még egy világrekordot értünk el. Olyan hiperinflációval dicsekedhetünk, mely sem azelőtt, sem azóta nem volt, sehol a történelemben. Hogy nézett ki egy quad-rillió pengő? Így: 1.000.000.000.000.000.000.000. Hogy segítsek, egyes és utána 24 nulla. (Lehet, un. városi legenda, lehet, hogy igaz, de háborús bűnösként a börtönben ülő Imrédy Béla „csinálta meg” a szilárd forintot. Cserébe Rákosi megígérte, hogy életben hagyják... A forint életképesnek bizonyult, Imrédy nem, mert kivégezték.)

Az 1949 utáni kór- és korszak már más lapra tartozik. A

Rákosi-világ terrorja, életidegen, nemzetidegen torzításai (nem csak) a gazdasági struktúrában, elértéktelenítették, a fonákjára fordították 1945-1949 kilenc millió névtelen demiurgosának (világteremtő szellem- a szerk.) áldozatos tetteit.

És igen szelíden kérdelem: mi történt, vagy mi nem történt 1990 után? Annyit tudunk, hogy elmúlt 25 év, s mintha világháború se lett volna. Van pénz bőven, legalább is nagyon sokat beszélünk róla. Minden a pénztől indul s a pénzhez tér vissza, egyre szűkebb kanyarokkal. Valamikor azt hittük, az értéknek van ára, most az árnak van értéke. Valamikor távolabbi céljaink voltak, most azonnali érdekeink vannak. Valamikor egymás kezét fogva tervezgettünk, most hipp-hopp, máris prozsektünk van. Fogyasztunk. Ennivalót, személyiségi jogokat, szexet, botoxot, szappanoperákat, ritkábban szappant, horrort, reklámokat, az életet, Istent és egymást. A halált is fogyasztjuk. Eddig úgy tudtuk, hogy a halál fogyaszt minket. A temetkezési vállalatok versengenek a biztos, halálbiztos piacokért. Halál mindig lesz. És feltámadás?

Szabó István, Sarkad

Források

Barta Róbert: Az első és második világháború képes története

Berend T. Iván / Szuhay Miklós: A tőkés gazdaság története

Magyarországon 1848-1914

Dombrády Lóránd: Magyar gazdaság és a hadfelszerelés 1938-1944

Gunst Péter: Magyarország gazdaságtörténete (1914-1989)

Holló Csaba: Történelmi példák Mérnökkapu.hu

Kaposi Zoltán: Magyarország gazdaságtörténete 1700-2000

Keisz Ágoston: Honnan kellett újjáépíteni Magyarországot?

(Origo, 2014.04.04.)

Salamon Konrád: A csonka ország / Új Képes Történelem

Dr. Vecsekly József: Nemzetgyilkossági kísérlet - Trianon

Intó kéz

Dr. Lőrincz Ernő András szülész-nőgyógyász professzor 1900–1985

Édesapám, dr. Lőrincz Ernő András Csíkkozmáson született 1900. július 27-én. Családja apai ágon Székelyzsomborról származik. Ez a község annak idején Udvarhely vármegyéhez, azon belül Oklánd járáshoz tartozott, a Székelyföld peremvidékén helyezkedik el, Nyíró József szülőfaluja. Másik érdekessége Zsombor vára. Erről írta Jókai Mór a Minden poklon keresztül című regényét.

Apám édesapja, Lőrincz János rövid ideig Homoródszentmárton, majd a Csík vármegyei Kozmás község jegyzője, édesanyja Ráduly Irma, Ráduly Józsefnek, Lövéte község bírájának lánya volt. Kozmás község központjában vettek házat. Három gyermekük született. Az első fiú, János, evangélikus-luteránus vallású lévén, a legközelebbi protestáns középiskolába, a híres sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiumba iratkozott be. Az iskola büszkesége volt. Jött az első világháború, gyorstalpaló érettségi után 1915. november elsején a 21-es magyar Királyi Honvéd gyalogos ezredbe vonult be. 1916. február 5-én egy önként vállalt veszélyes felderítő akció során a galíciai front első vonalában elesett. Apám nővére, Irma, a csíkszeredai Polgári Leányiskolát végezte. Férjhez ment nagyapám utódjához, Osváth Istvánhoz, leszerelt főhadnagyhoz (vitéz, primor nemes székely) aki az első háborúban nagyon sok kitüntetést kapott és elnyerte a vitézi rangot.

A harmadik gyermek, édesapám, Ernő. Bátyját követve ő is a nagyhírű sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiumba iratkozott, szintén kitűnő tanuló volt. 1916 elején a kollégium igazgatója megdöbbenve közölte vele a hírt, hogy testvére Jani elesett Galíciában, majd apámhoz fordult: „Ernő az a feladat, amit Janinak kellett volna elvégeznie, most már rád marad.” Apám életét ezen mondat szerint irányította és legjobb tudása szerint teljesítette a rá hárult feladatokat.

A román csapatok Erdélybe való betörése miatt a Mikó Kollégium Debrecenbe menekült, a Református Kollégium szeretettel fogadta őket. Alkalma nyílt arra, hogy Szabó Lőrinc és Bay Zoltán osztálytársa lehessen. 1918 tavaszán apámék osztályát a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumba helyezték át, itt érettségizett. Később nevéssé vált osztálytársai közül Barcsay Jenőt, Pröhle Gusztávot, Gréf Jánost emlegette.

Bár Nagyenyeden végezte a középiskolát, élete végéig Székely Mikó-s diáknak tartotta magát, diáktalálkozókra is Sepsiszentgyörgyre járt. 1918 augusztusában Kolozsváron végezte a tartalékos tiszti iskolát, egyidejűleg az 5/38 honvéd

pótüteghez helyezték át. Az olasz fronton került volna bevetésre mint tüzér, de közben a front összeomlott, ekkor a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem orvosi karára felvételizett. Egyetemi tanulmányait a budapesti Semmelweis Ignác Fülöp Orvosi Egyetemen folytatta és fejezte be. Itt szolgált, mint cselédkönyves orvos is. Hálával emlékezett Tóth István és Balassa István kiváló professzoraira, mint nagy tudású és tiszta emberekre.

Részt vett az erdélyi menekült fiatalok sajkó, keserű, néha derűs társadalmi életében. Itt ismerkedett meg több olyan, később kimagasló személyiséggel, mint Domokos Pál Péter, Nagy Imre, Bihari József, Tompa Pufi és sokan mások.

Cselédkönyves éve lejártá után a debreceni Orvostudományi Egyetem anatómia tanszékére került, mint gyakornok orvos. Az intézetet a világhírnévnek örvendő Orsós professzor vezette. Ő volt az, aki Németország felkérésére korbonctanilag tisztázta a második világháború során a katini erdőben legyilkolt 7000 lengyel tiszt adatait és sorsát. Nagyon szigorú ember volt. Apámat kedvelte. Innen a szülészeti-nőgyógyászati osztályra került tanársegédként. Ebben az időben kötött életre szóló barátságot a később nagynevű Árvai szülész professzorral és Péterffy Pállal, későbbi marosvásárhelyi sebész-tanárral, akinek fia, Árpád a Stockholmi egyetem és debreceni Kardiovaszkuláris klinika szívsebész professzoraként ért el kiemelkedő eredményeket.

Tanársegédsége lejártá után kinevezték Miskolcra az akkori Borsod, Gömör és Kishont egyesített vármegye Erzsébet közkórházának tiszteletbeli szülész-nőgyógyász főorvosává. Megnősült. Felesége, Balázs Piroska Mária 13 évvel fiatalabb, nagyon szép tanítónő volt, a cinkotai Tanítóképzőt, majd a Csalogány utcai Pedagógiai szemináriumot végezte. Később Marosvásárhelyen az Egészségügyi liceumban tanított. Édesapja Balázs Béla tankerületi főigazgató, bátyja ifj. Balázs Béla, a Kultuszminisztériumban Hóman Bálint személyi titkára volt. 1945-ben az oroszok elhurcolták, a szegedi Csillagbörtönben halt meg.

Szüleimnek két gyermeke született: Dr. Csegezi Eszter Zsuzsanna kutató vegyész, a budapesti Chinoín gyógyszer-gyárból ment nyugdíjba, és én, Dr. Lőrincz János, a Csíkszeredai Megyei Sürgősségi kórház volt belgyógyász főorvosa, gasztroenterológus, az orvostudományok doktora.

A miskolci évekről inkább csak hallomásból tudok. Közös anyagi hozzájárulással építettek egy szép házat a város központjában, a Korona szálló mellett. Itt lett házvezetőnőnk Vadnay Gizella, aki kacskaringós utunkon végig kitarított mellettünk. Marosvásárhelyen halt meg.

1940-ben kérelmezte a kolozsvári egyetemre való áthelyezését, nagy honvágyat érzett Erdély és Csíkország iránt. A kolozsvári Bábaképző Intézet főorvosává nevezték ki. Kolozsváron szoros barátságot tartott fent Boga Alajos mártír kanonokkal (Márton Áron kolozsvári helyettese azokban az évtizedekben, Csíkkozmás község legnagyobb fia), Kelemen Bélával, a kozmási származású kiváló nyelvész és Bíró Béla repülő őraggal. Az akkori szülész-nőgyógyász professzor, Pál Gábor gyergyói származású székely ember volt.

Apám szakmai munkássága, különösen a méhnyálkahártya-transzplantáció eredményessége meddőség esetén nagy érdeklődést váltott ki a szakkörökben. Tudásában Pál Gábor

fölé nőtt. A helyzetet a szakminisztérium úgy kívánta megoldani, hogy felajánlották, amennyiben egy esztendőre lemegy Kézdivásárhelyre megszervezni a székely bábaképzést, utána Kolozsváron kinevezik egyetemi tanárrá. Balázs Béla nagybátyám óva intette ettől a lépéstől, mondván, hogy a háború nyilvánvalóan elveszett, de ha mégis menne, a családját ne vigye magával. Persze leköltöztünk mindenestől Kézdivárra 1943-ban. Ismert, hogy Kézdivásárhely egy aranyos, műemlék-dús kisváros, tele melegszívű emberekkel. Mi a főtéren a legnagyobb házban kaptunk egy ötszobás lakást (ma múzeum). Majdnem mindenünk ott veszett.

Jó társaság, nagy vacsorák voltak. Székely Gyula belgyógyász főorvos (Hetényi professzor volt adjunktusa), Pozsonyi Attila vezérezredes, a körzet parancsnoka, Színi Andor gyógyszerész és Cseh Gyula cukorka-gyáros kibéreltek egy vadászterületet. Kijavították a vadászházat, megtisztítottak húsz kilométernyi cserkészösvényt, vadórt tartottak szóval rengeteg pénzt kellett fizetni. Apám annyira el volt foglalva, hogy egyetlen alkalommal jutott ki egy téli vadászatra. Kijött elé egy hiúz. Addig gyönyörködött benne, amíg a hiúz elugrott. Nos, hogy mit kapott Pozsonyi Attilától ezért...

1944 nyarán menekültünk Budapestre, édesapám augusztusban az utolsó vonattal jött el Kézdivásárhelyről. Karácsony estéjén az angyal helyett amerikai-szovjet bombázás jött. Azonnal leköltöztünk az óvóhelyre. Apám az akkori I. hadtest területéhez tartozó Szent János Kórházban dolgozott, 1944. dec. 24-én már az oroszok kezén volt. Mi az Olaszfasor, ma Szilágyi Erzsébet fasor 3. szám alatt laktunk, édesanyámék korábbi lakásában, a Térképészeti Hivatal közvetlen szomszédságában. Köztünk húzódott a front. Apám a klinika legfelső emeletéről nézte, hogyan lövik a házat, meg minket is. Akkor kezdett el őszülni. Meggyógyított egy orosz kémnőt, aki valahogy átjött a fronton, vele küldött üzenetet. A hölgy azután többször is meglátogatott minket, a testvéremnek és nekem is mindig hozott valamilyen zabrált játékot. Számunkra, gyerekek számára a legizgalmasabb mindig az volt, amikor az utcán egy lovat találtak el. Az asszonyok óriási késekkel rohantak ki a lóhúsért, aznap ünnepi ebédet fogyasztottunk.

Apám kezelte Gróf Bethlen István feleségét is. Érdeklődött, hogy van a kegyelmes úr, felesége azt válaszolta: biztos helyen. Most már tudjuk, hol volt.

Az ostrom után kiköltöztünk Svábhegyre. A Svábhegyi gyermekszanatórium felszerelésének megmentéséért és a szanatórium újraindításáért végzett munkájáért kitüntetésben részesítették. Felajánlották neki a győri szülésznőgyógyász főorvosi állást, de nem fogadta el. Visszajöttünk Kolozsvárra. Emlékszem, 4 napig utaztunk a vonattal. Kezdetben egy irodahelységben laktunk, az íróasztalokon aludtunk, oda jött az angyal ezen a Karácsonyon.

Közben megalakult a Bolyai Tudományegyetem. Az orvosi fakultásnak nem jutott hely, a Tordán székelő orosz katonai parancsnokság távozása után a románok visszajöttek Szebenből, nem adták vissza a klinikákat. Így az Orvosi és Gyógyszerészeti Intézet Marosvásárhelyre költözött. A város vezetősége és lakossága kitörő örömmel fogadta a hírt, csak felkészülve nem volt. A régi hadapródiskola lett

(és ma is az) az egyetem székhelye. A rektor, dr. Csögör Lajos óriási munkát végzett. Beszervezett még néhány magyarországi professzort: dr. Klimkó Dezső sebészt, dr. Miskolczy Dezső európai hírvédegygyógyászt, dr. Hajnal Imre belgyógyászt, dr. Harangi Imre kórbonctan-tanárt, dr. Obál Ferencet, dr. Vendég Vincét.

A szülészet-nőgyógyászat a volt Czákó Szanatóriumban kapott helyet. Vezetője édesapám lett. Az első pillanattól kezdve nagyon szigorú szakmai elvek alapján indult a klinika. Apám a semmiből egy jól szervezett, kiválóan működő, magas színvonalú intézetet hozott létre. Óriási tekintélye volt az orvosok, a szakszemélyzet, az orvostanhallgatók körében egyaránt, de a szakmán kívül is. Elég megjegyzem, hogy másodfokú munkaérenddel tüntették ki. Ezt rajta kívül csak Miskolczy Dezső ideggyógyász professzor, a Román Akadémia Marosvásárhelyi Fiókjának elnöke kapta meg. Szakmai felfogását kifejezte az egyik orvostanhallgatóknak tartott előadásán: „*Kedves kollégák! A szülések körülbelül 95%-a a Somostetőn is épp úgy baj nélkül lezajlik, mint a klinikán. Mi Önöket a fennmaradó 5 % miatt tanítjuk.*” Hangoztatta: a szülészethez türelem kell. Ott kell ülni a szülőágy mellett. Előadásai lényegre törőek, emberközpontúak, magas színvonalúak voltak. Imádott tanítani. Nagy hangsúlyt fektetett a gyakorlati kérdésekre. Minden egyes császármetszést, a nap bármely órájában, csak ő hagyhatott jóvá. Azóta a császármetszések rettenetesen elszaporodtak. Ez a Ceausescu rendszerben kezdődött el, az akkori drasztikus törvények (kötelező 4 gyermek) az abortuszt csak két császármetszés után engedélyezték. Apám az abortusz ellen volt. Csak terápiás jellegű terhesség-megszakításokat végzett. Mások ezzel a művelettel szépen kerestek. Abban az időben Székelyföldön a szaporodási index még pozitív volt. Nagy jelentőséget tulajdonított a bonyolultabb szülések precíz elsajátítására (méhlepény-leválasztás, fartartás, koraszülés, fogók használata, harántfekvés, forgatás, kar-előreesés, gátrepedés stb.). Kiváló operatőr volt. Az országban rajta kívül csak dr. Vuia aradi főorvos uralta a hüvelyen keresztüli méh-eltávolítás technikáját.

Széleskörű tudományos tevékenységet fejtett ki. 1958-ban meghívták Párizsba egy nőgyógyászati kongresszusra. Itt ismerkedett meg a világhírvé Magendi professzorral. Járt még Osloban és Olaszországban is. Abban az időben nem repkedtek a külföldi utak. Apám jó viszonyt ápolt a többi egyetem szülészprofesszorral, dr. Aburel, dr. Savulescu, dr. Jora bukaresti professzorokkal, Neamtu professzor Kolozsvárról rendszeresen járt le Vásárhelyre, hogy a hüvelyen keresztüli méheltávolítás technikáját elsajátítsa. Rendszeresen találkoztak különböző szimpóziumokon is. Több éven keresztül csak apámnál, Marosvásárhelyen lehetett szülészet-nőgyógyászatból doktorálni egész Romániában.

Sokan legnagyobb érdemének azt tartották, hogy kiváló szülésznőgyógyász szakorvosi iskolát alapított, ahol kitűnő szakembereket képeztek. Kiváló előadótanárai: dr. György György (később Budapesten professzor), dr. Borbáth Andor (Marosvásárhelyen professzor), dr. Boga Kálmán (kozmasi származású, később Marosvásárhelyen professzor), dr. Kompó István (később szászrégeni főorvos), dr. Bajkó Barabás (később Csíkszeredában főorvos) dr. Tamás Zoltán (ké-

sőbb Székelyudvarhelyen főorvos), dr. Márton Gergely (szentkeresztbányai származású főorvos), Róna Lászlóné dr. Elekes Magda (gyergyói származású), dr. Gönczi Kornél, dr. Trombitás József, dr. Tótfalusi József, dr. Kali István, dr. Csutak Gyula, dr. Bige Imre, dr. Berger Béla, dr. Blau Endre – mind kiváló szakemberek voltak.

Dr. Csögör István rektor kitartó unszolása ellenére sem lépett be a kommunista pártba. Ez a későbbiekben visszautótt. Rengeteget dolgozott, ritka vakációit magas vérnyomása kezelésére Buziáson, Borszéken, Tusnádon, Bálványoson töltötte. Nagyokat sétált a csíki hegyekben, vadászgatott Székelyzsomboron és a Mezőségen. Kipróbálta az összes hideg csíki borvizet, Nádas, Sósút stb. – gondolván, hogy csökkentik magas vérnyomását.

Szívügyének tekintette a rajoni kórházak szülészeti-nőgyógyászati osztályainak sokoldalú támogatását. Ezen osztályok vezetőivel (Csíkszereda: dr. Bajkó Barabás főorvos, Sepsiszentgyörgy: dr. Mélik István főorvos, Székelyudvarhely: dr. Tamás Zoltán főorvos) állandó kapcsolatot tartott fent.

A csíkszeredai szülőotthont az ő segítségével alapította és támogatásával vezette barátja, id. Nagy Benedek. Később a kászoni származású, kiválóan képzett Bajkó Barabás, feleségével, Kozán Babával és Dézsi Zoltán élettanász adjunktussal hazajöttek és létrehozták a csíkszeredai modern szülészeti osztályt (a mostani fül-orr-gége osztály helyén). Apám mindenben támogatta őket. Különösen a csíkszeredai Bába-képző Technikum létrehozásában segített. Megszervezte Bajkó Barabás főorvossal együtt a nagyobb községekben a csíki szülőotthon-hálózatot. A csíkszentmártonit például dr. Bíró Géza vezette (akkor mint körzeti orvos).

Következetesen támogatta a csíki betegeket nem csak saját szakmájában, de professzortársai segítségével egyéb szakterületeken is. Nagyon jó memóriája volt. Különösen a szeredaiakra és az alsíkiak közül sok családra emlékezett. Segítette a csíki orvostanhallgatókat.

Kádár János 1958. február 25-én járt Marosvásárhelyen. Megtekintette az egyetemet is. Meglehetősen hideg idő volt. Mi diákok az Egyetem utca két oldalán sorakoztunk fel. Nyitott kocsiban jött. Tapcsolni kellett. Apám hivatalos volt a díszbédre is, Tóth Böske székely népdalokat énekelt. Apám, amikor hazajött, csak annyit mondott: „Ez a Kádár Jankó...”.

1958 végén, 1959 elején vészjósló események történtek. A Román Kommunista Párt Központi Bizottságának utasítására erőszakkal egyesítették a Kolozsvári Babes és Bolyai Tudományegyetemeket, testvérem, majd későbbi sógorom diákként élték át ezeket az eseményeket. Az akciót személyesen Nicolae Ceausescu irányította. 1959 februárjában Szabédi László vonat elé vetette magát, Csendes László prorektor öngyilkos lett. Félelem uralkodott Marosvásárhelyen is, ezekről dr. Kiss András kollegámra hivatkozom. András-fofszky Tibor rektor (egyébként tehetséges agysebész, brassyói származású) jelentést nyújtott be a pártvezetőségnek az intézmény belső állapotáról. Kifejtette, hogy minden erőfeszítése ellenére a tanári kar és a hallgatóság társadalmi összetétele nem nevezhető megfelelőnek. A tanárok és a diákok megbízhatósága sok kívánnivalót hagy maga után. A

legsúlyosabb kérdésnek mégis a nacionalizmus felbukkanását tekintette. A nagy támadás március 10. és 11-én zajlott le a Kultúrpalota dísztermében. A földszint és a karzatok tömve voltak oktatókkal, diákokkal, szekusokkal és besúgókkal. A színpadon a Kommunista Párt Központi Bizottságát Alexandru Moghioros (Mogyorós Sándor) és Leonte Rautu (Roth Leo) magas rangú pártemberek, a párt politikai bizottságának tagja, illetve póttagja képviselte, ott ült a rektor, András-fofszky Tibor, az egyetem „legjobb” emberei és néhány kitüntetett hallgató. A felvezető beszédet dr. András-fofszky Tibor tartotta. Fő veszélynek a nacionalizmust jelölte meg. Beszédében központi témaként szerepelt az egyetemi Művész Együttes. Vezetője, Kóródi Ferenc (csíktusnádi származású orosz tanár) volt. Megvádolta, hogy az együttesnek csak magyar néptáncot, népdalt tanított be, és hogy a diákok jobban szeretik a székely néptáncokat, mint a munkás indulókat. Kóródi tanár úr ezt a vádat a következő felszólalásában nagyon bátran és pontos tényekre alapozva utasította vissza. Már a teremből kiemelték a szekusok, 17 év börtönt kapott, amiből 4-et le is ült. Kiszabadulása után találkozott az utcán apámmal, aki rátért az akkori eseményekre. Kóródi azt felelte, professzor úr, ne haragudjon, velem erről a témáról nem beszélhet.

Apám felszólalásában aggodalmát fejezte ki az egyetemek egyesítése kapcsán. Arra hívta fel a diákság figyelmét, hogy tanuljanak meg románul, de ne felejtse el magyarul. Rautu azt kérdezte apámtól, hogy: „Professzor elvtárs, Ön nem bízik a pártban?” Apám ránézett és azt felelte: „Nem.” Életében igazmondásra nevelték. Rautu őt is lecsukatta volna. Óriási szerencséje volt Mogyoróssal, aki korábban a Magyar Autonóm Tartomány első titkára volt. Apám operálta a feleségét. Mogyorós kihúzta apámat a nagy bajból azzal, hogy véletlenül tévedett, és a másnapi gyűlésen felolvass egy nyilatkozatot. Apám egész éjjel nem aludt, harcolt önmagával. Közben Spielman József orvostörténész professzor megírta a Mea culpa c. írást, amelyet apám falfehéren, halk hangon mégiscsak felolvasott.

A második problémás eset Szerémy Lajos sebész tanársegéd volt, aki a terembe menve azt mondta: „Megyünk tapasztalni a saját akasztásunknak.” Felesége szemész főorvos, egyetemi párttitkár volt. Megúszták annyival, hogy Szatmárra helyezték át mindkettőjüket.

Anyagi helyzetünk az akkori viszonyokhoz képest elég jó volt, bár jóval kevésbé, mint néhány beosztottjéé. Apám igen spórolós székely ember volt. Ha mégis - egyszer talán - belement egy nagyobb üzletbe, azt bukta. Mégis tudtak venni egy szép lakást, Groza Péter öccsének, dr. Groza Viktor vásárhelyi epidemiológus főorvos villájának a felét vették meg. Csak az érdekesség okán említem, hogy a három Groza fivér egy Déva melletti körzeti orvos három leányát vette feleségül. Mind kitűnően beszéltek magyarul. Mária néni, Groza Viktor felesége, nekem Adytól idézgetett. Unokája Radu Filipescu, az ismert politikai ellenálló volt.

1968-ban apámat váratlanul nyugdíjazták (a hivatalos verzió szerint saját kérésére). A rektor Puskás György volt, kiváló gyermekgyógyász professzor. Az Egyetem akkori vezetősége, rektor, prorektor, dékán megkérték, hogy a magyar nyelvű egyetem megmentése érdekében kérje nyug-

díjazását. Nyugdíjazásában egyébként több minden közre játszott. Már 1958-ban kiesett az egyetem vezetőségének kegyéből, másrészt kezdetét vette az egyetem elrománosítása, nem beszélt jól románul, nem volt párttag. Helyére a meglehetősen közepes képességű Rusu professzort hozták Kolozsvárról. A legtöbb román orvost a szülészetre hozták, apám „nacionalista nézeteinek” semlegesítésére. Nyugdíjazása valósággal letaglózta, óriási csapásként érte meg, úgy érezte, hogy teljesen munkaképes. Elképzelhetetlennek tűnt számára élete az oktatás és a klinikai munka nélkül. Apám kiváló előadó volt. Minden előadására lelkiismeretesen felkészült, függetlenül attól, hogy hányadszor adta elő a témát. Előadásait tanársegédei is látogatták. Nagy tekintélyének köszönhetően Puskásék egy kompromisszumos megoldást választottak. Konzultáns professzornak nevezték ki. Ez azt jelentette, hogy megtarthatta klinikai szobáját és a doktorátusi irányítást folytathatta. Édesanyánk budapesti lévén, egész családja, magyarországi régi orvoskollégái, barátai, maga az akkori egészségügyi miniszter is visszavárták. Nem élt a felajánlott segítséggel. Szilárd elhatározása volt, Erdélyt nem akarta elhagyni.

70. életének betöltésekor a klinika orvosai dr. Borbáth Andor kezdeményezésére ünnepi tudományos szimpóziumot szerveztek. Erre meghívták a családot is. A szakmai rész lezajlása után kis ünnepségre került sor, amelynek keretében ajándékként átadtak neki egy nagy ezüsttálat, aljára munkatársai aláírásai voltak gravírozva.

Sokkal tragikusabban alakult a 75. évforduló. Ennek tiszteletére Mélik István főorvos Sepsiszentgyörgyön szervezett egy tudományos értekezletet. Eközben édesanyám váratlanul elhunyt. Mélységes gyászat igyekezett magába fojtani.

Apám mély hitű, vallásos ember volt, evangélikus-lutheránus vallású. Székelysombor mintegy kétharmada evangélikus. Ez valószínűleg onnan ered, hogy a szomszéd falut, Mirkóvásárt szászok lakták. Marosvásárhelyen egy kis, kb. 500 lelket számláló hitközség volt, melyet apám anyagilag és erkölcsileg is erőteljesen támogatott. A lelkész, Molnár János kiváló pap volt. Apámat édesapjaként tisztelte és szerette.

80. életének betöltésekor visszatekintve összegezte egész életét. Úgy gondolta, ezt egy pappal osztja meg, de a legkiválóbbal. Ilyen csak egy volt, Márton Áron. A fogadás Incze Dénes barátom, akkori csatószegei plébános közbenjárásával jött létre. A gyulafehérvári Püspöki Rezidencián kb. másfél órán át beszélgettek. Így apámnak alkalma adódott kiönteni a lelkét annak az embernek, akit a legkiválóbb papnak és magyar embernek tartott. Ezzel a látogatással apám életpályáját lezártak tekintette. A székelysombori temető felső részén építtetett egy szép kriptát, ahová temetkezni szándékozott. Kérdéseinkre azt a feleletet adta, hogy Zsomboron mindig fognak maradni Lőrinczek, akik az ő sírját ápolják. Ezek után a testvéremék Vásárhelyen magukhoz vették.

Halála körülményeivel kapcsolatosan a következő utasítást hagyta ránk: ő magas vérnyomásos ember, nagyon erős szíve van, így valószínűleg agyvérzés következtében fog meghalni. Ha kómába esne is, a csíkszeredai kórház intenzív osztályán akarja bevégezni. Semmi körülmények között se

vigyük be a vásárhelyi klinikára, mert ő azzal az intézménnyel örökre befejezte.

1985. február 2-án hunyt el, 85. életében, az agyvérzés hajnalban érte, éjfélkor még a Székely levéltár kötetét olvasta. Az agyvérzés után 6 napig kómában volt. A csíkszeredai Megyei Sürgősségi Kórház Intenzív osztályán dr. Boér László osztályvezető és dr. Barabás Dénes neurológus főorvosok ápolták.

Minden akarata szerint történt. Székelysomboron temették el, a szertartást Molnár János evangélikus-lutheránus, Incze Dénes római katolikus és Hegyi István református papok végezték, a nagyon szép hangú asszonykórus énekelt. Nagy tél volt. Az útviszonyok nagyon rosszak voltak, Ceausescu 1984 decemberében teljesen leállította a közlekedést. Marosvásárhelyről és Székelyudvarhelyről volt tanítványai, munkatársai közül nagy nehezen tudtak néhányan eljönni, de Csíkszeredából az orvosi kar mintegy kétharmada jelen volt. Autóbuszokkal jöttek.

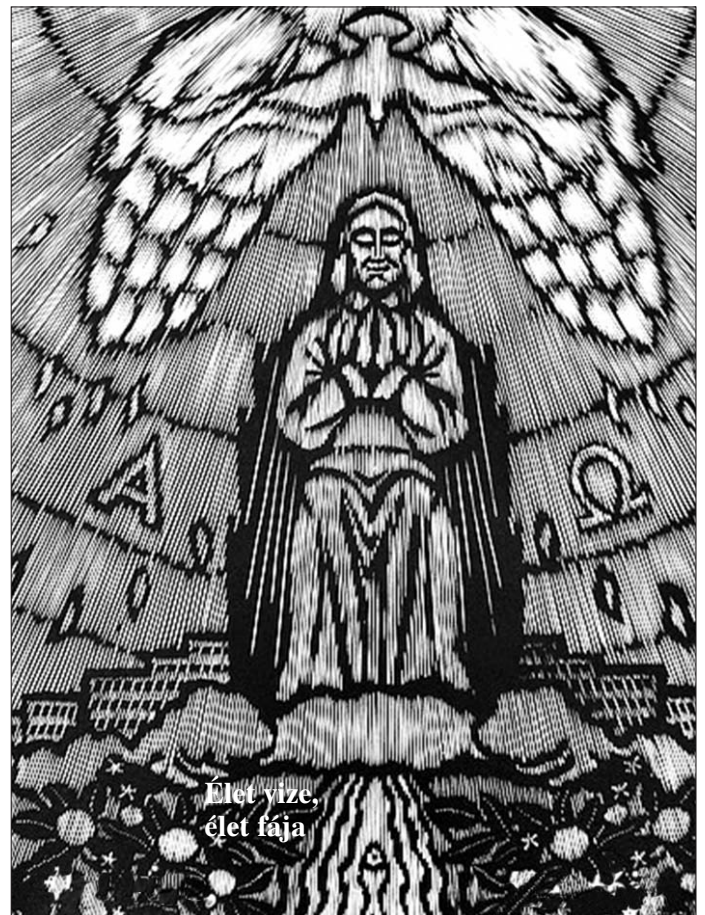
Egész Romániából, Magyarországról, külföldről számos országból rengeteg gyásztávirat érkezett.

Apám csupán egyetlen akaratát nem tartottuk be: a zombori rokonság velünk együtt szép halotti tort rendezett.

A soha el nem múló fájdalom mellett ma is él bennünk a büszkeség, hogy ilyen apánk volt, hogy végakarátát teljesíteni tudtuk.

Dr. Lőrincz János

(A kézirat lapunknak történt megküldését követően fenti írás megjelent Vincze János Emlékezünk orvosainkra 26. kötetében is.)

A marosvásárhelyi szanatórium és a 80 évvel ezelőtt ott elvégzett szívműtét

Édesapám, Dr. Czakó József (1895-1975) 1929. december 16-án alapította meg Marosvásárhelyen a nevét viselő Szanatóriumot, melyben ma a Szülészeti Klinika működik. Az alábbiakban a Szanatóriumra és alapítójának küzdelmes és nehéz életére szeretnék emlékezni, kiemelten a két világháború közötti korszakra és a kommunista diktatúra időszakára.

A jelzett időpontnál korábban, egy 1914 óta már létező terv alapján, egy 9 pavilonból álló kórház építéséről született döntés, amit a marosvásárhelyi egészségügyi ellátás akkori teljes elmaradottsága tett szükségessé. Az egyetlen, Szent György utcai kórház akkor csupán elfekvőként működött. A város orvosai a haldokló betegeiket küldték be ide, a gyógyszerrel és műszerrel hiányosan ellátott, valamint előképzettség nélküli ápoló személyzettel rendelkező intézetbe. A vásárhelyi polgárok kénytelenek voltak Kolozsvárra utazni gyógyulásuk érdekében.

Dr. Czakó Józsefet 1921-ben avatták Budapesten Orvostorrrá, majd 4 éves műtőorvosi képzés következett. Fiatal orvosként a marosvásárhelyi, ill. székelyföldi betegellátás színvonalának emelését tűzte ki célul maga elé. Barátja, Dr. Bernády György polgármester egy magánbeszélgetésen a nagy kórház megépítése helyett az általa már ismert Szanatórium tervének megvalósítását javasolta, tekintettel az állami költségvetés tökehiányára. E célból Dr. Czakó József 1927-ben megalapította a „Marosvásárhelyi Szanatórium Részvénytársaságot”, melynek igazgatósági elnöke Dr. Bernády György lett. Tagjai sorába a város és a vármegye képviselői mellett a református, római katolikus, unitárius, lutheránus, továbbá görögkeleti, görögkatolikus egyházak, valamint a zsidó hitközség vállaltak és nyertek képviselőket.

Az Igazgatóság által kinevezett orvos-igazgató, Dr. Czakó József hosszabb külföldi tanulmányút után (Prága, Budapest) tervezte és építette fel a szanatóriumot. Megemlékezésében így fogalmaz: „Az első téglától az utolsó cserépig részt vettem a Szanatórium felépítésében.” Ezzel létrejött az akkori idők egyik legkorszerűbb egészségügyi intézménye az országban. Erről tanúskodik, hogy 1930-ban, a Drezdában megrendezett nemzetközi egészségügyi kiállításon a Román Királyság pavilonjában 3 nagyméretű fényképen mutatta be azt, mint Románia legmodernebb kórházát.

Öt évvel később, 1935. október 18-án reggel a műtőasztalon a 22 éves jeddi Nagy Mihály, Craiovában szolgáló katonalegény feküdt. A szívében 6 hónapja jelenlevő 5 cm. hosszúságú varrótű állandó szív táji fájdalmat okozott. Az okot csak a Szanatóriumban diagnosztizálták (Dr. Veress Ferencz röntgen szakorvos és Dr. Czakó József sebész-főorvos). A varrótű a szív jobb kamrájának izomzatába fúródott. (A katona valószínűleg a mundérjában felejtette

a tűt, mely később a mellkasába hatolt.) A röntgen-vizsgálaton a tű fokának felismerése döntötte el az élesen kivethető fémárnyék mibenlétét.

A műtét a mellkas baloldali-elülső megnyitásával, részleges borda eltávolítással indult. A bal tüdő eltartása után a szívburkon áttűnt a lüktető szív. Ekkor gondolt talán a sebész nagy német elődje, Theodor Billroth intelmére: „A sebész, aki a szívhez nyúl, kollegái megvetését vonja magára”. A szívburkok megnyitása után megjelent az élet akkor még titokzatos és misztikus motorja. Az operátor bal kézzel enyhén kiemelte a dobogó szívet, keresvén a tű behatolásának helyét. Ekkor egy barnás pontot pillantott meg a jobb kamra elülső falán, mely a már beágyazódott tű fokát jelezte. Rövid metszéssel helyet készített a megragadó műszernek, és a szív enyhe kompressziójával láthatóvá tette a tű végét, majd eltávolította azt. A mellkas bezárása után komplikációmentes gyógyulás következett.⁽¹⁾ Negyven évvel később, 1975. december 26-án apám temetésén egy magas, ősz hajú férfi nyilvánította részvétét, megemlítve: „*Én vagyok Nagy Mihály, akinek az Igazgató Úr operálta a szívét.*”

A gazdasági válság a Szanatórium működésében is nehézségeket okozott. A csőd közeledtével a bérbeadás gondolata merült fel megoldásként. Bérelő azonban nem jelentkezett. Az Egyházak sem tudták addigi támogatásukat folytatni. Az orvosok közös elhatározással javasolták Dr. Czakó Józsefnek, hogy a Szanatóriumot saját rezsiben működtesse tovább, melyet ők továbbra is támogatni fognak. Később azonban a társak kitértek vállalkásuk elől.

A betegszám emelése érdekében a díjakat csökkentették, ezt a vidéki lapokban meghírdették. A szociálisan egyre inkább rászorulóknak, a két holdnál kevesebb földdel rendelkező betegek és családtagjaik, valamint az akkori időkben nehéz anyagi körülmények között tengődő tanítók, tanárok és családtagjaik ingyenes orvosi vizsgálatban, kezelésben, műtétben részesültek. Később hasonló kedvezményeket kaptak az írók, művészek és családtagjaik is. Ebben a szellemben az intézmény valósággal „népszanatóriumként” működött 1941-ig. Itt említhető meg, hogy még 1933-ban a 7 magyar és 11 román orvoson kívül Czakó igazgató felkért 14 zsidó orvost is teljes jogú társnak. Ugyanakkor a Szanatóriumban nővérként dolgozó katolikus apácák számára román nyelvtanárt alkalmazott, a betegekkel való jobb kommunikáció érdekében. Humánus, európai gondolkodásmódját tükrözte mindez, mely elvnek napjainkban is lenne aktualitása.

A II. világháború igencsak megnehezítette az egészségügy működését és fejlesztését, arról nem is szólva, hogy az akkori német ideológia térhódítása tragikus helyzeteket kreált. Ezt elsősorban a zsidó orvosok és baloldaliak szenvedték meg. Apám, az akkori hatóságok nemtetszésének

dacára, megtiltotta a kórházban a sárga csillag viselését a zsidó orvosoknak. Sem zsidó, sem román orvosok orvoskamarai kizárásához nem járult hozzá. A munkaszolgálatos orvosok itthoni további alkalmazását szorgalmazta az Államtitkárságon. Szászrégenben a deportáló vonatról négy munkaszolgálatos kollegáját kiszabadította. Több esetben kényszerműtéteket hajtott végre, a deportálástól való megmenekülés utolsó lehetőségeként. Később, mint a Nemzetközi Vöröskereszt budai orvos-vezetője, pesti kollegájával, Dr. Horváth Boldizsár egyetemi tanárral, valamint 10 más orvossal együtt a bécsi országútra elindítani szánt 5.000-nél is több üldözött elszállítását megakadályozta.

Mint tudjuk, a kommunista hatalomátvétellel kíméletlen, osztályharcos és bosszúálló rendszer vette kezdetét. 1946. február 6-án Czakó Józsefet letartóztatták, több zsidó orvos-kollegájának koholt vádjai alapján (Dr. Berner, Dr. Klein, Dr. Hermann), és a Népbíróság börtönébe zárták, mely háborús bűnösök számára létesült. A főügyész, Dr. Paul Andrei kihallgatás nélkül, antiszemita és antiszociális váddal 5-től 20 évig tartó büntetést indítványozott, majd elrendelte a marosvásárhelyi Orvosi Kar tanártestületéből való kizárását, valamint az Orvosi Kamarából való eltávolítását. (3) (4)

Ezzel orvosi karrierje kettétört. Maga és családja közel 15 évig hátrányos és nehéz viszonyok közé került. A Duna-csatornához hurcolták, családi házát elvették, utcára tették. Üzemorvosként dolgozott a Cukorgyárban. Gyermekei továbbtanulását, egyetemi felvételüket évekig megakadályozták. (Én vasesztergályosként több évet dolgoztam.) Visszaemlékezésében kiemeli, hogy sajnos volt kollegái és barátai közül, akiknek sokszor veszélyt vállalva is segített, egy sem állt ki nyíltan mellette. Viszont a Fegyelmi Bizottság elnökeként Dr. Miskolczy Dezső prof. akadémikus megállapította: „A zsidók megmentése érdekében olyan cselekedeteket vitt véghez, amelyek az akkori időben személyes bátorságot és mélyen átértzett emberséget árultak el, de számára komoly kockázatot jelentettek.”

Jelenleg a volt Szanatórium épülete, egykoron az ország büszkesége, romos, gondozatlan állapotban van. Mint Szülészeti Klinika működik.

Szeretném Dr. Dorin Florea sebész kolléga, polgármester úrnak emlékeztetébe idézni a Szanatórium egykori, nemzetközi kiállításon való jelenlétét Drezdában, mely a jelenlegi állapotában elképzelhetetlen lenne. Az RMDSZ marosvásárhelyi vezetésének is figyelmébe ajánlom az ország és a város egykori egészségügyi gyöngyszemének aktuális elhanyagoltságát.

Ifj. Dr. Czakó József ny. sebész főorvos

(1) Szívából eltávolított varrótű esete.

EM.E. XV. Vándorgyűlés. IV. Orvostudományi Emlékkönyve
EM.E., Kolozsvár, 1939, 17-19

(2) Romániai Magyar Irodalmi Lexikon, I. kötet, 312. oldal
Kriterion Könyvkiadó Bukarest, 1981

(3) Szöllősi Árpád A Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem
1945-1995. 18-19. oldal Mentor Kiadó

(4) Certificat. Universitatea Bolyai Cluj. Serviciul Cadrelor. Nr.309 /1955

Kiss Székely Zoltán

Bolyai

(euklidészhez)
kék nyakék az ég
szóörvény a nap
azért nővők melléd
hogyan meztagsadjalak

(tentamen)
számok szaharája
térmetani világ
csillagok csöppennek a PI álmain át
marosmenti fagyban csak a kövek ébrek
harang mélye dobban ezernyi fényévnek
s ahol az időben még minden érthető
háromszög szögei
hegyesednek elő

(csapda)
hiperbola átka
félkörívnyi lényeg
paralelláim közt
befalazva élek
szikár szükség kötöz
origóm elhagyott
nem-értőkkel szemben
hogyan küzdjek holnapot

(appendix)
fénytángensek ingnak
és a kör már nem kör
tudni kéne mindent tanulni de kitől
hamis amit tudtunk új terekbe látok
axiómád felett látom a világot
testtelen időben - mert meztagsadtalak -
korlátlan térről
álmodik a tudat

(a lázadás ára)
végtelenbe kapok
- az éter megvakít
de teremtem nektek
világom tárgyait

Születésnap beszélgetés a 80 éves Tar Károly íróval

– *Első kötete, amelyre felfigyelt a szakma és egyöntetű sikert aratott az olvasók körében, a Köszönöm, jól vagyok volt, 1969-ben jelent meg a Forrás-sorozatban. Miről szól a kisregény?*

– Már akkor sem volt titok, hogy kisregényemmel a proletárburzsoáziáról rángattam le a vörös bársonyleplet. A könyvet az egykori illegálisok elégették, az előzőt író Bálint Tibort veréssel fenyegették, engem kilenc évig eltiltottak a közléstől.

– *Kolozsváron, Európa egyik legszebb városában született a két világháború között, 1935-ben. Meséljen gyermekéveiről, háborús emlékeiről...*

– Megtettem ezt készülő pentológiám első kötetében, amely a Magyar Elektronikus Könyvtárban olvasható: SUMMA – A Boldog utcán innen. Máig érő bajom, hogy apám Károlynak nevezett, s a születési bizonyítványomba Carolt írtak. A hivatalon kívül soha senki nem használta ezt a nevet. Most, amikor gondoskodtam, hogy „nevemet hibátlanul írják fölémbe, ha eltemet, ki eltemet”, és a svédok az ékezetet is kiteszik keresztnevemre, otthon nem kaphatok igazolványt és útlevelet sem, mert a hivatal szerint nem is létezem. Négyesztendőskoromban, apámmal élve, akkor laktam jól, amikor elettem előle az egy tál ebédet. Mostohaapámnál élveztem a külvárosi életet, jó voltam mézeskalácsos-inasnak, a Református Kollégiumban pedig szobrásztehetségnek hittek. Aztán úgy is volt, hogy négy kolozsvári szülőm között, mert mostoha volt a sors, internátusban kellett laknom.

Későn érő gyerek voltam, de a sok iskolareform miatt 17 évesen már technikus diplomám volt, és a magam lábára állva kezdtem felnőtteknek való életet, jó messze szülővárosomtól, amely, ha ragaszkodom is hozzá, mindig kiebrudalt. Konstancán, a Duna-Fekete-tenger csatornánál vezettem elektromos exkavátort, és a tervezőirodában műszaki rajzolóként fénymásolási újtásomért pénzt is adtak.

– *Milyen emlékeket őriz a moldvai katonáskodás idejéről, a múlt század ötvenes éveiből?*

– Katonáskodásom idején, amikor azért is rettegtünk, hogy bevetnek bennünket a magyar forradalom ellen, füzetnyi verset írtam erről. Örmesterem félelmében, titkon megsemmisítette verseimet. Blogomban, amelyet Titoktárnak neveztem (titoktarcsi.blogspot.se), közlök ezekből, néhányat másolatban őriztem.

– *1958 és '68 között az Igazság című Kolozs megyei tartományi lap munkatársa volt, majd tíz év után otthagya a lapot, hogy fél évig a helyiipari vállalatnál keresse kenyerét, technikusként. Miért hozta ezt a döntést?*

– Miután kisregényemet a főszerkesztő kulcsregénynek minősítve lapunkban elhallgatta, egy vajdrágító kormányintézkedést bíráló vitám nyomán letettem újságírói igazolványomat a titkárnő asztalára és távoztam a szerkesztőségből. Az akkori elrendelt személyzetleépítéssel úsztam meg a dolgot, és kaptam technikus állást helyiipari vállalatnál.

– *De közben elvégzett egy bukaresti újságírói főiskolát és a magyar-román szakot a Marosvásárhelyi Pedagógiai Főiskolán.*

– Később, amikor már az Ifjúságunk publicistája voltam,

hároméves mesteri tanfolyamon sajtóvezetői képesítést nyertem.

– *Mint Kolozs megye utolsó magyar nemzetiségű közművelődési felügyelője két éven keresztül az újonnan átszervezett adminisztratív-földrajzi tájegység magyar művelődési életét igazgatta – a lehetőségekhez mérten. Mennyire adtak „szabad kezet” akkor az élet minden területét behálózó cenzor-korifeusok?*

– Napilapnál művelődési rovatot is vezettem, innen van bizonyos tájékozottságom a közművelődésben. Elégtételt az adott, hogy sikerült két Kolozsvár környéki énekkar évfordulójának ünnepléséhez kormánykitüntetésekhez szerezni, és munkakörömön kívül, saját felméréseim alapján a kalotaszegi falvak magyar könyvtárlománját

fővárosi könyvtárban porosodó kötetekkel gyarapítanom. Ezt a megyei könyvtár elrománosító törekvései ellenében, a falusi könyvtárak címére küldött könyvekkel értem el. A megyei néptanács értünk felelő alelnöke jelzésére, miszerint igen sokat dolgozom, szívesen vállaltam Cseke Gábor felkérésére munkát az Ifjúságunknál.

– *1970-től közel két évtizeden keresztül meghatározó egyénisége a Bukarestben megjelenő erdélyi magyar ifjúsági lapnak. Mi hozta a váltást, amikor új megbízatást kapott, s el kellett vállalnia a Napsugár és a Haza Sólymai főszerkesztését?*

– Cseke Gábor felfelé buktatása után magát a diktátor fia barátjának feltüntető főszerkesztőm ellehetetlenítette munkámat. Azt terjesztette a szerkesztőségben, hogy magyarkodom, nincs olyan írásom, amelybe ne csempészném be a nemzetiségek ügyét. Évek óta a nevelési rovat vezetőjeként igyekeztem elhallgatott történelmünkről írni riportjaimban, elemző írásaiban és jegyzeteimben is. Ezer kilométer a Dunán, Ezer kilométer a Kárpátokban, Keskenyvágyánon, Regények színhegyén, Tanítók nyomában, Váraink, Szerelmes történelem és más sorozataimban Erdély történelméről igyekeztem a lehető legtöbbet elmondani. A Szülőföldtől távol c. riportsorozatomra a Központi Bizottság is felfigyelt. Csak az mentett meg, hogy pártkönyvem mellé tette a sajtóját Cseke Gábor is. A későbbi aktivista főszerkesztő megpróbált fegyelmi eljárással fenyegetve távozásra bírni, végül a felfelé buktatás kényelmesebb változatát választva, javasolta áthelyezésemet a két gyermekirodalmi laphoz.

– *Kik azok a jeles romániai költők, írók, képzőművészek, akikkel dolgozott, s ma is szép emléket őriz róluk?*

– Tamás Gáspár pelenkázott, a napilap szerkesztőségében engem nevezett meg írástudóként, Papp Ferenc és Kemény János biztatott regényírássra, Kacsó Sándor bátorságra tanított. Nem tartoztam egyik írói csoportosuláshoz sem. Szöcs Géza támogatására keltem a Fellegvár védelmére. Balogh Edgárral és Gaál Ernővel egy székelyföldi körutazás nyomán kerültem ismeretségbe. Edgár később tanítványául fogadott. A Napsugárnál, ha kellett, Kányádi két kis verséből harmadikat csináltam, hogy kieszközöljék külföldi távollétében fizetését biztosítanom. Bálint Tibor dicsérete jólesett, Fodor Sándor barátsága még a Bajor-féle katolikus lap szerkesztőségébe való fogadá-

som után is tartott. Jó esztendeig dolgoztam Szócs Géának az Erdélyi Szépmíves Céh újraindításakor. Egyetlen korombeli íróbarátom a nemrégien elhunyt Lászlóffy Csaba volt. Varró János két regény megírására ösztönzött, nem sejtettem, hogy a Securitatét is szolgálnia kellett... Nem tudok megbocsátani a a besúgóknak! A csoport, ahova tartoztak, ma is védi őket. Györkös Mányi Alberthez is közel álltam. Soó Zöld Margit mellett Deák Ferenc értette lapújító terveimet, neki köszönhető a Napsugár máig használatos címlapja.

– *Hogyan emlékszik a '85-ben kezdődő megszorításokra?*

– A nyolcvanas évek végéhez közeledve csak a vak nem látta, hogy rendszerváltás küszöbén állunk. A főszerkesztőséget tudatosan, a szerkesztőség kérésére vállaltam. Akkoriban majd minden magyar lap élére pártaktivistát neveztek ki, feladatuk a lapok elsorvasztása volt. Aki valamiért nem felelt meg ennek, az Huszár Sándor sorsára jutott. A módszert már előbb sikerrel használta Kovács András főszerkesztő is. Mezei Józsefet, mert tiszta fejként nem vette észre, hogy a spalton lévő fekete folt tótágast álló cinklemez eredménye, sietve menesztette. Az igazi ok az volt, hogy Jocó szemébe mondta főnöknek: nem ért a képzőművészethez.

– *A '89-es változást követően önkéntes újjászervezője, törvényes beiktatója, majd intézője is az Erdélyi Szépmíves Céhnek, amely manapság keveset hallat magáról. Mi volna ma a legfontosabb feladata ennek a Céhnek?*

– A Céh újraindítását mostanában is felvettem Szócs Géának. Hiszem, hogy eljön az ideje ennek is... Mert olyan, Kós Károly által reánk hagyományozott kincse ez erdélyi magyarságnak, amelyet kár ne folytatnunk. Távozásom után az erdélyi magyarság vezetői közötti torzsalkodás légkörében sajnálatosan ellehetetlenült ez a részvételemmel bejelentett művelődési egyesület, amelynek 27 fiókját terveztem és fél-száznál több külön könyvtárat létesítve beindítottam. Mert sablonos módon, a közérdek követelő igényét semmibe véve, a személyes érdekek kerültek előtérbe. Hirdettem, hogy a Céh nem valakié, hanem az erdélyi magyaroké, így sikerült 2600 fizető támogatót toboroznom. Kós Károlyt követve, hiába adtam nyomdába az első sorozat hat kötetét, a nyomtatásra szükséges pénzt a sokféle rosszindulatú akadályoztatás miatt nem sikerült biztosítani.

– *'95 végén, fia, szülei és felesége halála után Svédországba költözik, ebből hosszabb „svéd szerelem” következik. Miért döntött úgy, hogy élete hátralévő éveit Európa északi felében, egy erős, nyelvét és gyökereit szerető-ápoló magyar kolóniában tölti?*

– Engem szüleim példája szolgálatra nevelt. Fiam, szüleim és feleségem halála után, ha megkésve is, de szilárd elhatározással családom szolgálatára szántam el magam. Családegysítés nyomán, nyugdíjasként kerültem Svédországba, félmagyar unokáim nevelésére. Azóta minden vasárnap magyar órára várom három unokámat. Közzolgálatomnak is helye van itt: alapítottam és szerkesztem a Magyar Liget családi lapot és az Ághegy című skandináviai magyar irodalmi és művészeti folyóiratot. Némi rádiós tapasztalattal egy ideig vezettem az egyetlen svédországi magyar rádióadást, és főszerkesztésem alatt jelent meg a bevándorlók svéd nyelvű lapja, az Över Gränsen (Határokon át). Tanári képesitésemnek hasznát vettem. Minden karácsonyfánk alatt unokáim saját verssel vagy svéd-magyar fordításokkal szerepelnek. Nagyobbik unokám tavaly nyáron kitűnően vizsgázott a Balassi Intézetben, s nemzetközileg elismert diplomája révén a svédországi fiatal fordítók közösségének ismert tagja.

– *Készítene egy kisebb leltárt az elmúlt húsz évről?*

– Lassan befejezem önkéntes küldetésemet. Az Ághegy (aghegy.hhrf.org) egyféle, 50 számát tíz vaskos kötetbe foglaló antológia, amelybe összegyűjtöttem a Skandináviában élő magyar alkotókat. Éppen most fejezem be utolsó számát. Az egyetlen, csaknem minden támogatás nélkül megjelenő magyar folyóirat a világon. Nyolcvanévesen, társadalmi segélyből élve anyagilag sem bírom tovább. Tizenhárom könyvem vár kiadóra, az elmúlt két évtizedben Erdélyben mindössze az Irodalmi Jelen pályázatán különdíjas regényemet jelentették meg. Okáról az egyik kiadó igazgatója azt mondta, hogy ez azért van, mert valaki olyanhoz tartozónak számítanak, akit nem kedvelnek az uralgó erdélyi magyar politikusok. Átadom a Magyar Liget (magyarliget.hhrf.org) szerkesztését egyik munkatársamnak, az Ághegy pedig mellékletként fog megjelenni.

– *Több írószövetségnek, valamint a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaságnak is választmányi tagja. Mi a véleménye, hol kellene jobban odafigyelnünk, hogy anyanyelvünk ne sérüljön, hanem gazdagodjon, úgy adjuk át utódainknak, ahogyan kaptuk?*

– Évtizeddel ezelőtt meghirdettem: magyarságunk jövője a magyar családokban dől el. Éppen úgy, ahogyan a magyar egyesületekben is, nem az emeleteken ütköződő pózoló, hanem a földszinten élő ezrek a fontosak. Az RMDSZ alapításából is kivettem a részem, a kolozsvári huszonhét tagú szervezőbizottságot vezettem, amíg a saját pecsenyőjüket vigyázók meg nem rágalmaztak. A magyar szervezkedés alapjait, az „alagsorokkal” kezdődően, a régi magyar tízes szervezetek hagyományának folytatásában látom. Ilyen irányú javaslataim szervezeti szabályzatba foglalását azok nem hagyták, akiknek a közösség csak arra kellett, hogy karrierjüket építhessék.

– *Több kötete jelent meg, kérem, sorolja fel. Várhatunk-e újabb Tar Károly-válogatást?*

– Remélem Est című versgyűjteményem mielőbbi megjelenését. Baráti biztatást Pomogáts Bélától és Kalász Mártontól kaptam, kiadót ezután kell keresnem. Kiadtam többek között barátaim megajándékozása céljából, kis példányban néhány könyvemet: SUMMA: A Boldog utcán innen, Saját lábon, Ezer kilométerekkel – 1, Ezer kilométerekkel – 2, Erdélyi Szépmíves Céh – Emlékkönyv, Pánik – regény, Hajnalban vadnyuszik ablakom alatt – regény, Tar Károly TITOKTÁRa – publicisztika, Kedves könyveim könyve – könyvismertetők, esszék, regények színhelyén, Itt és ott – versek és képek, Száraz oázis – négy színjáték, Ami eszembe jut – kisprózaírók írások.

– *Ha holnap kérnék/sugallná, térjen vissza Erdélybe, megtenné?*

– Az újraindított ESZC ismételt elindítását – amennyi eszem és jóindulatom még akad – a következő évtizedben is vállalnám...

TAR KÁROLY tagja a román, a magyar és a svéd írószövetségnek, valamint az Erdélyi Magyar Írók Ligájának. 2002-ben a Magyar Írószövetség irodalmi pályázatán különdíjat, 2006-ban a Várad folyóirat Horváth Imre-pályázatán különdíjat, 2006-ban az Irodalmi Jelen regénypályázatán Szerenád díjjal, a cíntányérra és egyéb ütőhangszerekre című munkájáért szintén különdíjat kapott. A magyar művelődésben végzett munkájáért 2003-ban a Magyar Kultúra Lovagja címmel, 2013-ban Ex Libris-díjjal, 2014-ben a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjével, 2014-ben a Magyar Újságíró Szövetség Aranytoll-díjával tüntették ki.

A Polgármester legendája – Búcsú Fodor Imrétől

**Meghalt a Polgármester, Marosvásárhely
volt polgármestere, Fodor Imre
(Csíksomlyó, 1937. június 16.
– Marosvásárhely, 2015. szeptember 29.),
aki már hivatala éveiben legendává lett**

Nem a mítoszteremtés közösségi igénye emelte azzá, hanem saját erkölcsi törvényei. Hűsége a magyarsághoz, római katolikus hitéhez, egyházához és a demokrácia alapvető értékeihez, amelyekben hitt, és amelyeket védett minden rendelkezésére álló eszközzel. Azok számára, akiknek ezek az értékek pusztán csak szép szavak, eredeti értelmüktől megfosztott, de kötelező kellékei minden búcsúbeszédnek, azok számára idézem fel a Polgármester helytállását.

Nemet mondott akkor, amikor jog és törvény ellenében kellett volna kivételes előnyhöz juttatnia a bukott rendszer kedvezményezettjeit. Nemet mondott annak ellenére, hogy volt fegyvertársak váltak ellenségévé, s különnek, bolondnak, összeférhetetlennek bélyegezték a háta mögött. Vállalta, magára hagyatva is ezt a megbélyegzést, amikor a hatalom bűvöletében sodródók számára különbség és boldogság lett a jogkövetés és a hűség.

Közben nap mint nap meg kellett küzdenie a kétnyelvű feliratokért Marosvásárhelyen, a város bejáratánál, az általa vezetett hivatal homlokzatán, s demokrataként, román szövetségeseket keresve naponta szembe kellett néznie az elvakult magyarellenességgel. Ez azonban csak a többlettele volt, mert városgazdaként világosságot, fényt kellett gyűjtania mindenféle, és eltakarítania a szemetet nemcsak képletesen, de valóságosan is.

Amikor nem volt már szükség rá polgármesterként, amikor élvezhette volna csendben a nyugalmat, alpolgármesterként tért vissza a hivatalba, ahol korábban ő volt a főnök. Vállalta ezt a helyzetet, mert a szolgálat alázata vezette, úgy, mint korábban is. Magam előtt látom Fodor Imrét csendőrként és újságíróként gyűjűjében, amikor a Szekuritáté módszereit továbbélő „demokratikus” Románia hatóságai a Székely Nemzeti Tanács alakulását hirdető plakátokra vadászva önkényesen átkutatják gépkocsija csomagtartóját. Maros megye főügyésze tizenöt év börtönnel fenyegette meg a testület létrehozásán munkálkodókkal együtt, és ebből az alkalmából mondta a helyi székely tanács alakuló ülésére menet: „Lehet, édesapám sorsa betelik rajtam is, és megismerem Románia börtöneit belülről.”

Előbb a Székely Nemzeti Tanács alelnöke, majd elnöke, s megszervezője annak a népszavazásnak, amely autonómia-küzdelmünkben ma is a legfontosabb hivatkozási alapunk. A Székely Nemzeti Tanács nevében búcsúom Fodor Imrétől, a Polgármestertől, aki úgy ment el közülünk, hogy hátrahagyott egy tiszta, eleven legendát: egy fehér hajú csíki székely legendáját, aki Marosvásárhelyen mutatta meg igaz virtusból, hogyan kell helytállni tisztességgel és hűséggel.

Nyugodjál békében, drága Imre bátyáink!

Izsák Balázs, a Székely Nemzeti Tanács elnöke

Fodor Imre mindannyiszor türelmetlenül várta, olvasta, szeretete lapunkat. Egy volt velünk. Fájdalmas szívvel búcsúzunk most tőle. A viszontlátásra, Polgármester Úr!

Fekete vers

*Szemembe szúrtál, mint egy nagy szeget
az álmoktól szikrázó éjszakát.
Mint kárhozott, ha Istent emleget,
betörném mind a mennyek ablakát.*

*Kint fekete hó hull a kerteken,
nem hagyhatok halványkék lábnyomot,
rám dől az éj fala, ha fölkelek
és halott emberekkel álmodok.*

*Ki lesz öröm nekem, ha érzem?
Kinek szívére remeg várakozás?
Isten milyen világot éhezem?*

*A túlvilág sem végső állomás?
Későn ér haza, aki messze jár,
A kulcsos angyal álmos és kizár.*

Meghalt Kamenitzky Antal

100 költemény című, 9. kötetéből választottuk a fenti sorokat. A tízedik, már megszerkesztett kötetét nem adhatta át személyesen a hagyományos panaszozón közepette, melynek végén mindig megkérdezte: „Te, költő vagyok vagy sem? Eddig olyantól, akit mások költőnek tartanak, még választ nem kaptam e kérdésemre. Egyszer ugyan egyik szerkesztőségben megütötte fülem egy gúnyos megjegyzés az önjelölt költőről...”

Nem várta tőlünk, barátaitól soha a biztató választ, megszállottan kitartott amellett, hogy ne baráttól hallja, költő-e vagy sem. Már nem hallhatja elismertektől sem a megnyugtató szavakat.

Nyáron **100 válogatott költemény** című kötetét ajánlotta sok szeretettel. Szép vers valamennyi, pontos, lecsiszolt, legtöbb kedvenc versformájába, szonettbe idomítva.

A gyergyószentmiklósi irodalmi kör „külső” tagjaként üdvözölhettük találkozásaink, felolvasásaink alkalmával. Büszke volt e címre, ahogy mi is őrá, a melankolikus, súlyos májbetegsége miatt az elmúlással állandóan parolázóra, az ezrével írt versek szerzőjére... Hasonlóan „derülítő” barátja, dr. Kercsó Attila után ment.

Borszéken született és élt, Marosvásárhelyen a művészeti-ben érettségizett, szobrászatot tanult. A katonaságnál szerzett betegsége miatt nem tanulhatott tovább, tisztviselő lett szülővárosában, ahol az utóbbi években kis helytörténeti múzeumot is berendezett, vezetett, a fürdőváros történetét ismertette az érdeklődőknek. Agyvérzés végzett vele Marosvásárhelyen, ahol az önkívületben lévő próbálták megmenteni.

Utódot nem hagyott versein, és a még édesapja által Borszékről – német nyelven – őrzött, gazdag, emlékező, emlékeztető anyagon kívül.

Júliusban töltötte a 68. életét. Nyugodjon békében!

A gyergyószentmiklósi Dr. Kercsó Attila Irodalmi Kör

Lapunk ismételen közölt tőle verseket, most mi is fájó szívvel búcsúzunk tőle.

Erdélyi menekültek Magyarországon 1988–1989

(Gondolatok egy könyv margójára)

A 86. ünnepi könyvhétre jelent meg **dr. Kaszás Veronika** „Erdélyi menekültek Magyarországon 1988 – 1989” című könyve a Gondolat Kiadó (Budapest, 2015) gondozásában. Jelen ismertetőben szeretnénk felhívni a figyelmet erre a kitűnő történelmi munkára, melyből képet kaphatunk azokról az eseményekről, melyek rávilágítanak a hatalom és a menekültkérdés bonyolult kapcsolatára.

A könyv akkor jelent meg, amikor Magyarországon a rendszerváltást és az azt megelőző és előidéző események huszonötödik évfordulóját ünneplik. Főleg a közszolgálati média emlékműsorainak sorozatában hangsúlyos publicitást kapott az 1989 nyarán az NDK-ból érkező menekültek helyzetének politikai megoldása. Valóban, emlékezetes volt a Páneurópai Piknik, melynek egyik látványossága a szögesdrót egy-egy darabjának kivágása, a vasfüggöny lebontásának szimbólumaként.

Ugyanakkor mintha már megfeledeztek volna arról a több tízezer erdélyi magyar menekülről, akik – jóval az NDK-s menekültek előtt - a nyolcvanas évek második felében legálisan vagy a zöldhatáron keresztül érkeztek Magyarországra, mert elégük lett abból román diktatúrából, melyet ugyan a Ceausescu neve „fémjelzett”, de amit az ottani társadalom nagy részének segítségével, aktív vagy néma beleegyezésével épített ki és tett mindennapos gyakorlattá a román politika. Ennek egyik meghatározó területe az erdélyi magyarság beolvasztására, nemzeti önazonosságának megszüntetésére, lelki és fizikai megsemmisítésére irányuló összehangolt tevékenység volt.

A román diktátor által 1972-ben meghirdetett „homogén nemzetállam” megvalósításának programja, mely a gyakorlatban elsősorban a kisebbségek eltörlését jelentette, számtalan erdélyi magyart készítetett arra, hogy a kívándorlást, mint túlélési lehetőséget fontolgassa. A nyolcvanas években az egyre rosszabbodó gazdasági helyzet a román társadalomban is elégedetlenséget váltott ki, ami néha elszigetelt jelenségekben mutatkozott meg, megkérdőjelezve a kormány legitimitását. (1977. augusztus 1–3. a zsilvölgyi bányászok sztrájkja, 1977. június 2., Király Károly levele Ilie Verdet KB-Titkárhoz, 1982 márciusában megjelenik az Ellenpontok, 1987. november 15-én Brassóban a Ceausescu-rezsim ellen tüntetnek.) Csak néhányat említettem az akkori rendszerrel való szembefordulás eseteiből, de elszigetelt voltuk miatt (amit a hatalom is nagyon igyekezett hírzárlattal biztosítani), hatásuk csak nagyon korlátozott volt. Az emberek megkésve, főleg a nyugati hírforrásokból értesültek az eseményekről. Ha az események következtében érződött is valami változás, az inkább a fokozódó elnyomásban, házkutatásokban, előállításokban, kihallgatásokban, megfélemlítésekben nyilvánult meg.

Az egyre gyakoribb zaklatások, a jövőkép hiánya, a kilá-

tástalanság indította útnak az elején főleg az értelmiséget, majd később mindazokat, akiknek lehetősége adódott az menekülésre.

A könyv azokról szól, akik 1988 és 1989-ben Magyarországra jöttek és itt próbáltak új életet kezdeni, abban reménykedve, hogy megmaradhatnak magyarnak, hogy gyermekeiket nem fenyegeti majd a nagy román tengerbe való beolvasztás veszélye. Míg 1987 előtt leginkább hivatalos úton próbáltak Magyarországon véglegesen letelepedni, végigszenvedve a sokszor évekig tartó magyar és román hivatalok packázásait, 1987 után sokan a zöld határt választották vagy a hivatalos útlevéllel való eljövételt és maradást. Bárhogyan is jöttek, mindnyájan menekültek voltak.

Az erdélyi magyar menekültek érkezése a magyar pártvezetést is új helyzet elé állította. A tényt, hogy a menekültek itt vannak, már eltussolni sem lehetett. Lépéskényszer állott elő. A kérdés csak az volt, hogy mit lépjenek és hogyan, hogy lehetőleg ne sértsék meg a baráti szocialista Romániát, de a magyar társadalomban - az elején - az erdélyi menekültek iránt megnyilvánuló szimpátiát is kézben tudják tartani.

Eddig az volt a politika, hogy ha valaki fel merte emelni a szavát az erdélyi magyarság súlyos, már-már a kiirtáshoz közeli helyzete ügyében, azt elhallgattatták. Példa erre Domokos Pál Péter és társainak esete. A Budapesten élő erdélyiek egy része havonta egyszer összegyűlt a Gellért Szálló vendéglőjében vagy a Kárpátia étteremben, hogy kicseréljék hazulról hozott híreiket. A bécsi rádió szerint (1960. február 22-i adás) Románia panaszt emelt a magyar kormánytól az ellen, hogy Magyarországra emigrált erdélyi magyarok ott Románia-ellenes szervezeteket alakítanak, és azokban Románia-ellenes propagandát fejtenek ki. A magyar hatóság közbelépett és feloszlatták a társaságot, mondván, hogy a magyar államnak nincs szüksége Romániával való komplikációkra.

Kaszás Veronika könyve az 1988 és 1989-es eseményeket követi nyomon, amikor is az erdélyi menekültek jelenlétének a beismerése és kezelése állami szintre emelkedik.

A tanulmány „célja azon összetett bel- és külpolitikai, valamint társadalmi folyamatok és kezdeményezések bemutatása, melyek az erdélyi menekültügy megoldását célozták, egyrészt hazai terepen, másrészt a két- és többoldalú diplomáciai kapcsolatokon keresztül.” Feltárja azokat a háttérintézkedéseket, melyek lehetővé tették az erdélyi menekültek számára a Magyarországon való tartózkodást, majd később befogadásukat és végleges letelepedésüket.

A könyv első részében rövid ismertetőt kapunk az első és a második világháborút követő erdélyi menekülthullámok számadataiból. Az első világháborút követően 197.035 ember menekült Magyarországra a románok által elfoglalt

területekről. Ez az adat az 1920-ban létrehozott Országos Menekültügyi Hivatal statisztikai felmérésére támaszkodik. A hivatalt 1924-ben feloszlatták. Az 1924 és 1940 közötti időszakból csak hozzávetőleges becslések vannak. A könyvben említett 169.000 fő túlzott becslésnek tűnik, amit sem a román, sem a magyar statisztikai adatok nem támasztanak alá. Varga E. Árpád (1952 – 2011.) kutató szerint az említett időszakban kb. 30 – 40 ezer magyar hagyhatta el Erdélyt.

A második világháborút követően Erdélyből újabb menekülthullám indul Magyarország és nyugat felé. Pontos adatokat itt sem ismerünk. A kutatók is csak becslésekre hagyatkoznak.

A szocializmus alatt is települtek át Erdélyből. Az áttelepülők számát központilag határozták meg. Az elsődleges szempont az volt, hogy a baráti szocialista országokból jövőik lehetőleg ne okozzanak gondot a két ország kapcsolatában.

A nyolcvanas évek végén a romániai magyarság helyzete egyre kritikusabbá válik. Nő a hazájukat törvényes úton elhagyni kívánó kérvényezők száma. A kolozsvári konzulátuson sokszor durva és az emberi méltóságot sértő jelenetek játszódnak le. Az erdélyi magyarok nem értik ezt a fajta viselkedést, hiszen ők mást vártak el az anyaországtól. A konzulátus személyzetének egy része a külképviselethez nem méltó viselkedést tanúsít. Feltehetően a felgyülemlett panaszok következtében 1984-ben az addigi személyzetet kicserélték, és az erdélyi származású Vékás Domokost nevezték ki főkonzulnak. Azután a konzulátus teljes légköre, jó értelemben, megváltozott. Így 1988-ban a Magyar Nemzet (1988. január 29.) leírhatta, hogy a „*kérélmeket hatóságaink körültekintően, maximális emberséggel bírálják el*”

Ezzel párhuzamosan sokan törvényes látogatói útlevéllel érkeznek Magyarországra, de nem szándékoznak visszamenni Romániába. Ilyen esetek zömmel főleg 1987-től fordulnak elő. Ugyanakkor elindul egy menekülthullám a zöldhatáron keresztül, vállalva a kockázatot, hogy a román határőrök lelőhetik őket.

A magyar kormány az elején igyekezett elhallgatni a menekültek jelenlétét. A nyolcvanas évek végén az alakulófélben levő ellenzéki szervezetek, valamint az egyházak karolták fel az erdélyi menekültek ügyét.

A szerző, a szakirodalom mellett, hiteles, sok esetben nehezen hozzáférhető dokumentumokat, valamint menekültekkel készített interjúkat használt fel dolgozatához. Hiteles képet nyújt a rendszerváltozás előtti magyar bel- és külpolitikai eseményekről, összefüggésben az erdélyi menekültek által kiváltott intézkedésekkel.

A Magyarország körüli nemzetközi helyzet a nyolcvanas évek második felében nagyot változott az előző évekhez képest. A Szovjetunió lassan igyekszik felhagyni a „*gyámkodás politikájával*”, aminek következtében az eddig szoros gyeplőre fogott szocialista államok önállóbb politikát folytathattak, mind nyugat felé, mind az egymás közötti viszonylatban. A könyvből pontos képet kapunk az enyhülés folyamatáról és az ezt követő politikai változásokról. Az 1956-os eddig „ellenforradalomról” 1989 elején Pozsgay

Imre kijelentette, hogy „népfelkelés” volt, ezzel megindítva azt a politikai lavinát, mely lényegében elseperte az MSZMP addig hangoztatott doktrínáját és az ezen alapuló egész kádári diktatúrát.

Az erdélyi menekültek számának növekedésével az itteni magyarság is egyre tisztább képet kapott a Romániában élő fajtestvéreik ellehetetlenült helyzetéről. Ekkor a magyar közvélemény is inkább szimpátiával fordult a menekültek felé. A politika irányítói is rájöttek, hogy a helyzet további elhallgatása csak árthat a kormányzat presztízsének. Szűrös Mátyás 1988. január 25-i nyilatkozata a Kossuth Rádióban indította el azt a folyamatot, mely az egész menekültkérdés megoldásának egy más, az eddigitől eltérő irányt szabott. Idézünk Szűrös Mátyás beszédéből: „*...A politikai okokból menekültek helyzetét rendező általános érvényű magyar jogszabály, tudomásom szerint, nincs. Eddig elégségesnek tűnt, hogy a belügyminiszter egyedileg bírálja el a kérvényt. A kérdés most persze ismét előtérbe került, méghozzá komolyan, mint arról az Országgyűlés Külügyi Bizottságának ülésén is szó esett. Az utóbbi időben döntően magyar nemzetiségű állampolgárok növekvő mértékben kérik hatóságaink engedélyét, hogy ideiglenes jelleggel törvényesen Magyarországon maradhassanak. Eljárásuk teljesen természetes, hiszen a magyarságukban sértett emberek, vagy egyáltalán a sértett emberek, akik magyarok: kihez fordulhatnának máshoz, mint a Magyar Népköztársasághoz, hiszen a világon egy Magyarország van. Magyarország pedig erkölcsi- politikai és emberi-jogi értelemben felelősséget érez és visel a határon túl élő magyarokért...*”

Az erdélyi menekültek problémája annyira sokrétű intézkedést, eljárást és megoldást igényelt (gondoljunk itt pl. a lakás, a munkahely, az iskoláztatás, a gyermekellátás, az állampolgárság, stb. kérdéseinek megoldására), hogy egy ún. „Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok ügyeivel foglalkozó Állami Tárcaközi Bizottságot” hoztak létre. E Bizottság több feladat megoldására volt hivatott. A Tárcaközi Bizottsággal kapcsolatban kritikus írások is megjelentek, mivel Magyarországon a menekültügyet nem társadalmi problémának, hanem elsősorban belügyi, igazgatásrendészeti vagy állambiztonsági feladatnak tekintik. Ezért történhetett meg, hogy sok esetben lényegi döntéseket a menekültek kárára hoztak. Például a Magyarországon kiállított magyar okmányokba is a helyneveket románul írják, sőt sok esetben a személyneveket is románosított formában jegyzik be. A kritika megjegyzi, hogy a „Menekültügyi Hivatal feladatköre „legyen polgári, célja legyen a menekültek segítése.” (Fényi Tibor: Különvélemény a Menekültügyi Hivatalról, Erdélyi Tudósítások 1989. május). A Tárcaközi Bizottság munkájában a Belügyminisztérium mellett részt vett az Igazságügyi, a Művelődési, a Külügy-, a Pénzügy-, a Szociális és Egészségügyi Minisztérium, az MSZMP KB Külügyi Osztálya, a Magyar Vöröskereszt és egyéb frissen alakult civil szervezetek is. A tanulmány kitér a Magyar Vöröskeresztnek menekültekkel kapcsolatos szerepére, főleg a családgyejesítési próbálkozások előmozdításában. A Vöröskeresztnek nagy szerepe volt abban, hogy 1988. szeptember 29-én a szófiai magyar nagykövetségről sikerült kimenteni 12 odamenekült erdélyi magyart.

Az erdélyi menekültek mellett elsőként a magyar egyhá-

zak és ezen belül is a református egyház lépett fel. Már 1987-ben, minden állami segítség nélkül, felvállalták a menekültek gondozását. Tevékenységük 1988 elejétől intézményessé vált. *„Az egyházak az állami szervekhez képest gyorsan és rugalmasan voltak képesek felmérni a menekültek teremtette új szükségleteket és kihívásokat, és jól tudták kamatoztatni, szociális tapasztalataikat ezen a területen”* – írja a szerző.

Az állam és az egyházak közötti feszültség csak nagyon lassan oldódott. A nyolcvanas évek végére az állam kénytelen volt elismerni az egyházaknak a társadalomban betöltött fontos szerepét. Ilyen volt az ifjúsággal való foglalkozás, a felnőttek képzése, a szeretetszolgálatok, stb. A pozitív irányú változás részben annak köszönhető, hogy az állam nyugat felé szeretett volna bizonyítani, másrészt bizonyos szociális problémákat (az ifjúsági munka megszervezése, családgondozás, szenvedélybetegek gondozása stb.) az egyház segítségével nélkül képtelen volt megoldani. A külföldi segélyszervezetek is az egyházon keresztül juttathatták el adományaikat a menekülteknek.

Németh Géza református lelkész elsőként a budapesti Csaba utca 3. szám alatti pincehelyiségben fogadta az erdélyi menekülteket. A lelkész már 1987 őszén - amikor még a hatóságok előszeretettel igazoltatták a menekültnek kinéző embereket utcán, cukrászdában stb. és kiutasították az illegálisan itt tartózkodókat - a pincehelyiség ajtajára erdélyieket invitáló feliratot ragasztott. Miután a menekültek növekvő száma következtében kinőtték a helyiséget, átköltöztek a Rákosszentmihály-Sashalomi gyülekezetbe. Az egyházak és ezen belül a református egyház vitathatatlanul nagy szerepet játszott a menekültkérdés megoldásának folyamatában.

A magyar közvélemény és a társadalmi szervezetek szerepéről írja a szerző: *„Az erdélyi magyar kisebbség és a Romániából érkező menekültek ügye a magyarországi rendszerváltást megelőző időszak egyik olyan témája volt, melyet a magyar közvélemény szoros figyelemmel követett, és amely felszínre hozott számos, a kommunista diktatúra idején tabuként kezelt kérdéskört. Ilyen volt egyebek mellett a nemzetiségi kérdés, a határon túli magyarokhoz fűződő viszony, a szocialista blokkon belüli „szolidaritás” ügye, az emberi jogok tiszteletben tartásának és a politikai és polgári szabadságjogok gyakorlásának a kérdése, vagy a tömegtájékoztatás fontossága.”*

Mindehhez bátran hozzátehetjük azt, amit Pomogáts Béla írt a Magyar Hírlap 1989. szeptember 11-i számában *„Az erdélyi menekültek és áttelepülők kétségtelenül gerjesztői voltak annak a nemzeti megújulásnak, ami mostanában idehaza végbemegy.”* (Kiemelés a szerk.-től)

A közvéleményben több kritika is megfogalmazódott az erdélyi menekültek hivatalos ügyeit intéző állami szervekkel szemben. Ilyen volt a médiákon keresztül nyújtott tájékoztatás elégtelensége, a menekülteket érintő állami intézkedések tényszerű ismertetésének hiánya, a lakosság bizonyos fokú felkészítése a menekültkérdésről, a nemzetközi reagálások korrekt bemutatása stb.

A hivatalos médiában sokáig a „menekült” szó nem is szerepelhetett. Csak körülírásokkal próbálták érzékeltetni a jelenséget: *„Magyarországon hosszabb ideig tartózkodó kül-*

földi állampolgárok”, „Romániából áttelepülők”, „erdélyi áttelepültek” stb. Ezzel szemben a hazai szamizdat sajtóban (pl. Beszélő) és a külföldi médiában (Szabad Európa Rádió, BBC, Amerika Hangja), csak *menekültekről* beszéltek. A hazai sajtóban a „menekült” megnevezés csak 1988 szeptemberétől vált hivatalossá. A szerző megemlíti, hogy a nyolcvanas évek végén könyvek is megjelentek, melyek a menekültkérdést tárgyalták. Itt a könyv egyik elírását szeretnénk helyesbíteni, éspedig Székelyhidi Ágoston (2008) Debreceni napló Erdélyből (Csokonai kiadó) című könyve nem húsz évvel később született, mert a könyv első kiadása 1989-ben jelent meg. (478. lábjegyzet, 189. old)

Az újonnan létrejött civil szerveződések és az alakuló pártképződmények mind gyakorlati téren (élelmiszer, ruha gyűjtésével és szétosztásával, jogi tanácsadással, információk terjesztésével stb.), mind a külföldi és belföldi politikai befolyásolás terén igyekeztek segítséget nyújtani az erdélyi menekülteknek. Ez részben növelte ismertségüket, részben pótolta azt a hiányt, amit a menekültek önszerveződésének megoldatlansága okozott. Nem vitás, hogy sokan politikai tőkét igyekeztek kovácsolni a menekültügy felvállalásából.

A pártokon és társadalmi szervezeteken kívül egyéb tömörülések, mint pl. a Magyar Helsinki Bizottság, a Fiatal Ügyvédek Klubja, Független Jogvédő Szolgálat, de különösen a Nagy László vezette Magyar Jogász Szövetség sokat tett azért, hogy az erdélyi menekültek eligazodjanak például a jogszabályok útvesztőiben.

A civil szerveződések közül a könyv részletesebben foglalkozik a Menedék Bizottság tevékenységével, amely kiemelten főleg a román anyanyelvű menekülteken igyekezett segíteni. *„Lengyel Gabriella, a Menedék Bizottság egyik alapítója szerint a tájékoztató és érdekvédelmi munkára csak addig lesz szükség, amíg megkezdődik az erdélyi menekültek önszerveződése, azaz amíg saját maguk nem képesek elvégezni ezt a tevékenységet.”*

Bár több szervezet is felvette az „erdélyi” vagy „székely” nevet, ezek a legtöbb esetben nem voltak önszerveződő alakulatok. A budapesti szervezetek közül csak az 1988-ban alakult Erdélyi Magyarok Egyesülete volt önszerveződő, vagyis a nyolcvanas évek végén érkezett erdélyiekből alakult. Önszerveződésről többnyire a vidéken alakult szervezetek esetében lehet szó.

Egy kiigazításra szoruló adatra szeretnénk felhívni a figyelmet: A „Lelkiismeret 88” csoport...újraszervezte az eredetileg 1947-ben létrejött Magyar – Román Baráti Társaságot - olvashatjuk a könyv 213. oldalán. A budapesti Magyar – Román Társaság **1945. szeptember 21-én** tartotta alakuló közgyűlését Kodály Zoltán elnökletével.

Ugyanezen az oldalon (213. old.) az Erdélyi Szövetséggel kapcsolatban a lábjegyzetben egy félrevezető megjegyzés áll: *A szervezet az 1990-es évek elejére megszüntette tevékenységét. Romsics (2003) 86.* Az Erdélyi Szövetség megalakulása óta mind a mai napig működik.

A könyv a hiteles dokumentumokra, jegyzetekre és visszaemlékezésekre támaszkodva kiemelten foglalkozik **A Romania Libera (Szabad Románia)** csoport tevékenységével. Anélkül, hogy a leírtakat cáfolnánk, inkább a saját

tapasztalatunkból is merítve, árnyaltabban látjuk a csoport fellépését. Kétségtelenül feltűnő és szokatlan jelenség volt, hogy egy kommunista ország „ellenzéke” egy másik kommunista országban keressen és kapjon menedéket. Ez történt a Szabad Románia (Romania Libera) nevű csoportosulással is, melynek tagjai ellenzéki románoknak vallották magukat. Igaz, erről a nyilvánosság csak a magyarországi tartózkodásuk alatt szerzett tudomást, mert Romániában soha nem hallottak róluk. A csoport döntő többsége román nemzetiségű volt, ezért a legtöbb esetben nem a politikai üldöztetésük indokolta Románia elhagyását, sokkal inkább a jobb megélhetés reményében választották Magyarországot, mint ugródeszkát a nyugatra való távozásuk előtt. Mivel Magyarországról nem lehetett nyugatra távozni, ők mindazon jogokat követelték maguknak, amit az anyaország adott (vagy nem adott) az éppen a románok által üldözött erdélyi magyaroknak. Hangoskodásukkal, tüntetéseikkel, komolytalan kijelentéseikkel felhívták magukra mind a magyarországi, még formálódó ellenzéki csoportok, mind a külföldi politikusok figyelmét. Az akkor Magyarországon még alakulóban levő ellenzék segítségét (Menedék Bizottság, Szabad Kezdeményezések Hálózata) és elismerését élvezték, míg a hivatalos politika arcát félrefordítva békén hagyta és nem küldte vissza őket Romániába. A segítők egy része igyekezett politikai tőkét kovácsolni a csoport tevékenységéből, tüntetéseiből és egyéb megnyilvánulásai-
ból. Amint a könyv is említi, külföldön nem arattak osztatlan sikert. A Szabad Európa rádió román részlege tisztában volt vele, hogy ez a kétes összetételű csoportosulás szekus ügynököket is rejt magában. Nem véletlen, hogy visszafogottan nyilatkoztak a csoportról. Ugyancsak az akkori magyarországi ellenzék támogatásával kiadtak egy Romania Libera című lapot is. Nagy feltűnést keltett vagy inkább igyekeztek nagy jelentőséget tulajdonítani annak, hogy Magyarországon megjelent az első román nyelven írt szamizdat lap. A lapnak hat száma jelent meg, szinte minden visszhang nélkül. Az első két szám tartalmát még ismertették nyugaton, de utána minden érdeklődés elhalt. Talán nem véletlenül. A lapnak akkor lett volna értelme, hitelessége és főleg visszhangja külföldön is, ha az Romániában jelenik meg és a szerkesztők vállalják a következményeket is, amint tették azt az egyetlen romániai szamizdat, az Ellenpontok szerkesztői. Így viszont hatása nagyon elhanyagolható volt, hiszen pont azokhoz nem jutott el, akiknek szánták, vagyis az otthon maradottakhoz. „A Romania Libera csoport nyilatkozataiban élesen elítélte Ceausescu nemzetiségpolitikáját és a magyar kisebbség beolvasztására tett kísérleteket. Megfogalmazása szerint: „a bukaresti rezsim tudatosan szítja a két nép közötti feszültséget, tudatosan festi a falra a belső és külső magyar fenyegetés rémét, ezzel próbálja elterelni a lakosság figyelmét az ország igazi bajairól.” - olvassuk a könyv 216. oldalán. Valóban, a nagy szavakkal leírt nyilatkozatok szintjén megmozdulásaik figyelemkeltőek voltak, de a konkrét állásfoglalásnál ez már kevésbé volt észlelhető. A Romania Libera nevezett csoportosulás akkor mutatta meg igazi, „demokrata” arcát, amikor 1989. június 16-án a Magyar Demokrata Fórum és a Nyugaton élő demokratikus meggyőződésű román emigrá-

ció tagjai aláírtak egy **Nyilatkozatot**, mely a közös értékeket és érdekeket szolgálta volna a Ceausescu rendszer bukása után. Részlet a Nyilatkozatból: „...Erdélynek, mely az egy-mást kölcsönösen kiegészítő kultúrák földje volt és maradt, a kulturális és vallási pluralizmus modelljévé kell válnia. Népeink érdekeit szolgálja, hogy a kultúrák, a vallások és hagyományok sokfélesége, mely mindig is erdélyi sajátosság volt, megmaradjon. Biztosítani kell mindegyik nemzet jogát az autonóm politikai képviselethez és a kulturális autonómiához. Ezek megvalósítása megköveteli – többek között – a magyar nyelvű oktatás megszervezését minden fokon, beleértve a kolozsvári magyar egyetem visszaállítását is...” (Magyar Hírlap 1989. június 20.) Miután a román emigráció jelentős személyiségei (Stelian Balanescu, Mihnea Berindei, Adriana Combes, Ion Vianu, Dinu Zamfirescu, Paul Goma, Eugène Ionesco és még sokan mások) aláírták, csatlakozásra kérték fel a Budapesten magukat demokratáknak tituláló Romania Libera csoport tagjait is. A csoportból a nyilatkozatot több mint negyvenen írták alá, majd néhány nap múlva visszavonták csatlakozási szándékukat. (Minderről bővebben lehet olvasni a **Limes /Nemzetpolitikai szemle/, 1989/1. számában, Magyar – Román Nyilatkozat** címen, 235. old., valamint a **Sorsközösség /Kiutkeresés Európa Közepén/** című dokumentumban, mely az Országos Klubtanács Nyári Táborában (Martonvásár 1989.) elhangzott előadások szövegeit tartalmazza. „Az utolsó császár birodalma” címmel Molnár Gusztáv, Szócs Géza és a Romania Libera csoportosulás képviselői szólaltak fel).

A kép 1989. augusztus 16-án készült, Martonvásáron. A képen balról jobbra: Emil Iovanescu, Szócs Géza és Molnár Gusztáv látható. Emil Iovanescu a Szabad Románia Csoport egyik tagja, Szócs Géza a Szabad Európa Rádió tudósítója és Molnár Gusztáv az MDF részéről. Megjegyzés: A kép eddig sehol nem jelent meg.)

A csoport, a romániai változások után teljesen felszívódott.

„1988-89-ben az alternatív szervezetek által kezdeményezett megmozdulások egyik fő célja Románia kisebbségi és emberi jogi politikája elleni tiltakozás volt.” - olvassuk a könyvben.

A tüntetéseket legálisan, fél-legálisan vagy illegálisan szervezték, attól függően, hogy a hatalomnak milyen érde-

ke fűződött vagy nem fűződött hozzá. A magyarországi alternatív szervezetek tüntetések és nyilatkozatok formájában egyre gyakrabban tiltakoztak a Ceausescu házaspár és csatlósai által irányított román diktatórikus rendszer ellen. A csúcspont 1988. június 27-én volt, amikor Budapesten a Hősök terén „Erdélyi tüntetést” szerveztek az Erdélyt Védő Független Bizottság, a Magyar Demokrata Fórum, a Szabad Kezdeményezések Hálózata (a későbbi SZDSZ), több egyesület és civil szervezet, valamint számtalan magánszemély részvételével. A tüntetésen becslések szerint 150-200 ezer ember vett részt. A tüntetést a hatóságoknál már egy hónappal azelőtt bejelentették. Annak célját a romániai kisebbségek elnyomása és a falvak lerombolása elleni tiltakozásban jelölték meg. A román kormány reakciója az volt, hogy bezáratta a kolozsvári magyar konzulátust és Vékás Domokos főkonzult és munkatársait kiutasították az országból. A tüntetést később sokan sokféleképpen magyarázták, igyekezve előtérbe helyezni saját személyiségük fontosságát, és ebből politikai tőkét kovácsolni.

A tanulmány részletesen kitér a magyar-román konfliktus megítélésére mind a szocialista, mind a nyugati országokban. *A kommunista diplomáciai retorika kulcseleme volt továbbá a „belügyekbe való be nem avatkozás” és a területi integritás elvének túlhangsúlyozása* – írja a szerző. Ehhez hozzá kell tenni, hogy a magyar-román kapcsolatokban a kisebbségek, így az erdélyi magyarság ügye is belügynek, tehát tabutémának számított. Az 1977-es Kádár-Ceausescu találkozó alkalmával kiadott közlemény szerint „a felek a nemzetiségi kérdést belügynek tekintik.” (Földes György: Magyarország – Románia és a nemzeti kérdés 1956 – 1989. 219. old) „...A szocialista országok kormányai egyöntetűen igyekeztek elkerülni a nyílt állásfoglalást a Magyarországot és Romániát érintő problémás kérdésekben... - vonja le a végkövetkeztetést a szerző.

Az erdélyi magyarság elviselhetetlen helyzetének megismertetésében, a nyugati országok figyelmének felkeltésében fontos szerepet kapott a külföldön élő magyar emigráció és annak szervezetei. Itt külön ki kell emelnünk az Erdélyből elszármazottak szervezeteit és azok tevékenységét is. Mindemellett a nyugati országokban, Ausztria és Németország kivételével, nem volt téma a Romániában élő nemzetiségek jogfosztottsága. Ez így is maradt volna, ha a nép éheztetése közben a Kárpátok Génusza agyából nem pattan ki a falurombolás szikrája, amely ellen az addig passzív magatartást tanúsító országok is tiltakozni kezdtek. Németország a romániai német kisebbség jogfosztottságának megoldását hétszáz éves múltjuk ellenére a kivándorlásban látta és ezt bátorította. Ausztria keményen lépett fel a Romániában élő nemzeti kisebbségek emberi és nemzeti jogainak brutális megsértése, valamint a területrendezésnek csúfolt kultúrbarbárság ellen. 1988-ban az Egyesült Államok nem hosszabbította meg az 1975 óta Romániának nyújtott legnagyobb kereskedelmi egyezményt és elmarasztalta Romániát az emberi jogok durva megsértése miatt. E vélemény megalapozásában nagy segítséget nyújtottak az Amerikában működő magyar civil szervezetek, amelyek

hiteles adatokkal szolgáltak és tüntetésekkel tiltakoztak a Romániában dúló nacionalizmus ellen. Mindezen mozgulások ellenére „az Egyesült Államok szempontjából marginális kérdésnek tűnt a romániai emberi jogi helyzet és az erdélyi menekültek sorsa.” Hozzátehetjük, hogy ugyanilyen mellékes kérdés volt az Egyesült Államok számára az erdélyi magyarság jogfosztottsága, már-már a népiirtással felérő helyzete a II. világháború után.

A magyar diplomácia, miután rájött, hogy a román vezetés figyelmen kívül hagy minden országközi megállapodást, józan megfontolást, megpróbált nemzetközi szinten előállni érveivel. Ebben nagy segítségére volt a román vezetés un. „falurendezi terv”, mely végső soron a magyar falvak egy részének teljes lerombolásával végződött volna. A nyugati országokat nem érdekelték különösebben az erdélyi magyar kisebbségen elkövetett jogsértések, a menekültek problémája, de a falurombolásra felkapták a fejüket. A román „területrendezési” terv segítette a magyar diplomáciát abban, hogy a nemzetközi fórumokon szót emelhessen a falurombolás ellen, összekapcsolva azt a nemzeti kisebbségek elleni jogsértésekkel. A tanulmányból megtudhatjuk, hogy milyen fórumokon (ENSZ, UNESCO, Európa Tanács, Helsinki Egyezmény stb.) próbált a magyar diplomácia tétova lépéseket tenni és érvelni az erdélyi magyarság és az erdélyi menekültek érdekében. 1989. március 9-én az ENSZ Emberi Jogok Bizottsága ülésén Genfben Magyarország első alkalommal helyezkedett nyíltan szembe a szocialista táborral.

„A vasfüggöny lebontása, a határnyitás fogalma a közfelfogásban az osztrák–magyar határzónához kötődik, holott Magyarország keleti határa mentén, az Erdélyből és tágabban Romániából menekülők egyre tömegesebb naponkénti konfliktusai miatt már „javában állt a bál”. A menekültkérdéssel tehát Magyarország nem 1989-ben és nem a keletnémet turisták kitelepülővé válása okán ismerkedett meg” - írja Gyarmati György (*A vasfüggöny és az állambiztonsági szervek alkonya Magyarországon 1989-ben.* című tanulmány A Páneurópai Piknik és határátörés húsz év távlatából című könyvben. Szerkesztette: Gyarmati György. Sopron Megyei Város Önkormányzata – LHarmattan Kiadó, Sopron – Budapest 2010.)

A genfi menekültügyi konvencióhoz való csatlakozást a romániai menekültek ügye motiválta. A menekültek státusának nemzetközi jogi rendezése érdekében a varsói szerződés tagállamai közül elsőként, Magyarország 1989. március 17-én csatlakozott az 1951. évi genfi menekültügyi Egyezményhez, hozzájárulva ezzel a szocialista tábor egyiségének megbontásához.

A szerző is jelzi, hogy a témát tovább lehet kutatni, mind a román levéltárakban, mind a nyugati országok akkori sajtójában. A könyv alapját a szakirodalom mellett a kutatás, a történeti dokumentumelemzés, történeti forráselemzés és az interjúkészítés alkotja. Bár egy történelmi tanulmánykötetről van szó, stílusa érthető, élvezetes a lehetőségekhez képest mellőzi a szaknyelvet, olvasmányos. Minden érdeklődőnek jó szívvel ajánlhatjuk.

Spaller Árpád

A felpörgetett idő nyomában

Soraimmal – kissé megkésve – kapcsolódom a nagyváradi Szent László napok rendezvény-sorozat keretében bemutatott könyv témájához. **Dr. Kiss András Egy váradi orvos visszaemlékezései Magyarországon** című művéről van szó, amely kortárs orvos-írónk harmadik kötete.

Előljáróban szögezem le: nem méltatást szeretnék írni. Mert az én értelmezésemben a méltatás egy fentről lefelé

irányuló cselekmény. Ennek érdekében egy olyan magas szellemi szintre kellene emelkednem, ahonnan képes lennék átfogni, megérteni az író hihetetlenül összetett érzés- és gondolatvilágát, szerteágazó érdeklődését, sajátos módszerét az idő-tényező határainak felsejére – így biztosítva mindennapjainak egy csodálatosan gazdag tartalmat. Ezért – méltatás helyett – megkísérlem

fegyelmezett mederbe terelni gondolataim sokaságát.

András doktor sorra hazahozta nekünk frissen megjelent könyveit bemutatásra, azért, hogy megoszthassa tartalmas életútja küzdelmeit, örömeit osztálytársaival, barátaival, ismerőseivel, volt betegeivel és szomszédjaival, minden olvasójával. Ő a mai napig tősgyökeres nagyváradi, aki csak térben távolodott el, de lélekben soha. A Szent István napi ünnepi köszöntő vezérgondolata az ő hitvallása is: „hűség a szülőföldhöz, hűség a hazához.”

Azt szokták mondani: nincsenek véletlenek, de a sors kiszámíthatatlansága néha mégis elgondolkodtató. Mert a könyvbemutató előtti napokban pattant ki a megyei nyugdíjpénztár orvosokhoz kötődő korrupciós botránya, így árnyék

vetült az orvostársadalomra. Ezek után – véletlen időzítéssel – a könyvbemutatón egy olyan orvos beszélt a hivatásáról, aki mindig embertárasainak tekintette a betegeit, és akinek legszebb honoráriumra az a 400 aláírás volt, amely a kis településen gyűlt össze, ahol háziorkosként dolgozott. Így bizonyították, hogy egy emberként állnak ki orvosuk mellett, amikor egy rendelet félreértelmezése során az önkormányzat el akarta adni a praxist András doktor feje fölül. Ezek után – úgy hiszem – a kételkedők újra tudtak bízni becsületes orvosaikban.

Nem az én tisztem a műfaji besorolás, ezért csak érdekességként említem, hogy a könyvet olvasva, időnként az az érzésünk: ez egy napló egy orvos küzdelmes életéről (ez az előbbi kötetekre is érvényes). Más részletekben úgy véljük: családrege, máskor úgy érezzük: az íróval járjuk be a világ néhány nagyvárosát, a képtárakat, múzeumokat, koncerttermeket. Lazításképpen Erdély tájait csodáljuk, baráti társaságban borozgatunk. De belefér a könyvbe egy kis filozófiai eszmefuttatás is, rálátás más kultúrákra, világnézetekre.

Egy nívós írás elsőrendű feladata, hogy pozitív kisugárzása folytán nyomot hagyjon az olvasó lelkében. De a könyvnek van még más említésre méltó érdeme is: az író ebben a kötetben ad legtöbbet önmagából. Itt most idéznem kell Gárdonyi Géza felejthetetlen megállapítását: „Az embernek csak az arcát lehet ismerni. S az arca nem ő. Ő az arca mögött van. Láthatatlan.” Ezt a mostanáig fennálló láthatatlanságot oldotta fel András, a rá jellemző szerény módon: soha nem emeli önmagát a történetek, események fölé. Az ily módon kibontakozó sokrétű személyiség megjelenítése (talán furcsa, amit most mondok) egy bizonyos fokú kisebbségi érzést gerjeszt – az olvasó befogadóképességének függvényében. Mert arra a következtetésre jutunk, hogy teljesebb életet kellene élnünk, minden szempontból.

Ez a könyv felerősítette bennem azt a kötelezettséget, felelősségérzetet, hogy mindazt a tudást, tapasztalatot, értékítéletet, nemzettudatot, hazaszeretetet, amely lelkünkben lobog – tovább kell adnunk gyermekeinknek, unokáinknak – így téve örökérvényűvé mindazt, amit szellemi szinten a magunkénak mondhatunk.

Herczeg Mária, Nagyvárad

Erdélyi Örmény Gyökerek

Revelációként hat az emberre az **Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület** kéthavonta megjelenő kiadványa. A szerény külső mögött értékes tartalom, igényes mondánivaló, szakavatott szerkesztői munka, legfőképpen pedig az örmény gyökerekhez ragaszkodó és ezzel összesimuló igazi erdélyi magyar szellemiség rejtőzik.

Ízelítőként álljon itt az idei két számból (216, 218.) egy rövid, kiragadott válogatás.

– Az örmény származású erdélyi orientalista tudósra, Felvinczi Takács Zoltánra emlékezik Murádin Jenő írása;

– Hollósy Simon magyarörmény, iskolateremtő festőmű-

vész születésének 158. évfordulójára történő megemlékezés;

– Az örmény népiptás 100. évfordulóját dolgozza fel megrendítő erővel több elemző, ismertető anyag;

– Elhunyt XIX. Nerszész Péter örmény katolikus pátriárka, ehhez kapcsolódó beszámoló a pátriárka 2015. májusi budapesti hivatalos látogatásáról;

– Az örmény származású, a háromszéki Gidófalván született '48-as szabadságharcos Cetz János síremlékét koszorúztatta meg Kövér László házelnök az Argentin Nemzeti Katonai akadémián...

és a sor tovább folytatható nemzeti látókörmünkét tágító, az összetartozás érzését erősítő szép írásokkal. Köszönet illeti ezért a szerkesztői gárdát: dr. Issekutz Sarolta főszerk. és kiadó, munkatársak: Dr. Sasvári László, Bálintné Kovács Júlia (Kolozsvár), Dr. Puskás Attila (Marosvásárhely). Elérhetőség: 1251 Budapest, Pf.70, Tel/Fax: (1)201-1011 (K. P.)

Lucian Boia

Hogyan vált románná Románia

Lucian Boia, napjaink román történetírásának legjelesebbje, nemrég a temesvári Cartea de nisip könyvüzletben mutatta be új könyvét: *Hogyan vált románná Románia* címmel. Az eseményre nagyon sok temesvári gyűlt egybe. A könyvüzlet nem tudta befogadni a rengeteg érdeklődőt, azokat, akik látni és hallani szerették volna a szerzőt, és művének dedikált példányával hazatérni.

A *Hogyan vált románná Románia* kötet több fejezete foglalkozik a Bánsággal, Temesvárral. Mi több, a szerző könyvének címlapjára egy 1910-ben Temesvárról készült felvételt helyezett, kiemelve ezzel a város hajdani kozmopolita jellegét, mely vonással a város sokáig büszkélkedett. – Azok az idők azonban a múltba vesztek. Követtem a romanizáció folyamatát – mondja a szerző – de nem fogalmaztam meg sem pozitív, sem pedig negatív ítéleteket, következtetéseket.

„Arról lehet vitatkozni, hogy Románia románná válása sajnálatos esemény, avagy jó, hogy így van ahogy, és nem másképp. Tény, hogy ez a folyamat végbement. Nem óhajtok ítéleteket megfogalmazni. Én csak követtem az eseményeket, anélkül, hogy pozitívan vagy negatívan ítélték volna. Az érdekelt, hogy a folyamatot időszakosan, lépésről lépésre kövessem.

Ehhez felhasználtam a statisztikai adatokat, vizsgáltam a népszámlálási mutatókat, a demográfia görbéit. Ez egy olyan folyamat, amely a nemzeti államok életében végbemegy. A Francia Forradalom előtt Franciaországban alig beszéltek a francia nyelvet. Alig egy évszázad múlva a központosított állampolitika egy etnikailag igen homogén francia államot eredményezett. Azt hiszem, hogy a jelenlegi muzulmán bevándorlás körülményei között a homogenizáció sokkal nehezebben lesz megvalósítható” – jegyezte meg a szerző..

Lucian Boia véleménye szerint a románok nem mentesek az ironikus megfogalmazásoktól. Fenntartja a jogot az iróniára és általában a szólásszabadságra. A könyv következtetései nem pozitívak. Lucian Boianak nem igen tetszik Románia elrománosodása.

Szerinte az országban maradhatott volna 200 000 zsidó és 200 000 német. Ez a két népfaj Romániában jelenleg eltűnő félben van, akik még maradtak, azok öregek és napról napra kevesebben vannak. Románia már nem kozmopolita ország, a homogenizáció nagymértékű. Bánság homogénné válásában szerepet játszottak az oltyánok, olyanok, mint én is, mondta Cornel Secu, a könyvbemutató házigazdája. Kiemelte, hogy Lucian Boia által írott könyvek mindegyike sokkoló hatású, a sokkoló hatás nem a válaszokban, hanem a szerző által feltett kérdésekben keresendő.

Cornel Secu szerint Lucian Boia jelenleg a román történetírás legjelentősebb személyisége.

Hogyan románosodott el Románia?

1910-ben Temesvár össznépessége 72 555 lélek volt, ebből 31 664 németnek, 28 552 magyarnak, és 7566 románnak vallotta magát. 1930-ban 91 580 lakosból 27 807 volt német, 27 652 magyar, 24 217 román, és 7171 zsidó. 1923-ban az új román alkotmányt a liberális többségű parlament úgy szavazta meg, hogy abba a többi politikai pártnak, beleértve a “tartományiakat” is, nem volt beleszólása. Jelentős számú, nem mindig illetékes és becsületes ókirályságbeli (regáti) tisztviselő került az új tartományok állami intézményeibe. Egy olyan román közigazgatás szereplői voltak ők, akiket a helyi lakosság nem fogadott túlzott lelkesedéssel.

Jelentőségteljes az a dokumentum, amely az erdélyi, bánsági és partiumi románok Memorandumaként lett ismert. Az aláírók között találjuk Iuliu Maniut és a Nemzeti Paraszt Párt 50 erdélyi és bánsági jeles képviselőjét. Ezt az emlékiratot 1938. december 15-én nyújtották át Őfelsége II. Károly román királynak. A memorandum elítéli a túlzottan központosított Románia magatartását, bánásmódját Erdellyel. A Kormányzó Tanács (Consiliul Dirigent) feloszlata után uralomra kerülő kormányok a helyi viszonyokat és helyi társadalmat nem ismerő idegekkel töltötték be az erdélyi és bánsági politikai és közigazgatási intézmények vezető helyeit.

Az újonnan Romániához csatolt területek lakossága, amely azelőtt egészséges erkölcsi magatartáshoz és takarékos életvitelhez szokott, megismerhette az új urak gátlástalan kizsákmányoló módszereit, a mindenáron való meggazdagodás szűgyentelen iramát, mindezt minden képzeletet meghaladó korrupcióval társítva. Az új életvitel sértette a helyi lakosság közösségi életérzését. A nemzeti parasztpárti kormányok időszakát kivéve, az új provinciák lakói egy olyan egészségtelen légkörben találták magukat, amelyek ellentétesek voltak az életről alkotott felfogásukkal.

Az erdélyi és bánsági románok érdekeit figyelmen kívül hagyták

A román uralom alá került provinciákban a közszolgálati funkciók felosztásánál nagymértékben diszkrimináltak. A számadatok bizonyítják, hogy az erdélyieket és bánságiakat rendszeresen figyelmen kívül hagyták, nemcsak itt, hanem az ország többi területein is. Számos példa áll rendelkezésünkre állításunk bizonyítására. A Legfelső Semmitőszék 94 magisztrátusából csak 9 az erdélyi és bánsági bíró. A Törvényhozó Tanács 36 tagjából 4, a diplomáciai testület 197 diplomatájából 18, a Pénzügyminisztérium 137 tisztségviselőjéből 6 az erdélyi vagy bánsági származású.

A 278 erdélyi és bánsági magisztrátus kisebbséget alko-

tott a 439 ó-királyságbeli főbíróval szemben. Erdély és Bánság Boia professzor véleménye szerint ekkor egy megszállt terület képét mutatta. Erdélyben és Bánságban az intézmények személyzetét a Regátból toborozták, ezekhez tartozik az a 23 ezredes is, akiket prefektusokként, kormány megbízottként a megyék élére állítottak.

Romániát - amely egymástól eltérő viszonyokkal rendelkező területekből tevődött össze - homogenizálási eljárásnak vetették alá, abból a célból, hogy az államot összetevő területeket összekovácsolják. A feszültségek a központosító bukaresti hatalom és a provinciák között elkerülhetetlenek voltak. Ez utóbbiak a román államon belül mindenáron sajátosságaik megőrzésére törekedtek. A központi hatalom félelme e területek szeparatista törekvéseitől viszont nem bizonyult megalapozottnak. Boia professzor szerint nem az egység hiánya, hanem a külső erők beavatkozása vezetett az 1940-ben bekövetkezett területvesztésekhez.

„Határainkat Olténiából, Teleormanból hozott románokkal kell megerősíteni”

Az egyesülés után a nemzeti kisebbségek nem sokat veszítettek eredeti részarányaikból. Az elcsatolt városok nagy részében megmaradt a nemzetiségiek többsége, továbbra is ők birtokolták a nemzeti vagyon nagyobb részét. Antonescu kormánya helyettes államtitkárságot hozott létre, hogy „romanizáljon és telepítsen” A románosítás vezetője Titus Dragos lett. Ő átvette Antonescu kijelentését, mely szerint: *„Azt akarom, hogy Stefan cel Mare-hoz hasonlóan a határokra telepeseket helyezzek, ezek garanciát jelentenének az országra nézve.. Határainkat meg kell erősíteniünk Olténiából, Teleormanból, Gorjból hozott románokkal, olyan románokkal, akik bátrak és kitartóak abban a harcban, amelyet az élet nehézségei közepette vívnak.”*

Romániában a háború után, 1948-ban 332 000 németet számláltak, ezek gyakorlatilag Erdélyben és Bánságban éltek. Érdemes ezt a számot összehasonlítani az 1930-as adattal, ekkor 745 000 németet tartottak nyilván. Az egyesülés után röviddel 200 000 magyar hagyta el Romániát. Románia 15 872 624 lakójából 1948-ban román nyelvet beszélők száma 13 597 613 volt, az összlakosság 85,7 %-a, szemben az 1930. évi népszámlálás 71,9%-ával. A magyarok lélekszáma 1 499 851 (9,4%), a németek 343 913 (2,2%) fő volt. A jiddis nyelvet beszélők 138 795 (0,9%) voltak. 1947-ben számuk 428 000 volt. 1945-ben, amikor a magyarok másodszor is elvesztették Erdélyt, keserűségüket enyhítendő Kolozsváron ajándékként létrehozták az önálló magyar felsőoktatási intézetet, a Bolyai Tudományegyetemet.

Erdély székelyföldi részében 1952-ben megalakult a kompakt magyar lakosságú Magyar Autonóm Tartomány. 1956-ban a tartomány 731 387 lakójából 565 510 (77,3%) volt magyar nemzetiségű. Ahogy adták, úgy vették el. 1958-ban a Bolyai Tudományegyetemet egyesítették a volt I. Ferdinand király Egyetemmel, amely időközben

felvette a Babes nevet. 1960-ban a Magyar Autonóm Tartomány felhígult, ekkor néhány román többségű rajont csatoltak hozzá. 1966-ig éli túl az eseményeket, amikor is eltűnik.

Jelszó az „Egység”

Az egynemű román ország politikája csúcspontját a Ceausescu érában, 1965–1989 között érte el. A jelszó ekkor az „egység” volt. A nemzeti kisebbségeknek az akkori logika szerint legfeljebb dekoratív szerep maradt. Részt vehettek a nagy román egység fesztiválján. Az 1980-as években megtiltották, hogy a régiók történetét külön mutassák be. A Bánság történetét bemutató könyv Románok az ország dél-nyugati részén címmel jelenhetett meg. A meteorológiai intézet előrejelzései sem közölhettek olyat, hogy esik Moldvában. A prognózisban az eső kizárólag Románia észak-keleti felében eshetett.

Ahogy a romániai zsidók száma maroknyira zsugorodott, a németek pedig elmenetelükre vártak, Románia legjelentősebb és legharciasabb kisebbsége a magyar maradt. Egy 1962. február 22-én íródott dokumentum felsorolja a magyarság számos sérelmét, kezdve azzal az általános megállapítással, hogy a magyar etnikum helyzete 1958 után jelentősen megromlott. A nemzetiségi jogokat felemlítő személyeket a hatalom rossz szemmel nézte. A vállalatok és intézmények magyar vezetőit egymás után váltották le.

A Néptanácsok elnökei és alelnökei továbbra is a magyarok közül kerülnek ki, de románok lettek az ügyészek, a bírák és a katonai parancsnokok. 1945-től Marosvásárhelyen 20 000 román telepedett le.

Az „előnyöket élvező” kisebbségek távozzanak Romániából

Románia lakói jelentős részének évtizedes álma a kivándorlás volt. Céljuk volt minden áron elmenni, kívánságuk pedig az, hogy soha többé ne halljanak Romániáról. Nyitott határok esetén a kommunizmusnak nem sok esélye maradt volna a fennmaradásra, rövid időn belül az ország lakatlan területté vált volna. A kisebbségek – legalábbis ebben a tekintetben – előnyös helyzetben voltak, mivel anyaországaikra támaszkodhattak, akik támogatták és alkalomadtán befogadták őket. Sőt „szabadulásukért” jelentős pénzüsségeket voltak hajlandók fizetni. E „kiváltás” jelentős előnyt jelentett az egyéneknek, de szomorú következményekkel járt a nemzeti közösségekre nézve. Ezek felbomlottak, vagy teljesen eltűntek. Ennek hatása a genocidiummal ért fel. Nem haltak meg az egyének, de eltűntek az etnikumok. 1956-ban a romániai zsidók a lakosság 0,8%-át alkották, szemben az 1930-as adatokkal, amikor 4% volt. Létszámuk fokozatosan csökkent, 1966-ban a lakosság 0,2%, 1977-ben 0,1% (24 700) részre apadt. 1992-re Romániában mindössze 8955 a zsidó közösséghez tartozó egyén maradt. Boia professzor szomorúan állapítja meg: *„Egy közösségnek vége, egy történetnek vége!”*

1992-ben még 119 000 német nemzetiségű egyén maradt Romániában. 1966-ban a németek lélekszáma 382 595, a romániai lakosság 2%-a, ezután enyhe csökkenés érezhető, 1977-ben 348 444 főre csökken a számuk. Az értékelések szerint 1945 és 1979 között 100 000 német vándorolt ki Nyugat-Németországba. 1978-ban Románia és Nyugat-Németország között megkötött szerződés értelmében évente 12 000 romániai németnek vált lehetővé a kivándorlás. Akiknek nem adatott meg ez a szerencse, azok 1989 után siettek ezt megtenni. 1992-ben még 119 000 volt a német etnikumhoz tartozók száma. Mára a szászok és a svábok majdnem teljesen eltűntek Erdélyből és Bánságból.

Az utóbbi ezer évet tekintve a jelenben a legjelentősebb a magyarok számának csökkenése, ez demográfiai mélypontot jelent!

A magyarok Romániában egyre idegenebbül érezték magukat 1987-ben Magyarországon 2087 Romániából származó emigráns tartottak számon. Ezek száma 1988-ban hirtelen megugrott, elérte a 17 818-at. 1989-ben már az otthonukat elhagyók száma 26 605 lélek volt. A kivándorlást választók száma – hasonlóan a németekéhez – nem csökkent a kommunista rendszer összeomlása után sem. 1990-ben jegyezték a legnagyobb számú Magyarországra kivándorlót. Ekkor a hazát váltók 29 617-en voltak, ez a szám 1991-ben 10 940 főre csökken. A következő években

a kivándoroltak száma állandósul, évente néhány ezertől legfeljebb tízezer főig. Az elemzők számításai szerint 1987-1992 között kb. 100 000 magyar hagyta el szülőföldjét. A magyar statisztikai adatok szerint 1987–2004 között a bevándorolt magyarok száma 180 000.

A születések aránya a magyarok esetében kisebb a románokénál. A magyarok lélekszáma pont akkor csökkent, amikor 1966-ban Romániában brutális törvények életbe léptetésével erőltették a népszaporulatot, megtiltották a művi vetélést. Ezzel a lakosság száma jelentősen növekedett. 1977-ban a romániai magyarok száma 1 670 568 volt, 2002-ben számuk 1 431 807 főre süllyedt, a veszteség 200 000 lélek. Összehasonlításként: 1930-ban Románia lakosságának 10%-át a magyarok tették ki, ez 2002-ben 6,6% volt. 2011-ben még 1 227 600 magyart számláltak.

Kolozsvár, Erdély régi magyar fővárosának nevét Ceausescu idején átkeresztelték Cluj-Napoca-ra. E város magyarságának részaránya a 2002-es népszámlálás adatai szerint 19%-ra zsugorodott. Kolozsvár sokkal románabbá vált, mint Bukarest volt egy évszázaddal korábban. Az egyetlen, a romanizáció folyamatát kevésbé érző terület a Székelyföld (tinutul secuiesc), Hargita (85,2%) és Kovászna (73,7%) megyékben a magyarság teszi ki a többséget, a harmadik székely megyében – Maros megye – a magyarok számaránya csak 38,1%.

(Fordította Szabó M. Attila)

Habár nem kezeskedhetünk az alábbi összeállítás hitelességeért, ismereteink alapján bátran bízhatunk benne, és kétségtelenül érdekes adatokat tartalmaz.

Románia, az ellentmondások országa

1. Egy lakosra számítva itt található a legtöbb templom Európában.
2. Európa legnyomorúságosabb országa – a románok 45%-a nem rendelkezik WC-vel, dolgukat az udvaron végzik (szemben az európai 2%-s átlaggal.)
3. A románok az átlagos európai vásárlóerő felével rendelkeznek, ennek dacára szabadidejüket bevásárlóközpontokban, hipermarketekben töltik, és minden gazdasági válság dacára további bevásárlóközpontokat, hipermarketeket építenek.
4. Romániában van érvényben a világ legszigorúbb fegyverellenőrzési törvénye, az egyetlen, amely népét teljesen fegyvertelenül tartja (amit a lakosság biztonságával indokolnak), viszont itt a legmagasabb – 40%-s – a korrupció szintje Európában – hivatalos adatok szerint az évi 15 milliárdos közbeszerzésből 6,2 milliárdot ellopnak.
5. Románia a világ azon kevés országa között van, ahol – erkölcsi okokból – teljességgel tiltott a prostitúció, viszont az EU legnagyobb prostituált-exportőre, Oroszországot és Ukrajnát is meghaladóan.
6. A legutóbbi 25 évben hivatalosan átlagosan Romániában a legalacsonyabb a munkanélküliség, egyben az

egyetlen ország az EU-ban, ahol a családok 50%-a vallja, hogy egyetlen családtagjuk sem áll alkalmazásban, 25%-knak pedig csak egyetlen családtagjuk.

7. Románia rendelkezik a világon a legtöbb egyetemet végzett személlyel. Ugyanakkor egyetlen egyeteme sem található a világ egyetemeinek 500-s ranglistáján (az afrikai államokat is beleértve!), és amelynek diplomáit Európában sehol nem ismerik el.
8. Romániában a középiskola végéig (12 osztály) kötelező az oktatás, viszont Európában itt a legmagasabb az írástudatlanok száma (30%), és a románok 42%-a úgy tudja, hogy a nap forog a föld körül.
9. Romániában a legmagasabb a politikusokkal szembeni elégedetlenség, állandó a panasz azok korrupciója és alkalmatlansága miatt, viszont itt soha nem volt korrupció elleni tüntetés az utóbbi 25 évben.*
10. Romániában a legalacsonyabb az uniós pénzalapok felhasználási aránya, ám itt lopják el a legtöbbet az európai alapokból, ezért az EU megszüntette az infrastruktúrára szánt pénzek folyósítását.

* Ez dőlt most meg, a rettenetes bukaresti tragédia nyomán.
– A szerk.

Apor életek

(folytatás előző lapszámunkból, befejező rész)

Apor Péter műve, a *Metamorphosis Transilvaniae* tizenhárom fejezetből – ahogy ő nevezi, cikkelyből – áll. Kifakad a címkórság ellen, felidézi, hogy a magyarok ősi, rossz szokása a „címek utáni kapkodás”, majd ír a vendégszeretetről, az ebédekről és vacsorákról, ezekben a leírásokban mutatkozik meg leginkább Apor finom humora. Felsorolja az asztalterítés módját, a feltálatl étkeket, az ebédek lefolyását, melyek délelőtt tíz órakor kezdődtek. Ír a fejedelem, Apafi Mihály ebédjeiről, vacsoráiról, melyek kézmosással és papi áldással kezdődtek, nevén nevezi, ki mindenki vehetett részt rajta. A mű legszebb, legszínesebb része A régi Erdély köntöseiről szóló fejezet, feltárul benne őseink szép nemzeti viselete, a finom ízlés, magyaros hagyomány. Ám azt is észreveszi, hogy a női viseletekben megjelenik az idegenség, a nájmódi. Beszél a régi erdélyiek nyájasságáról, barátságos vendégszeretetről, mely megszokott dolog volt hajdanán, hiszen vendégfogadók akkoriban nem léteztek, nemes úr csak másik nemesnél szállt meg. Felsorolja a „címeztetést”, a megszólításokat, régen csak „uram kegyelmed”, „asszonyom kegyelmed”, a gyermekeknek „kisuram, kisasszonyka” járta, „tekintetes meg nemzetes uram”. A XVII. században, Apor idejében már báró és gróf is bőven van. Bemutatja a kor közlekedési eszközeit, bőrös kocsik, hintók részletes leírását olvashatjuk, a cifra hintók belseje szattyánbőrrel borított. Hat-nyolc ló volt eléje fogva, azokon cifra lószerszám. A kísérők felszerelését is lajstromba szedi: lóding, kard, tarsoly, puskák, drága ruhák az úr anyagi lehetőségéhez mérten. Talán érdemes felidézünk, mi is volt a lóding, hiszen kuruc kori katonadalban is elhangzik. A lóding nyakban vagy derékövön szíjon függő, piros, vagy zöld bársonyból, vagy akár finom bőrből készült zsákocskák, selyemmel vagy skófiummal (arany vagy ezüst hímzőszál) hímzett, benne tartották a puskához szükséges eszközöket, golyóbisokat. Volt benne egy kis fedeles csatos palack is a puskapornak, mellette a puska kulcs, melyet a puska felcsavarásához használtak. Mindezek szükség esetére kéznél voltak a lódingban. (A ma emberében joggal merül fel a kérdés, mennyi idő kellett mindezt elővenni, felszerelni a puskát és lőni. Nem hiszem, hogy ez akkoriban probléma lett volna, hiszen az ellenség is ugyanígy készült elő a puska használatára.)

Olvashatunk a régi erdélyiek lakodalmairól, a házassági szokásokról, a lányos házakban lezajló leánykérésről, Apor részletesen leírja Bánffy György lányának lakodalmát, melyen részt vett Rabutin császári főkapitány is a császár képviselőjeként. Apor felsorolja a régi erdélyi tisztségeket: országos főgenerális, székely generális, hiszen a Székelyföldön főkirálybírák képviselték a törvényt, főkapitányok a rendet. A székely katonaság lófőkből (huszárokból) és darabontokból, gyalogkatonákból állt.

Szomorúan állapítja meg, hogy a nyelvben elharapódtak a szitkozódások, káromkodások, melyek Istent méltó haragra indítják. Régen bezzeg ezek nem voltak, és a hazára is Isten áldása mosolygott. „*Ma pedig a nemes asszonyok is úgy esküsznek, mint a nyíri katonák.*”

Végül a katolikus egyházzal is szól (Az katolika religióról)

és megjegyzi, hogy 1687 előtt: „*az pápista, kálvinista, lutheránus, unitárius nép szeretetben valának*”, a kálvinista fejedelmek idején is katolikus tanácsurak is szolgáltak a fejedelmi udvarban. Mint az ellenreformáció híve, munkáját így végzi: „*Mind azért, s mind hogy Isten naponként Erdélyben gyarapítja, s továbbra is kívánom, gyarapítsa az apostoli egyedül idvezítő római szent hitet, dicsértessék az ÚR JÉZUS KRISZTUS érette*”

Apor Péter művét így értékelik ma: „Apor művei monográfiai jellegűek, aprólékos realizmussal, a valóság hű leírásával számolnak be korának számtalan társadalom- és művészeti és nyelvi jelenségéről. Mindezek a XVIII. századi emlékiratok legjobbjai közé emelik a *Metamorphosis Transilvaniae*-t. A magyar nyelv tiszta szívhangjait őrizte meg századából, benne a székely nyelvjárást, mely anyanyelvének része volt. Apor Péter gunyoros szó-kifacsarásaival nevetségessé teszi, ugyanakkor üldözi is a németes vagy a latinból különösen a jogi nyelvbe betört szavakat, a köznyelv védelmében megőrökíti még a „tiszteletes” káromkodásokat is.”

Kosztolányi Dezső igazi szépirodalomként forgatta Apor művét, így írt róla: „Minden, amit kívül lát silány, gyatra és kopott. Minden, amit belül lát a lelkében, tökéletes, hibátlan, valóságos tündérálmom. Történelmi munka ez, melyben csak ebédeket, vacsorákat, nevezetes lakodalmakat és temetéseket ír le, de az hangjában szépirodalom, költészet.”

Nem csupán ő, de lánya is, Apor Zsuzsanna gróf Haller Józsefné is beírta nevét a magyar művelődés történetébe, 1727-ben könyve jelent meg az ételekről, süteményekről, kézimunkákról, melyet az erdélyi nemes asszonyok kézikönyvként forgattak.

A család egyik ága a XIX. század elején birtokot vásárolt a Gyulaffyaktól Abosfalván. Ez a település Maros megyében van, Dicsőszentmártontól 8 km-re, ma Mikefalva része. A Gyulaffy kastélyt átépítették, az emeleti részt könyvtárként használták, olvasóterem is várta a könyvek szerelmeseit. Bíró József 1943-ban ezt írta: „A régi Gyulaffy bástyában van az abosfalvi Apor - kastély hatezer kötetet számláló nagy értékű könyvtára sok ritkaság lappang a polcain.” Mindez mára teljesen eltűnt. Az író-ős Apor Péter kéziratát és mellette sok más értékes kiadványt őriztek ott. A háborús dúlások elől a kastély lakói, az Apor család először Ausztriába, majd onnan Argentínába menekült. Az új nemzedék tagjai már Argentínában születtek

Apor Péter unokái is jelentős szerepet játszottak az erdélyi közéletben, udvari tanácsosi, királyi kamarási pozíciókat töltöttek be. Az Apor család puritán életvitelű, erős nemzet- és kötelességtudata határozta meg szerepvállalásukat a közéletben. A családban az egyéni élet szorosan összefonódott a közösség, a haza sorsával, az erdélyiség tudatával.

Apor Lázár fia, **Apor Károly** (1815, Altörja-1885, Marosvásárhely) Erdély legkiválóbb gyümölcs- és bortelemelő gazdája volt, valamint alapító elnöke a Székely Egylet, az Erdélyi Gazdasági Egyesület, illetve a Kemény Zsigmond Irodalmi Társaságnak. Számon tarják a magyarországi fényképészet úttörőjeként is. Tanulmányait külföldön végezte, 1857-től a marosvásárhelyi törvényszék elnöke volt. Az 1873-as bécsi világiállításon 1867-es évjáratú rajnai rizling bora aranyérmet nyert. Az ország első amatőr fényképésze volt, ő fényképezte le a ravatalon Bolyai Farkast, mindkét Bolyai hagyatéki dossziéját ő zárta le, lévén a vásárhelyi Táblabíróság elnöke. 1876-ban Marosvásárhelyen az akkor ott szolgáló

Tolnai Lajos író-református lelkész kezdeményezésére megalapították a **Kemény Zsigmond Társaságot**, melynek elnöke haláláig báró Apor Károly volt. Az irodalmi társaság célja: „A széptudományok művelése, a régi és újabb székely-magyar nyelvészeti sajátosságok és népköltési emlékek felkutatása és összegyűjtése, Kemény Zsigmond munkáinak kiadása.” 1896-tól Apor halála után Petelei István, a kor jeles prózaírója lett az új elnök, a Társaság tagjai közé tartozott az első világháború után többek között Berde Mária, Molter Károly. 1948-ban a Társaságot a kommunista hatalom megszüntette, majd 1991-ben Gálfalvi György író, lapszerkesztő kezdeményezésére újraindították Marosvásárhelyen. A marosvásárhelyi Vasárnapi Újság 1885. XXXII. évfolyam 45. szám november 8-án Apor Károly nekrológiájában a következőket olvashatjuk: „Báró Apor Károly családot nem hagy hátra, s ha az oldalsági Aporok közül valamelyik ki nem emelkedik, benne a rabonbánok utolsó hírneves sarja száll sírjába!”

Nem így történt, hiszen az Aporok adták a római katolikus egyháznak az első „székely szentet” Apor Vilmos személyében.

„Felejtjük el önmagunkat másokért.”

Egy másik Apor unoka, **Apor Sándor** (1820-1867) császári és királyi kamarás, soproni főtörvényszéki tanácsos. Az ő fia volt **Apor Gábor Károly Vilmos** (1851-1898), Nagy Küküllő megye főjegyzője és főispánja, majd 1895-től Bécsben az uralkodó mellett minisztériumi államtitkár. Jelmondata volt a fenti gondolat. Tanulmányait a karlsburgi jezsuitáknál kezdte, majd Kalocsán folytatta. Szolgabíró, aztán főjegyző a Székelyföldön. Közéleti szerepvállalása mellett azt is tudjuk, hogy ő alapította 1896-ban Bálványosfürdőt. Egész életét jótékonykodás, hitre való nevelés jellemezte. Felesége gróf Pálffy Fidélia, erélyes, határozott, mélyen katolikus vallású, rendkívüli személyiség volt.

1892. február 29-én született hatodik gyermekükként Segesváron **Vilmos** fiuk. Az apa hamarosan Bécsbe került hivatalba a király személye körüli minisztériumba államtitkárként. Az anya nyaranként a gyermekeket Erdélybe vitte a családi birtokra, Altorjára. Apor Gábor 1898-ban meghalt. Az özvegy nem értett a gazdálkodáshoz, a torjai birtok a bérlők kezén hamarosan tönkrement. A család Bécsből először Brassóban, majd Mosonban telepedett le. A fiatal Vilmos azokat az iskolákat járta végig, melyekben apja is tanult. 1909-ben, az érettségi után az innsbrucki egyetemre került, ahol Róma iránti elkötelezettsége megerősödött. 1915. augusztus 24-én szentelték pappá, működését Nagyváradon kezdte meg, majd hamarosan Gyulára került káplánnak. A háború alatt kórházvonaton is szolgált, több hadszíntéren is megfordult, lelki vigaszt nyújtott a fronton harcoló katonáknak. 1918-tól Gyulán plébános, közben katolikus lapot indított, küzdött a hadifoglyok kiszabadításáért, segített a nélkülözőkön, állástalanokon, jelentős összegeket adományozott közösségi célokra. Magánélete nem volt, életét a hívei érdekében végzett munka kötötte le. 1941. január 21-én kézhez kapta a pápai okiratot, a szentatya Győr püspökévé nevezte ki, majd május 1-jén iktatták be a püspöki hivatalba. Életmódján ez semmit nem változtatott, továbbra is mindenkit meghallgatott, papot, hívőt egyaránt. Már akkor végrendelkezett, családi örökségét a mindenkori győri püspökre hagyta.

1943 augusztusában országos méretű találkozót szervezett a győri Püspökvárban a katolikus szociális mozgalmak veze-

tői és a politikai élet képviselői számára, programot dolgoztak ki a háború után várható társadalmi és politikai életre. Nem gondolhatták, hogy majd egy olyan államrend következik, melyben az egyén szabadsága mellett végveszélybe kerül az egyház is egy mindent megtagadó ideológia nevében. Apor Vilmos mindent megtett a harmadik zsidótörvény érvénybe lépése után, hogy az érintetteket megmentse, és nem csupán a katolikus hitre térteket. Próbálta a pápa közbenjárását is kieszközölni a zsidók védelme érdekében. 1944 őszétől a nyilas hatalom minden kezdeményezését visszautasította, ám hamarosan a püspök maga is célszemély lett, megpróbálták félreállítani. Ekkor már a győri gettóban összezsúfolt zsidók elszállítását sem tudta megakadályozni.

A hozzá fordulókat, ha tehetette, bújtatta, elrejtette, vagy tovább küldte Angelo Rotta nunciushoz, vagy nővéréhez, Apor Gizellához, aki a vöröskereszt főnökhasszonya volt. Mikor a sopronkőhidai kivégzésekről értesült, próbált a rabok védelmében is fellépni.

1945 márciusának végén az orosz csapatok Győr határába értek. A püspök előrelátóan tartalékokat halmozott fel a Püspökvárban, élelmiszert, takarókat, folyamatosan ellátta az épület pincéjében a több száz menekültet. Nagycsütörtökön még misét tartott a pincében, nem sejtve, hogy ez az utolsó szolgálata. Idegen katonák járták a várost, raboltak, erőszakoskodtak, nyomukban félelem és rettegés lett úrrá. Nagypénteken mise helyett már csak Jézus szenvedéstörténetét olvasta fel híveinek. Vacsoraosztáskor orosz katonák hatoltak be a Püspökvárba azzal, hogy németeket keresnek, majd nőket akartak erőszakkal elvinni krumplipucolás ürügyével. A püspök határozottan lépett fel a katonákkal szemben, ám az egyik tiszt az ellenállást látva végigpásztázta géppuskával a pincelépescsőt. A püspököt halálos lövés érte. Vilyányáram már nem volt a városban, petróleumlámpa fényénél operálták meg a zsúfolt kórházban. Életét megmenteni nem tudták, utolsó szavaival hálát adott Istennek, hogy ilyen nagypénteket adott számára, életét mások védelmében áldozhatta fel. 1945. április 2-án Apor Vilmos, Győr püspöke megtért teremtőjéhez.

1997. november 9-én II. János Pál pápa boldoggá avatta a székely vértanút.

A háromszéki Kovásznán szobra áll a városka parkjában, Oláh Ferenc alkotása. Apor Vilmos ereklyéje, véres ingének egy darabja, melyet hajdani titkára mentett meg és őrzött meg az egyház számára, 2012 márciusában az Apor ősök földjére, Torjára került a Mária kápolnába Pápai Lajos győri püspök ajándékeként. A Mária kápolnában az Apor ősök között ott nyugszik Apor Gábor is, a püspök édesapja. A kápolna előtt 1992 óta a mártír püspök mellszobra áll.

A püspök nővére, **Apor Gizella** 1886. október 3-án született Sepsikőröspatakon, Háromszéken. Az ő élete is a rászoruló, szenvedők segítségének jegyében telt el. Vöröskereszt iskolákat szervezett már az első világháború idején, majd 1934-től az Önkéntes Vöröskereszt Szolgálat országos szervezője, a Betegek Apostoli Mozgalmának 1938-as megalapítója. E mozgalom keretében a tagok vállalták a betegek otthoni látogatását és gondozását. Rendszeresen szervezett zárandoklatokat Máriaremetére. A Magyar Vöröskereszt főnökhasszonyaként a háborús években életét a sebesültek, a szenvedők szolgálatába állította. A német követ vaskeresztel akarta kitüntetni, de Apor Gizella visszautasította a ki-

tüntetést, ekkor Győrbe, püspök öccséhez internálták. A háború utáni években az új hatalom úgy hálálta meg embersegítő munkáját, hogy kitelepítette, és ettől kezdve nagy szegénységben élt, majd Budapesten albérletben húzta meg magát, magányosan tengette napjait. 1971. július 11-én halt meg.

A püspök egyik bátyja, **Apor Gábor** (1889. november 7. Sepsikőröspatak – 1969. február 12. Róma) bécsi konzuli akadémiát végzett 1913-ban, majd konzuli attasé lett a berlini Osztrák-Magyar Monarchia követségén. A 30-as években különböző külügyi beosztásban tevékenykedett, Magyarország bécsi nagykövete, majd vatikáni követ. 1944-ben Magyarország német megszállása elleni tiltakozásul lemondott, és csatlakozott Svájcban egy németellenes diplomatákból álló szövetségbe, melynek elnöke Barcza György volt. 1944 őszétől Rómában maradt, az emigrációt választotta. A keresztény Népmozgalom egyik irányítója volt 1948-tól, a Külföldi Magyar Actio Catholica elnöke. 1949-től a Magyar Európa Tanács alelnöke, a Szuverén Máltai Lovagrend nagykancellárja, majd haláláig a rend olaszországi követe. Élete utolsó éveiben is aktív volt, a Magyar Máltai Lovagok Szövetsége elnöki tisztségét töltötte be. Rendszeresen publikált a Katolikus Szemlében. A magyarság nagykövete maradt haláláig. 2011 márciusában a szentszéki magyar nagykövetség külső falára helyezték el Apor Gábor mellszobrát, Matzon Frigyes alkotását. A szobrot a Szuverén Máltai Lovagrend nagymestere, Fra Matthew Festing és Semjén Zsolt miniszterelnök helyettes leplezte le, majd Angelo Acerbi érsek áldotta meg.

Másik testvérük, **Apor Péter** (1888-1982) volt a család utolsó közéleti szereplője, 1940-1942 között a megye főispánja volt. Apor püspök, ha tehette, a nyarak egy részét Háromszéken töltötte, bátyja négylovas hintóval ment le érte a sepsibükszádi vasútállomásra és vitte fel öccsét a szeretett Altorjára, az ősi házba, ahol a legjobban érezte magát. Apor Péter az édesapja idősebb **Apor Csabának**, aki visszaperelte családját a román államtól.

Minél mélyebbre hatolunk a múltba, annál nagyobb világosság árad belőle. Az Apor életek térben és időben zajlottak, messzire kell visszamennünk, hogy megértsük őket.

Bálványosvár, Altorja, Zalán, Szentivánlavorfalva, Abosfalva, és ahol még születtek, Segesvár, Sepsikőröspatak. Udvarházaik, ha helyenként romosan, de állnak, földjeiket, erdeiket a hatalom kénytelen volt részben visszaadni. Akik Erdélyben maradtak, otthon vannak, naponta azon az úton járnak, melyen hajdan őseik. De a nagy világégés, vagy az azt követő kommunista hatalom szétszórta őket a nagyvilágban, jutott belőlük Németországba, Svédországba, de a messzi Argentínába is.

Az idő pedig őket is sodorta, a honfoglalás előtti és utáni nyomaikat csak az eredetmítoszuk őrzi, lóháton poroszkáltak királyuk nyomában a Szentföldre hitük védelmében, és ott veszttek, mint sokan mások. Felhagyták hegytetőn álló bevehetetlen várakat, amikor az idő intő jelét megfajították, hagyták pusztulni a múltat, lejöttek a völgybe és művelték földjeiket. Hivatalokat töltöttek be, népük törvényeit képviselték, majd fejedelmeik szolgálatába állottak, ám volt, aki ellenfelévé vált. Birtokokat kaptak és vesztek el, a szabadságharcok idején egymással álltak szemben, ki a kibon-

tott zászlót szolgálta, ki pedig a császárt. De írószobákban is ültek, megörökítették korukat, felidézve a múltat eltűnt értékeivel, megkísérelték azt, ami még senkinek nem sikerült: megállítani és visszafordítani az időt. Gyűjtötték a könyveket, mert akkor birtokolhatták a tudást, gyarapították könyvtárukat, majd átéltek megsemmisülését. Befogadói voltak mindannak, ami új volt a világban, s mindemellett kastélyokat, udvarházakat emeltek, iskolákat, egyházakat támogattak. És volt Apor, aki a krisztusi tanításokat követte, és elfogadta a nagypénteki áldozatot, életét adta a rászorulóknak védelmében.

Így éltek az Aporok térben és időben.

Paks, 2015. február

Serdült Benke Éva

Források

1. Oláh-Gál Elvira beszélgetése az Apor nővérekkel In Székelyföld 2013. május
2. Apor Péter Metamorphosis Transilvaniae Kriterion Kiadó Bukarest 1978.
3. Bicsok Zoltán-Orbán Zsolt „Isten segedelmével udvaromat megépítettem...” Történelmi családok kastélyai Erdélyben Gutenberg Kiadó Csíkszereda 2012.
4. Balló István Bárány Apor Péter élete és működése (1676-1752) Csík-Szeredában, nyomtatott Györgyakab Mártonnál 1897.
5. Székely Zoltán Kora középkori települések a Székelyföldön (XI-XIV. század) In veszprémi történelmi tár 1. A Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság kiadványa 1990.
6. Kővári László Erdély nevezetesebb családai Kolozsvárott 1854. Barráné és Stein bizománya
7. Oláh-Gál Elvira beszélgetése altorjai báró Apor Csabával In Székelyföld 2009. október
8. Kúriák földje Háromszék Kovászna Megyei Művelődési Központ 2005.
9. Bíró József Erdélyi kastélyok Budapest, 1943.

A test uralása

*A lélek kivirágzásának a feltétele
a teljesen leigázott szervezet.
Weninger Antal*

Testünk uralásán a szellem és a lélek uralmát értjük a különböző testi és szervi megnyilvánulásaink fölött, az élet változó körülményei és megpróbáltatásai közepette. Ehhez persze az is szükséges, hogy befele figyellel megismerjük és nyomon kövessük a szervezetünkben folyó történéseket.

Odafigyeléssel, a különbségek tudatosításával először is maga az érzékelés finomítható. Azáltal, hogy tudatosan figyelünk érzeteinkre, megtanuljuk jobban használni érzékszerveinket, s ezáltal fejlesztjük, tökéletesítjük őket. Figyelmünk azonban nem csak kifelé, a környezet felé irányulhat, hanem befele, saját szervezetünk felé is, ami azt jelenti, hogy a belső érzékelés (testi állapotunk és a különféle belső szervek és szervrendszerek állapotának illetve működésének érzékelése) is fejleszthető és finomítható. Hogyha uralni akarjuk testünket, ez az önellenőrzés is feltétlenül szükséges, hiszen a befolyásolni kívánt folyamatot mindenekelőtt érzékelni, észlelni kell. Ez az odafigyelés és tudatosítás már önmagában is szabályozó hatású lehet...

A külvilági ingerek (mint információ- és energiaforrások) szervezetünkben különféle élettani változásokat okozhatnak, s így egészségi állapotunkra is kihatnak. Pl. meleg hatására kitágulnak az erek, a hangosság növeli a vérnyomást, a kék vagy zöld szín ellenben csökkenti és nyugtatólag hat, a savanykás és kesernyős íz frissít, az étel látványa felkelti a étvágyat és megindítja a nyáleválasztást stb. A szép és kellemes érzetek (pl. a természet szépsége és a művészetek) élettanilag is kedvezően hatnak, míg a csúnya és kellemetlen érzeteknek (a zajnak, a bűznek stb.) az élettani hatása is kedvezőtlen. A különféle kellemes és kellemetlen, külső és belső érzetek kiértékelése ugyanakkor megfelelő érzelmi és tudati állapotot is kivált; ez elősegíti az emlékezetben való rögzülését, raktározását, ahonnan aztán bármikor felidézhetők. Ha később képzeletben felidézzük emlékezetünkben valamelyik érzetünkhöz kapcsolódó képzetet (pl. egy műalkotást), és lelkiileg (érzelmileg és tudatilag) kellőképpen beleéljük magunkat, akkor ez a képzet már maga is kiválthatja a neki megfelelő reflexes élettani választ. Ez az álmodozás történetesen azt is elősegítheti, hogy ténylegesen álomban ringassuk magunkat, azaz megkönnyítheti az elalvást, mint pl. az esti mese. Az álmodozás így módon elősegítheti, hogy megfelelőkézzünk szenvedéseinkről, de a valósággal való kapcsolattartás tartós megszakítása veszélyes; ugyanúgy elterelhetjük róluk a figyelmünket, ha bármilyen kedvelt és hasznos időtöltésre, elfoglaltságra (pl. mesterségekre, művészetekre és tudományok művelésére) fordítjuk érdeklődésünket. A figyelemelterelés, a külső érzékelések felerősödése tompítja, vagy elfojtja a belsőt. Csakhogy ez éppen ellenkezője annak, mint amikor magára a belső érzetekre és élettani változásokra összpontosítunk. Ám ha tudatosítjuk magunkban a bekövetkező élettani módosulásokat is, némi gyakorlással már azt is elérhetjük, hogy akaratlagos változásokat idézzünk elő az életműködésekben, vagyis megtanulhatjuk az életműködések bizonyos fokú közvetlen, akaratlagos szabályozását is.

Könnyen megtanulhatjuk például a vázizomzat akaratlagos megfeszítését és ellazítását, a légzés tudatos irányítását, de hosszabb gyakorlással elérhető a szív, a hajszálerek, a zsigerek és mirigyek működésének befolyásolása is.

Befeled fordulással már korán érzékelhetjük azokat az apró jelzéseket és figyelmeztetéseket (enyhe fájdalom, ürítési inger, fázás, szomjúság, éhség, jóllakottság, fáradtság stb.), melyek idejekorán felfedik, ha valami baj van, ha szervezetünk működésében nincsen valami rendben, egyszersmind felébresztik azt az ösztönös, illetve tudatos vágyat, hogy ami rossz, azt kijavítsuk vagy kiküszöböljük. Azonban ha nem figyelünk oda, nem fogjuk idejében érzékelni őket, és emiatt a szabályos, egészséges életműködések sem állítjuk helyre, akkor ezek a halk kérések és figyelmeztetések később hangos követeléseké (pl. nagy fájdalommal és elhanyagolt, súlyos betegséggé) fajulhatnak. Vagyis ezeknek a testi érzeteknek, még a szenvedéseknek is – melyek híven tükrözik élettani állapotunkat – mint jelzéseknek és tüneteknek megvan a maguk egészségi haszna. A test uralása ezért nem valamiféle érzéketlenség elérését célozza, hanem inkább az egészség megerősítését szolgálja, s egyfajta nyugodt, kiegyensúlyozott, magabiztos benső erő is ad.

Valamennyi baj, kellemetlenség és zavar, amelyre ezek a kisebb-nagyobb jelzések és szenvedések figyelmeztetnek, tulajdonképpen abban áll, hogy szervezetünkben valamilyen oknál fogva felborult az egyensúly. A felborult egyensúly helyreállítása pedig a *megfelelő mértékkel* történik. Mérték az, amelyen túllépve a mennyiségi változás minőségi változást okoz. Valójában minden betegségnek valamilyen elégtelenség vagy mértéktelenség az oka, amely túllépi a szervezet kiegyenlítő képességének a határát. A helyes mérték alkalmazása tehát lényegében oki kezelésnek tekinthető, amely kijavítja és megelőzi a bajt...

A mértéktelenség nem kimeríteni akar, hanem kímélni, ami azt jelenti, hogy semmit sem ajánlatos egyoldalú túlzásba vinni, hanem inkább keressük mindenben a korunknak, élettani állapotunknak, és a kitűzött célnak legmegfelelőbb mértéket. Ez persze azt is jelenti, hogy a kedvező mérték nem mindig állandó, hanem szükség szerint változó is lehet...

Már a mértéktartás is bizonyos fokú önkorlátozást, önmegtartóztatást jelent, illetve követel meg. Ám hogyha igazán fel akarunk készülni az élet nehézségeinek, köztük a testi szenvedéseknek az elviselésére, szükséges, hogy aszkézissal, azaz önsanyargatással is gyakoroljuk az önfegyelmet. A felkészülés önsanyargató módszerekkel oly módon történik, hogy hozzászoktatjuk magunkat a különböző testi szenvedések és megterhelések, pl. az éhség, szomjúság, hideg, meleg, korán kelés, virrasztás, fáradtság és fájdalom elviseléséhez. Ennek azonban elengedhetetlen előfeltétele a fejlett, egészséges szervezet és a jó testi erőnlét...

Tulajdonképpen minden edzésben van valami túlzás, és minden fegyelemben van egy kis önsanyargatás. A túlhajtott aszkézis azonban kimeríti a szervezetet, és megrendíti az egészséget. Határa van annak, hogy mekkora terhelést, hány nap koplalást, vagy mekkora hideget bír ki egy ember károsodás nélkül, vagy mekkora fájdalmat jakszó nélkül. Ámde a hősi lelkület (tudat és érzelm) átsegít minden szenvedésen, és képessé teszi az embert arra, hogy átlépjen e korlátokon, akár az egészség, sőt akár az élet rovására is. A szenvedés elviselése és a test uralása tehát nem csak edzés dolga, hanem lélek (lelki-erő és akaraterő) dolga is. A test uralása valójában a lélek ere-

jéből fakad. ...

A szenvedés egyik összetevője a félelem, amely felerősíti a testi szenvedést is. A céltudat, a szeretet és a bátor szembenézés azonban megszünteti a félelmet, miáltal maga a testi szenvedés is csökken. Aki nem hagyja magát, küzd, harcol, annak a szervezete mozgósítja összes energiatartalékait, ezáltal szenvedése csökken, sőt betegségéből is hamarabb kigyógyul. Aki pedig képes észrevenni a dolgok tréfás oldalát is, vagy képes átérezni egy igaz ügy erkölcsi jelentőségét, vagy meglátni egyetemesebb összefüggéseit és átlátni távlati fontosságát is, az könnyebben fogja elviselni az elkerülhetetlen testi-lelki szenvedéseket is.

Míg az értelmi meggyőződés és a tudatosság a szervezet akaratlagos uralását segíti elő, az érzékenység és a felemelő érzelmek az ösztönös uralást eredményezhetik. Még a helyes testtartás, mozgás, taglejtés, arckifejezés, hangképzés is csak a test és a lélek (érzékenység és tudatosság), sőt az egész személyiség együttes fejlesztésével alakítható ki. Testünk uralásához a szellemi nyitottság és a lelki (művészi és társadalmi) érzékenység nem mint figyelemelterelés, és nem mint bódító mákony vagy érzéki öngerjesztés segít igazán hozzá, hanem azáltal, hogy a kifelé fordulás és a céltudat az érzelmek gazdagítása és a tudat fejlesztése révén a bensőnk, a gondolkodásmódunkat változtatja meg, és ez meglátszik a külsőn. Ennek a benső eszményiségnek ugyanis (vagyis a szépség, igazságosság és jóság benső igényének) az önfegyelem, de nemcsak a szellemi és lelki uralás, hanem a testünk, magatartásunk uralása (pl. a mértékletesség) is, már nem csupán erőszakolt külsőséges megnyilvánulása, hanem önkéntelenül megmutatkozó természetes következménye.

Az önmegtartoztatás és önsanyargatás tehát csak mint önnvelési és önfegyelmezési módszer jó, de mint életmód, mint az erkölcsi tisztaság, a boldogság és bűneink bocsánatának önmagában álló lehetősége, miként a különféle vallások és filozófiai irányzatok tanítják: téveszme. A tökéletesség útját az erkölcsben, a kegyességben és jótettekben kell keresni, nem a vágytalanságban és a lemondásban. Mert a bűn eredetileg nem is a vágyakból, hanem az érzéketlenségből és a szeretetlenségből fakad, tehát az erény sem származhat magából a lemondásból vagy az önmegtartoztatásból, hanem csak a szeretetből és a jóságból. Az askéta hibája nem az, hogy lemond, hanem hogy eleve lemond, s ezzel tulajdonképpen emberi mivoltáról mond le. Tévedés tehát eleve erkölcsösebbnek, magasabbrendűnek ítélni a szenvedést az örömnél, vagy azt hinni, hogy csakis szenvedés, áldozat, lemondás és kellemetlenség árán érhetünk célba, vagy pedig magában a szenvedésben, az önsanyargatásban valamiféle megdicsőülést, felmagasztalódást látni. Az eredményes munkának lehetnek kevésbé megerőltető, mégis hatékonyabb formái, s az önsanyargatás egyedül még nem tesz erkölcsösebbé senkit. Az Uralás önmagában még nem erény, hiszen a fegyelemnek is az embert kellene szolgálnia, az értelmetlen, öncélú fegyelem azonban emberellenes, mert ahelyett hogy megszüntetné, éppen hogy előhívja a szenvedést. A vágytalanság, a lemondás, a világtól való elfordulás és bezárkózás tehát életellenes, fejlődés-ellenes, mert közönyössé, testileg, lelkileg és szellemileg pedig gyöngévé tesz, nullpontra süllyeszti az életenergiánkat. Az élet azonban nem azért van, hogy megtagadjuk, hiszen nem azért születünk, hogy halálunk előtt forduljunk koporsóba.

A viselkedés a személyiség és a lélek kifejeződése, melynek hősiessége annál jobban érvényesül, minél inkább a szeretet, a

kötelességtudat, az erkölcsi cél és a lelkiismereti feladat irányítja viselkedésünket. Aki világosan látja maga előtt a célt, és meg van győződve annak helyességéről, az nem tér le a maga számára kijelölt útról, és nem kíméli magát a kénytelen szenvedésektől sem.

Az emberiség legkiválóbbjai közül sokan, nagyon sokan voltak szegények, szenvedők és üldözöttek, és mégis sokakat gazdagítók, boldogítók és szabadítók. Nyugodtan állíthatjuk, hogy a népes családok nyomorúságban felnövő gyermekei előnyösebb helyzetben vannak – helyes irányítás mellett – a lelki-akarat nevelés szempontjából. Mert nem az anyagi jólét, hanem a lélek gazdagsága, a jótett boldogsága és az a szabadság, amelyet csak az önmagunk feletti hatalom adhat, lesznek kimeríthetetlen kútforrásai a jó cselekedeteknek. Az önmagunk feletti hatalom szabadságot: döntési lehetőséget biztosít, eszköz céljaink elérésében. Önmagunkat pedig azáltal győzzük le, hogy bátran vállaljuk a nehézségeket, melyeket a külső körülmények kedvezőtlen változásai, vagy bizonyos célok elérésének önkéntes fegyelme kényszerítenek ránk. Az önfegyelem, amihez hozzátartozik a rend szeretete és dolgaink működőképességének, használhatóságának a fenntartása, jellemvonásunkká, szokásunkká, életmódunkká kell váljon, hiszen a mesterségek gyakorlásához csakúgy, mint a művészi és tudományos alkotómunkához vagy a társaságbeli viselkedéshez egyaránt szükségesek. De az uralt szervezet azon kívül, hogy bizonyos határok között képessé tesz mostoha körülmények elviselésére és a betegségekkel szemben is ellenállóbbá tehet, fel szabadítja a lelket és a szellemet is a tökéletesedésre.

Véér Győző, Szováta

(Rövidített szöveg)

Napba öltözött asszony

Dr. Szócs Károly

BIBLIOMÁNIA

avagy néhány szó a könyvekhez való viszonyulásról

A könyveknek megvan a maguk sorsa – habent sua fata libelli – mondták valamennyien, akiknek ez a nyelv eszköz volt gondolataik leírására és az azokkal való érintkezésre, akiknek ugyancsak voltak leírásra méltó, vagy legalább arra alkalmas gondolataik.

Gutenberg mester találmányáig, hát bizony kézzel írták és díszítették, egyedi példányban, majd másolták nem sok példányba. Ennek az időnek volt még a terméke a felolvasó, aki az írni-olvasni ugyan nem tudók, de tudásra vágyóknak felolvasott egy olyan könyvből, amire volt hallgató. Az egyik híressé vált felolvasó volt Augustinus, aki Kárhágóból jött Rómába, ahol felolvasóként kezdte, majd csalódottan hagyta el Rómát, mivel a rómaiak hazugnak és csalóknak bizonyultak: mikor eljött a felolvasónak járó fizetés napja, egyszerűen eltűntek; elment hát északra, és milánói püspök- és íróként tartja számon a történelem.

A könyvnyomtatás utáni szellemiséget mind a mai napig döntő módon határozta meg a nyomda ólomja. Manapság azonban a digitális korszak produktuma, az ún. digitális könyv a nyomtatott könyv versenytársaként lépett fel. Nem erről kívánok beszélni, csupán annyit jegyezzünk meg, hogy a könyv egy olyan találmány, mint a kerék: szebbet igen, de jobbat csinálni, feltalálni nem lehet! (Ez a briliáns kijelentés Umberto Eco-tól származik. Nem igényel sem kiegészítést, sem további magyarázkodást.)

Tulajdonképpen a könyv és az emberek viszonyáról gondoltam röviden beszélni, hiszen tudvalévő, miszerint vannak könyvbarátok, a sokat olvasók, a könyvet nagy tiszteletben tartók, és ...vannak mások, olyanok, akik a könyvet csak mint pénzzé tehető árut kezelik. De ezekről sem akarok beszélni, hanem a könyvekhez való viszonyulásnak kevésbé ismert, pszichológiai-pszichiátriai vetületeiről, melynek megnevezése a címben is használt *bibliománia*.

Maga a fogalom megnevezése a görög *biblion* (: könyv) és *mania* (: örület) szavakból tevődik össze, és az eddig tapasztalt, feltűnő magatartási formák megnevezésére született meg. Íme a formái:

Biblioklast (gr. *klastein*: törni, zúzni) akiben a könyv pusztítási kényszert vált ki;

Bibliopath (gr. *pathos*: kór) akit a könyv beteggé tesz;

Bibliophag (gr. *phagein*: enni) aki a könyvet megeszi, szószerint;

Bibliophob (gr. *phobos*: írtózat) aki betegesen írtózik a könyv(ek)től;

Biblioskop (gr. *skopein*: nézni) aki a könyvet nem olvassa, csak gyűjti, néha átlapozza;

Bibliotaph (gr. *taphos*: sírgödör) aki könyveit mások előtt betegesen rejtegeti, "eltemeti";

Biblioverser (lat. *Versus*: ellen) aki a könyvet rendeltetésével ellentétes célra használja.

Álljon hát itt két történelmi példa:

A **bibliotaph** példája **Comte de Lignerolles** (*1816-†1893) aki 1848-tól teljesen visszahúzódott a hétköznapi közéletből, és kizárólag könyvgyűjteményének gyarapítására és gondozá-

sára szentelte életét. E célra Párizsban kiépített egy lakást. Ismereteit senkivel meg nem osztotta, sőt tagadta, hogy bizonyos könyvekkel rendelkezne. A könyvekre szüksége nem volt, csupán szenvedélyesen gyűjtötte és mást nem tett, csak gyönyörködött könyveiben. Nagy gyűjteményének mérete és értéke halála után volt felmérhető, amikor – nem lévén örököse – mindene árverezésre került.

A **bibliománia** – hasonlóan más beteges szenvedélyhez – bűnözéshez is vezethet. Mind a mai napig a legismertebb, a német ev. lelkész, **Johann Georg Tinius** (*1764-†1846) esete volt, aki a szászországi Poserna-ban külön, bogaras és megszállott könyvbarát hírében állott. Mikor 1813-ban letartóztaták, könyvtárának állományát 40 000 és 60 000 közötti darabra becsülték, amit úgy gyűjtött össze, hogy kétszer is nőszült (ami nyilván a nő hozománya révén pénzhez jutatta), de ritka könyveinek duplikátaival Európaszerte kereskedelmet folytatott; elsikkasztott templomi pénzeket és több rablógyilkossági kísérletet hajtott végre, gyűjtőszendélyének finanszírozására. Tíz évig tartó, indiciumokra épülő per után 1823-ban 12 évi fegyházra ítélték. Az egyébképpen külföldön is elismert könyvésznak a bűnözésbe sikló története bevonult a könyvészet történelmébe. A börtönben pedig, anélkül, hogy könyvekhez juthatott volna, több saját művet írt, és nem szünt meg bizonygatni saját ártatlanságát.

Aki mindezt tudta, annak újat nem jelentenek a leírtak, de a valódi könyvbarátnál és olvasónál talán szemléletének bővítésére szolgálhatnak.

Osvát Kálmán

Románia felfedezése

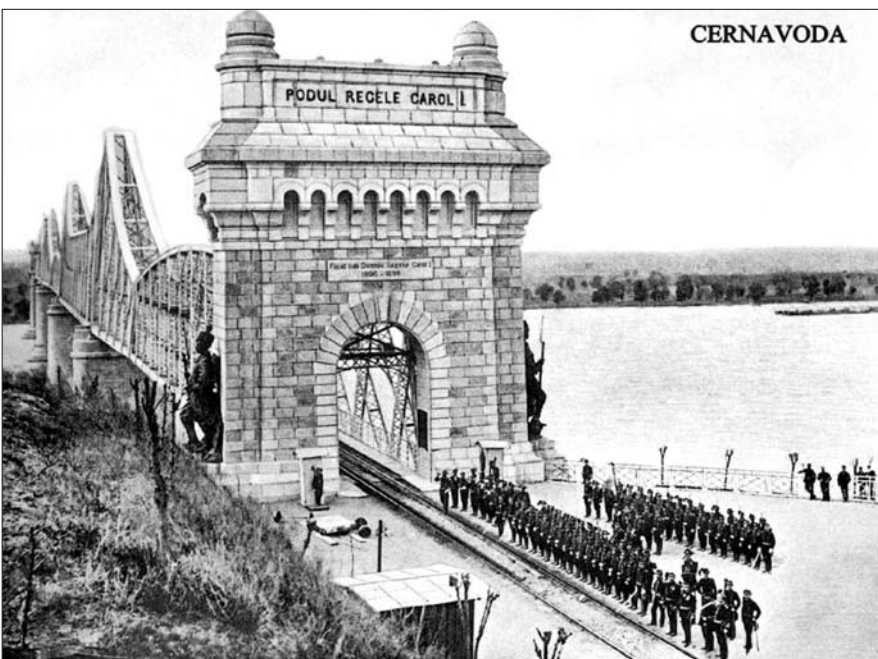
(V., befejező rész)

XI.

Cernavoda, augusztus 15.

A világ egyik leghosszabb vasúti hídja... Nemcsak a Duna jobb partját köti össze a ballal, hanem Románia kereskedelmét is a világkereskedelemmel. Ez az átlátás (ha meg is lett von' Károly király embereiben), aligha leendett elég e grandiózus műszaki építmény megalkotásához. A hídépítés gondolatát a megvalósuláshoz az hozta közel, hogy a Cernavoda-Constanca vonal Dobrogea annexiója idején már készen állott. Angolok építették meg – maguknak. (Angol vállalkozók szereztek meg a portától ezt a vasút-koncessziót.) Dobrogeával együtt ez a vonal is román kézbe került. Nem ingyen persze, és ha már pénzbe került, ment Románia a pénze után és összekötötte Bukarestet Cernavodával. És áll a híd, egyik leghosszabb hídja a világnak. Megnyílt a forgalomnak 1895-ben. „Der Bau konnte von rumanischen Ingenieuren durchgeführt werden” (Az építést román mérnökök kiviteleztek- a szerk.) - így osztja ki az (egyébként jól megérdemelt) elismerést Professor Dungern, aki mint *Rumänien* című könyve előlapján olva-

mindig bosszankodom, ha Otto Freiherr von Dungern könyve jut eszembe. Távol áll tőlem, hogy a tanár úr szépen fejtett romanofiliáját hibáztassam. A tudományos objektivitás nagyon jól megfér a vonzalommal (és ki beszél itt tudományról?...!) csak – hogyismondjam – túlságosan akutnak látom ezt a szerelmet. Mint mondtam, 1916-ban jelent meg ez a könyvecske – a Pethes Kleine Völker- und Länderkunde második kötete. Értem én, hiszen ezek a kis tájékoztatók nem azért írtak, hogy témájuktól elriasszák az olvasót! Azt is jól megértem, hogy szerkesztésének idején, harcban a világ erősebb felével, a gráci szerző szeretettel kezelte az akkor még *semleges* Romániát. Ami a szám ízt rontja csak az a tudománytalan nyegleség, amellyel szerző – a fegyverzajos világ letompított figyelmére építkezve – a politikának, történelemnek és etnográfának még ugyancsak vitatott kérdését is, egy nobel gesztussal, a románság javára dönti el. „Ilyen nagy időkben minden mind-egy...” gondolhatta magában prof. Dungern, és teljesen tudománytalan hipotézisekkel támogatja meg – a latin eredet öntudatát. Hogy mást ne idézzek: „Das Gefühl für

CERNAVODA

som: közjogtanár a gráci egyetemen. (1916-ban jelent meg ez a könyv – azóta persze eshetett változás a gráci tanárokban is, a községben pedig bizonyosan esett.)

...A világ egyik leghosszabb hídja... Itt nem elég, hogy az ember egy-két pillanatra a szemét behunyja, és máris túl van rajta, itt szinte be kell rendezkedni erre a hídi utazásra, már pedig én egy idő óta – nem tudom miért – jobban szeretem az apró vasúti hidakat, mint akár a legeslegnagyobb. A tapasztalat ugyan nem szól az apró hidak mellett, de a valószínűségi számítás a nagyhidak ellen szól.

Szerencsére a bosszankodás kitűnő figyelmeztető, s én

besonderen Volkscharakter und der Blick für besondere Volksart ist vielleicht ein ebenso zuverlässiger Maasstab für die Beurtheilung einer Rasse, wie philologische und rassentheoretische Forschungen.” (Az érzélem nemzeti jellegét, a különleges népi stílusra való rálátást, egy fajnak megítélését megbízhatóan talán a filológiai és fajelméleti kutatások alapján végezhetnénk. A szerk.)

Hiszem, hogy román részről is szépen köszönik ezt a támogatást. Nem! Ilyen rosszul nem áll a latin eredet kérdése. A komoly román történetírás, mely immár az ellenséges oldalról szüntelenül szemére lobbantott filológiai járatlanságot is pótolni tudta, sokkal komolyabb érvekkel védi a dák kontinuitást, mint professor Dungern.

...A legesleghosszabb hidak közé tartozik ez a cernavodai, még a közepén se vagyunk, szerencsére nem fukarkodik a gráci tanár

egyéb bosszantó megállapításokkal se. A királyságon túl lakó románokról nyilván kifejti (dehogyan fejti! Csak állítja), hogy Erdélyben az „őslakó románok együtt élnek *németekkel, székelyekkel és magyarokkal*, éspedig békében az első kettővel, de *elkeseredett harcban a magyarokkal*...” Sem több szóval, sem kevesebbel, csak így! Hiába no – nem igaz, hogy az igazságot ilyen egyszerű szavakkal is ki lehet fejezni. *Ilyen egyszerű* szavakkal nem lehet!

És ez a Dungern igazán semmi módon nem jogosult, hogy Jorgáról így ítéld: „Romániának mai nap derék történészei vannak, közülük N. Jorga világhírű már,

nem annyira alaposága, mint széles körű ismeretei, bámulatos munkabírása, nyelvi sokoldalúsága, gondolatgazdagsága és nemzeti beállítottsága révén...” Én nem tudom, éppen ezek miatt lett-e világhírű Jorga. De, hogy alaposágból nem kell Dunerntől leckét vennie, egészen kétségtelen.

A román szónoklás mestereiről szólván, csak Filipescu és Take Jonescu neveit említi, utóbbi ékesszólásának erejéről egy anekdotát is elbeszél: „1912 március végén történt, hogy Jonescu nagy népgyűlést hívott össze, melyen a kormányt megtámadni készült. Meg akarta bizonyítani a kormányt, hogy azután mint a maga alkotta pártnak a vezére, miniszter lehessen. Azt tudta, hogy a király az új párt uralomra jutása ellen van. Jonescu terve az volt, hogy a királyi palota előtt impozáns tömegdemonstráció tudassa a nép akarátát.

Egész Bukarest lázasan várta a fejleményeket. És akkor az történt, hogy Jonescu megjelent a viharzó tömeg előtt, egyszerűen bejelentette, hogy a király beteg, nyugalomra van szüksége és úgy tudott beszélni, hogy a szenzációra éhes tömeg csendesen eloszlott.”

Szép. De nekem egy másik román népgyűlés jár az eszemben, ahol a tömeg nem oszlott el csendesen. A balázsfalvi gyűlés, 1848. május 15-én, mikor Barnutiu állott a nép előtt. (Elárulom, hogy ezt az ismeretemet is a Pentru toti vállalatból szereztem, az *Elocuenta Romana* című füzetből, melynek szerkesztője régibb és újabb román ékesszólói: Costache, George Lazar, Kogalniceanu, C. Negri, Boretti, Ion C. Bratianu stb. művei között Simon Barnutiu nagy beszédét is elénkbe adja. De majdnem teljességében olvasható magyar nyelven is ez a riadó, Jancsó Benedek *Román Nemzetiségi Törekvés* című könyvében, hol is nem annyira retorikai szépségei, mint korjelző sajátosságai miatt közöltetik.)

Dungern könyve nem tesz említést Barnutiuról. Gondoltam, talán azért, mert a negyvennyolcas idők ez érdekes szereplője *erdélyi*, szerző pedig a még Erdélytlen 1916-os Romániát írta meg. De lám, *Sinclairról*, *Mayor Péterről*, *Klein Sámuelről* beszél a történészek között, holott hiszen ezek a balázsfalvi iskolához tartoznak. Nem tudok ezen a gráci alaposágon eligazodni... és most már nem is akarok, mert a leghosszabb hídnak is vége van egyszer, a szemem kinyithatom, és Romániát a magam szemével újra nézhetem.

Tarló, napsütés, dolgozó emberek... Nem ad ez a táj semmi gondolatot. Elmosolyodom: és a többi tájak?

Útitársam brassói román lapot olvas, a vezércikkkel már végzett, most a második cikkbe kezd, *Vremuri mari, oameni mici*. Nagy idők, kis emberek. Nem tudom, mi lehet benne. Lehet: hogy a brassói városi tanáccsal elégedetlenkedik a publicista. De én – én a Főtanáccsal is elégedetlenkedem. Az egész világgal. Tarló és fáradt emberek. Ahogy e dobrokeai táj felett, úgy nem lebeg ma gondolat az egész világ felett. Európa vezetői között sok a gondolkodó. De nincs egy vezető gondolat. Még csak egy nagy elfogultság sincsen. Valami szent, gonosz megszállottság – arra se vagyunk jók. A reakció – nem az! Kis piszkos gerillaharc csak, itt is, magyar földön is, német földön is, mindenütt. A

progresszió... még annyi se! Gyáván gyámoltalan, fertőzött gondolat. Átkozott ez a nemzedék minden nemzedékek között.

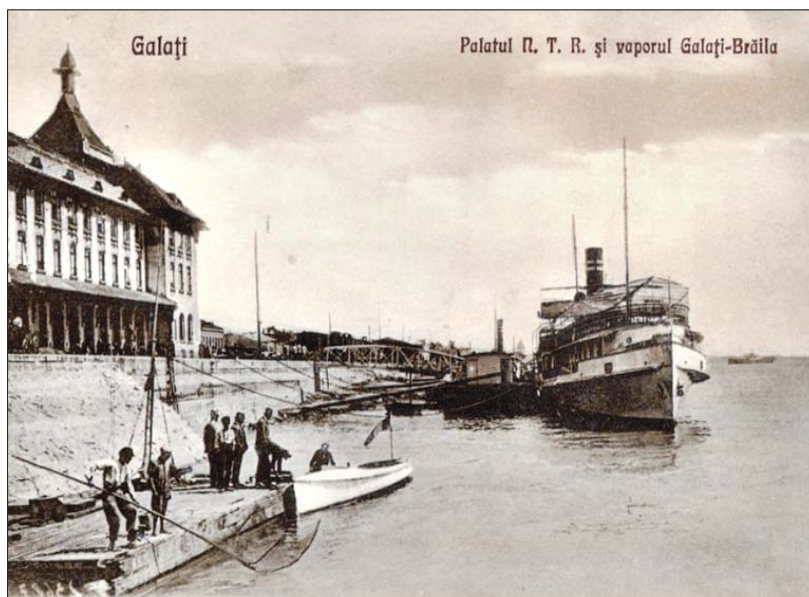
Egyetlen vigasztalás, hogy az ember az égre nézhet. „*Stille ruh'n oben die Sterne...*” (Csendben nyugszanak oda-fönn a csillagok. A szerk.) És milyen jó is a csillagászoknak, akik már útra keltek, hogy Jáva szigetén észleljék a napfogyatkozást. Olvasom, hogy Einstein relativitás elmélete most fogja a tűzpróbát állani. És a *Dimineata* cikkírója tréfálkozik, hogy Románia nem küldött expedíciót. Elégséges bizonyítéka van már Einstein elmélete mellett, alkotmány-nak, törvényességnek, minden ilyesminek csak relatív léte van – a *kolóniákban*.

XII.

Galac, 1923. március 19.

A reggeli hidegben a szokottnál is ruganyosabb léptekkel siettem a pályaudvar kijárata felé. A vasúti óra nyolcat mutatott. A zsebórához nyúltam. Pont nyolcat mutatott az is.

Hát ez nagyszerű, ez a fölfedezés. Eddigi eredményeim között az első helyre tenném. Hogy a galaci óra sem állott azalatt, míg az enyém haladt! És ahogy körülnézek, ahogy

végig megyek egyik utcán a másik után – sem a cipőtisztítók, sem az iskolás lányok, sem a sofőrök, sem a görög boltosok nem teszik rám azt a benyomást, mintha ma reggel és egyenesen az én fölfedező kedvemért jöttek volna a világra. Sőt! Csupa folytatás minden. A tegnap rohanása a holnap elé. A Trocadero pincére csak félszavakat mond, már annyiszor mondta, hogy unja őket. A villamos csengetésére jól betanult mozdulattal térnek az emberek a járda felé, a mozdulatuk csupa megszokottság. Egyedül Eminescu szobráról hihetném, hogy ma állították: fehér, tiszta és nagyon idegenül nézi Galacot. De minden más: folytonosságról, percre nem szünetelt életről beszél. És ilyen körülmények között – tessék fölfedezni...! Csupa emlék. Piszok az utcán, patina az épületeken, ránc az emberarcokon... jövőbe áramló múlt mindenütt, és most tessék, egy rápillantással tessék megfejtteni!

A nyájas olvasótól igazán nem követelhetek annyi figyelmet, hogy leveleimnek dátumát is észrevegye. Nekem kell figyelmeztetnem, hogy hét hónap telt el utolsó levelem írása óta. Sok egyéb minden mellett valami nyomasztó érzés hagyta velem abba Regát-útjaimat. Nevet nem tudtam reá találni, egészen világos se volt előttem, de **volt**, határozottan fogalmazódott bennem egy lankasztó gondolat. Hogy céltalan az erőlködésem, mert erőtlen az erőm ily nagy feladathoz... Úti leveleim senkit sem gazdagítanak... Alibi-mutogatás az egész: hogy voltam, igenis ott voltam, a helyszínén voltam, nem otthon költöttem az útirajzokat. És hogy – zsrnál íze van az írásaimnak. Mások mit hibáztatnak benne, nem tudom, de én nem az adatszerűségét keveslem. Súlyosabb belső hibáját látom (nem is az írásoknak, hanem a munkámnak magának, melyet jelezni lettek vón hivatva)...

Mivel is indultam el? Hogy felfedezem *magamnak* Romániát. És elmentem és jártam és keltem és – (már úgy, ahogy) – *másoknak* fedeztem fel. A belső megértés folyamata meg sem indult. Tudatossá legalább nem vált bennem.

(S hogy mégis írtam!? A kor hibája, nem az enyém. Ezé a koré, amelyben nincs az értelemnek kíváncsisága, s aki az ismeretlennek nekivág, szinte minden esetben csak azért teszi, hogy *hírt* adhasson róla. *Eredményemberek*, sikeremberek vagyunk, írók, kutatók, tudósok, valamennyien a szellemi élet skalpvadászai.)

Holott most, itt, e földön, új hazánkban: a nemes kíváncsiságon túl még parancsoló érdek is fűthetné a vállalkozást. (Meg még valami. Emlékszem, mintegy húsz év előtt egy honvédhadnagy, instruktora az önkénteseknek, nagyon megszegényített. Négy hete álltunk már szolgálatban, és azon a délelőttön is kint iskoláztunk a gyakorlótéren. A Manlicher-fegyver részeit kérdezte tőlem. Felháborító feletet adtam, mert sértődötten oktatott ki: „Mondhatnám azt is, hogy most katona és *kutyakötelessége* érdeklődnie. Mondhatnám azt is, hogy hátha háború lesz... tehát *ésszerű* lenne érdeklődnie. De én csak azt mondom: négy hete él itt a mi világunkban, velünk egy foglalkozásban, nem gondolja, hogy *illendőség kérdése* érdeklődnie!?”)

Ennyi szemrehányással tartoztam *magamnak*, meg is mondtam magamnak alaposan, most már kibékülök magammal. Elvégre is hét hónap után megint csak vonatra ültem, áttörtem a predeáli szorost, vacogtam a Prahova-hídon, várakoztam négy órát Ploiestiben, utaztam egész éjszaka, tetszik emlékezni, nyolckor reggel tettem a vasúti órán ama nevezetes felfedezést. És itt vagyok.

– Hamburgnak van csak ekkora jelentősége – mondja egy fiatal magyar, kivel még reggel egymásra akadtunk.

– Bizonyára viszonylagosan méltóztatik érteni, Hamburgnak Németországra, Galacnak Romániára? – kérdeztem én, megdöbbenve kissé az észlelhető mérsékelt forgalomtól.

Kijelentette, hogy nem relációkra gondolt, hanem igenis mind a két kikötőváros világkereskedelmi jelentőségére. Továbbá beszélgetéseink során aztán megvilágosult, hogy nem éppen egyedül Galacra, hanem a dunai kikötők összességére gondolt, arra a szerepre, amit általában a dunai hajózás Kelet-Európa hét államának kereskedelmében játszik, vagy – játszhatna. Ezek a felvilágosítások hajszálynira meg-

felelnek annak a szívósságnak is, amellyel Románia védte és védi minden oldalon Duna-érdekeit. *Carp* többrendbeli nyilatkozataiból kiderül, hogy sokkal nagyobb jelentőségűnek ítélte Románia részére a Duna-torkolat birtokát, mint egész Erdélyt. „Hiszen, ha elveszük a torkolatot, elpusztulunk és velünk pusztul Erdély...” (Nota bene: a Dardanellák szuverén birtoklása bármely nagyhatalom részéről, erősen devalválná a „román Duna” értékét...)

De a nyájas olvasó alibit kíván, és nem várakoztatom tovább.

A Strada Domneascaról (Úri-utca; valóban az alsó felében csupa családi ház, konzulátusok, Curtea de Apel s más ilyen nem kimmersz dolog) pár zegzugos keskeny utcán lehaladva a Dunához érünk. Megáradt, piszkossárga, impozáns víztömeg (és nekem – Uram bocsá – az első gondolatom: mely groteszk eszmetársítással vélhette a költő „hazám könnyé”-nek e nagy folyót?)

Egy tekintet a túlsó partra, a régi dobrudzsai határra viszi a gondolatot, a régi az újra, az új a legújabbra és már benne vagyunk a világ-történetben. Kísérőm beetalál a gondolatba: „Néha kisebb hadiegységek is szoktak itt horgonyozni.” Most egy se látható. Az első hajó (még nem a kikötőben) mely szembetűnik, a *Stefan cel Mare*, az udvari jacht. Mellette egy karcsúbb, szebb, láthatóan újabb is: a Duna-bizottságé. A víz közepén egy-két tengeri szállítóhajó, körüle sleppek. Apró fehér motorcsónakok cikáznak balra el, és a szem fogva marad a tulajdonképpeni kikötőn, a *Porton*. Modern építésű, nagy befogadóképességű medence. A ki-berakodó hajókon olasz, francia, hellén stb. zászlók lengenek. Egészen impozáns, komoly tengeri jármű benyomást ad a *Stad-Haarlem*. Forgó gőzdaruk hatalmas ládákat emelnek ki a gyomrából. Az áru neve: manufaktúra. Galac és manufaktúra: ez a két fogalom sokáig egyszerre fog fellépni bennem. A hosszú utcán, amelyen az Úri-utcáról a kikötőig mentem, egyben sem láttam, mint manufaktúra engrossistát. Alacsony boltocskák, de milliányi érték felhalmozva bennük.

Szívesen eleget tennék barátaim felkérésének, hogy *színes* képet is rajzoljak már egyszer, írjam meg a gabonaexport nagyszerűségeit, a kikötőben gabonát lapátoló, még gabonás zsákok alatt görnyedő rakodó munkásokat, de nem tehetem. Részben, mert a gabonaexport központja Braila és nem Galac, részben pedig, mert a gabonarakodás gépi ömlesztéssel történik, aminek van: zaja, pora s talán bűze is, csak éppen *színe* nincsen.

De van az emberarcnak. A halvány Nyugattól a sötét Keletig minden szín képviselve van. Ma és ezekben a hetekben egyik sem nagy számmal. A kikötő forgalma most nem kikötői. Miért? – határozott választ senki sem adott, mindeki a maga szakmájának percnyi krízisét panaszolta. Feltűnő a pangás, az emberek ténfergése. Bizalomzűz arcok minden bransból, minden fajból, minden felekezetből, ma éppen elég időt adnak, hogy beléjük tekintsek.

Constanzában a tenger partján is láttam ezeket az arcokat... És a Duna partja is, mint a tengeré hulladékkal, törmelékkel tele... Roncsát, úgy látom, a víz is, a szárazföld is mind a partra dobja.

1923.

Z. Zwada András

Elkéssett kapcsolat

– Halló, Zimankó Zitával beszélek?
 – Tessék?
 – Ismétlem, Zimankó Zita úrnő van a vonalban?
 – Igen, én vagyok. Kihez van szerencsém?
 – Robot Rezső vagyok, kezitsókolom.
 – Nekem semmit nem mond ez a név. Mit óhajt, kérem?
 – Rögtön elmondanám, ha meg tetszene hallgatni...
 – Meghallgatom uram, csak előtte hadd vegyem fel az nagyothalló készülékemet. Várjon egy percet... Jó, most mondhatja.

– Remélem, még nem elkésve zavarom. Ugyanis 2010 március idusán a Menyecskék Lapjába feladtam egy házassági hirdetést „Annyi a pénzem mint a pelyva” jelígre. Frappáns hirdetésem felkorbácsolta néhány frigre váró hölgyike érdeklődését. 999-en írtak vagy adták meg telefonszámukat, e-mailjüket, köztük magácska is. Őszintén szólva nem vártam ekkora tömegmozgalmat. Mivel érző szívű, becsületes és precíz ember vagyok, lassan elkezdtem sorjában minden jelentkezőnek írásban vagy szóban válaszolni. Fáradozásom hosszú éveket vett igénybe. Most éppen 2020-at írunk. Kerek egy évtizedet emésztett fel alapos utánjárásom, de úgy érzem, megérte, mert megannyi reményt és hitet öntöttem eddig 998, társ után sóvárgó árva szívébe.

– A későn megkeresett hölgyek közül egy sem neheztelt amiatt, hogy miért csak évek múlva jutott az eszébe?

– Az ilyen izgágát megnyugtattam, hogy a párválasztás nem löverseny, tessék szíves figyelmet és türelmet gyakorolni...

– Nagy kár, hogy nem velem kezdte a kapcsolatépítést, akkor most nem lennék ekkora pácban.

– Ábécé sorrendben indultam el. Abroncs Abigél biharugrai műkörmös volt az első kiválasztottam. Vele nem sokat babráltam, mert már az első mondatából rájöttem, amikor jelígemre utalva azt firtatta, mennyi az annyi, hogy egy érdek- és haszonleső perszónával van dolgom. De talán magunkról beszéljünk, kedves Zitus. Hajlott koromra tekintettel azt hiszem, bátran megkérdezhetem, hány évesnek tetszik lenni...

– Őszinte leszek, kedves Rezső, mert érzem, hogy mi lelki társak vagyunk és megértjük egymást. Lassan már a hetvenet kezdem taposni.

– Nem akarok bókolni, de ez lehetetlen. Itt van előttem a 2010-ben küldött nagyméretű színes fényképe. Úgy fest rajta, mint egy szemtelenül fiatal, vonzó csinibaba. Nem néz ki többnek huszonöt évesnél...

– Nagyon sajnálom, Rezsőke. Úgy látszik, elkótyavetéltem a magam képét a kis unokahúgom, Cicamica fotójával. Elnézést, kérem, ne haragudjon.

– Szó se róla, ilyen kis gikszer nálam már se nem oszt, se nem szoroz. De beszéljünk a problémájáról. Mi a baj? Érzem a hangján, hogy el van keseredve.

– Jaj, nagyon. Életem legnagyobb baromságát követtem el. Megvert engem Allah, amikor 2015 novemberében befogadtam egy Észak-Afrikából hazánkba csavargott fiatal, félnéger-félarab életerős vándort, Ali Husszeint. A pengeéles határkerítésen vonszolta át magát a szerencsétlen flótás, közben kezén-lábán megsebesült. Házam bejáratánál találtam rá az egyik hajnalon, amikor fájdalmas nyöszörgésre és vonyításra ébredtem. Rettentően megsajnáltam, majd a szívem szakadt érte. Bekötöttem fájó sebeit, megettettem, megittattam, bevittem az ambulanciára, ahol szakszerű kezelést kapott. Pár hét múlva gyógyultan ismét felkeresett, mély alázattal elém térdelt a magával hozott imaszőnyegre, és zokogva kért meg, segítsek rajta, mert nem kapott menedékhelyet, ki fogják penderíteni az országból. Hablatyolva, könnyes szemekkel könyörgött, esküdjünk meg polgárilag, legyek hön szeretett asszonykája. Szívem majd kiugrott a torkomon. Életemben még nem kötöttem házasságot, gondoltam, ezt a ziccet most ki nem hagyhatom. Na de nem untatom, Rezső...

– Nem untat, Zitácska. Érdekel a sorsa.

– A kezdet kezdetén csodás volt minden. Az idegenrendészeti szimatember, aki hetente előre jelzett időpontban ellenőrizte Alit, példásnak találta házasságunkat. Érkezésakor kurafi hitvesem lábaim előtt kuporgott a padlón, s mint egy hű vadászkutya, mohón nyalogatta mindkét kezemet a kisujjam körmétől a hónalj-szörzetemig. Pár év múlva aztán ellenőrzés híján Ali Husszein kimutatta foga fehérjét. Sok kínos atrocitást követően azzal nyaggatott, hogy térjek át az iszlámra és reggel meg este vele együtt fetrengjek az imaszőnyegén. Ettől, mint hívő keresztény, makacsul elzárkóztam. Ezután két dobhártyaszaggató pofon kíséretében kiüldözött a főépületből.

– Mik meg nem történnek ebben az országban! Megáll az ember langesze... Apropos, Zita, mi az a bőgés és mekegés maga körül? Honnan beszél?

– Istállóból. Ali tíz kecskéje és egypúpú tevéje hangját hallja, Rezső. Vénségemre kitaszított lettem. Jászolban alszom és lópokróccal takaródzom. Rettenetes szenvedés ez nekem.

– A hétszentségit ennek a gonosz világnak! Nem tud ez ellen tenni valamit?

– Számtalanszor próbálkoztam, persze, csak titokban, Ali tudta nélkül. Az illetékes hatósági szervek megértően, könnyes szemmel rebesgették, nem tehetnek semmit, kötve van a kezük. Törődjek bele, ez van, ezt kell szeretni. Ha egy idegennek haja szála görbül, a ferdeszemű Unió azonnal kötelezettségszegési eljárást indít az ország ellen. Ennyit az igazságról, Rezsőke, de most már le kell tennem, mert lemerülök. Búcsúzom a puputeve segge mellől. Kétség és remény közt ezt üzenem: emberek, riadó!

Kis évvégi pikantériák

Ezúttal Krúdy Gyuláról – illúziók nélkül

Krúdyról tudjuk, hogy a modern magyar prózaírás egyik legkiválóbb mestere. Elképesztően termékeny író volt, mintegy háromezer novellát és közel hatvan regényt írt élete során. Az étkezés kultusza nem egyszer felülmúlja a nő és a szerelem jelentőségét! -állítja Krúdy Gyula, akinek műveiben nagyon komoly helyet kapnak a kulináris élvezetek. Krúdy meglehetősen extravagáns életet élt. Este hét órakor kelt fel, nyolckor reggelizett a New York kávéházban, majd gyalogosan átsétált a Tabánba, ahol barátai és hívei várták. A mindenkori pesti polgármesterek is állandó konflist biztosítottak az író számára, amely mindenhová követte őt, s ha elfáradt, felült rá.

A tabáni kocsmá volt a törzshelye, amely a mélypincéhez volt címezve (Ez utalt arra, hogy az igen mélypince alatt volt egy még mélyebb pince). Krúdy kizárólag pörköltet evett fehér kenyérbéllel és vörösborot ivott hozzá. Az asztalánál sem irodalomról, sem politikáról, sem művészetekről nem lehetett beszélgetni, csak nőkről, de azokról bármit és bármennyit.

Hajnali 3-4 óráig volt a pincében, amikor is hívei fölkiérték, s ekkor már fölült a konflisra. A kocsis, mint harminc éve minden hajnalban, megkérdezte: Hova megyünk Gyula úr? S a válasz mindig ez volt: Haza, a kis kitérővel. Amely alatt azt kellett érteni, hogy a mostani Erzsébet tér környékén mindig talált magának egy-egy bolyongó szépséget, vagyis egy ordas nagy kurvát, akit felültetett a bakra, mondván, hogy kurva, úriember mellé nem ülhet a kocsi. Hazavitte, befektette felesége mellé az ágyba, közéjük feküdt, s azok simogatták az író, ameddig el nem aludtak. Akkor ő kimászott az ágyból és írni kezdett délelőtt tíz óráig, aminek végeztével az örmény lány ruháit kirakta a folyosóra, mert hogy, kurva ne öltözzön fel úriember lakásában, aztán ő maga is lefeküdt.

Történt egyszer, mikor hajnali négykor barátai felkísér-

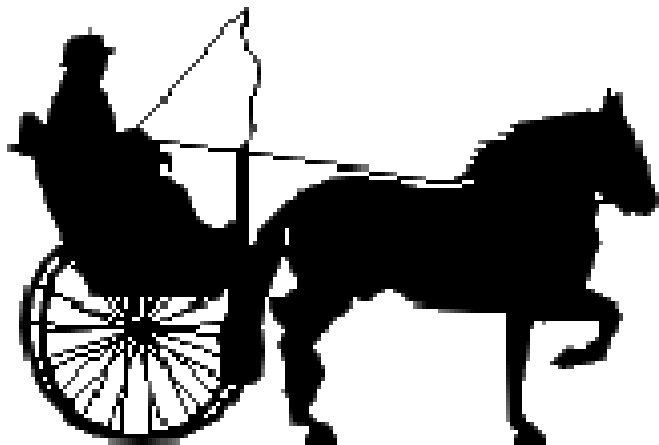
ték a pincéből, a konflisos feltette a szokásos kérdést: hova megyünk Gyula úr? Ám a válasz meglepő volt: Székesfehérvárra! Az öreg szolga zokszó nélkül megfordította a lovakat, és elindult a Gellért szálló irányába a Fehérvárra vezető úton. Krúdy két napig nem volt látható Budapesten. Harmadnapra ismét megjelent törzshelyén. Rajongói kérdésekkel ostromolták, hogy hol volt két napig. Nagyot szívott cigarettájába, s messze-messze nézve annak füstjébe, elmélázva így szólt: Most 25 éve, 1901-ben a fehérvár melletti Mór kiskocsmájában a vendéglős remekbe sikerült birkagulyásából ettem és ihattam a borából is. Tegnapelőtt hajnalban – annyi év után – a szél felém fújta a hajdan volt gulyásnak az illatát, így hát lementem és megnéztem, hogy van-e még belőle. Volt. Engem most megcsapott az állandóság szele. Minden vendéglős álma lehet, hogy 25 év múlva is emlegessék főztjét.

* * *

„Az Étvágy nem felelt nyomban, mert nem volt semmi olyan körülmény a vasügynök szavain keresztül, amelyért érdemes lett volna szendergéséből felébredni. Az ügynök keresztbe tette a télikabátján két kötött kesztyűs kezét, mint ha valakit vitt volna a kabátja alatt, és elindult az étvágyeresztő útra. Először is, a vásárcsarnok közelében, egy korcsmaajtó kinyílása révén találtakoztak egy emberrel, akit a korcsmából a gallérjánál fogva éppen kivetettek. Ez ugyan nem volt valamely étvágygerjesztő látvány, de ugyanakkor a kicsapó ajtón olyan korcsmaszag áramlott ki, amelyre az igazi, derék jó étvágnak még az utazószekérről is le kellett volna szállnia. A vöröshagyma, ez a földi alma tud magából árasztani olyan illatokat, mint bizonyos nők, amikor szerelmeseikkel találkoznak. A vöröshagyma szerelmese a forró pecsenyészir, amely a tűzhelyen seregelve kérdegetti, hogy miért is kellett neki a világra jönni. A hagyma aztán mindent megmagyaráz. A korcsmából kicsapódó szagban a legkisebb fantáziával is látni kellett a frissen készült pörkölteket, amelyeket puhaságuk felől a szakácsné az imént még villával kérdegetett, amelyekre az utasemberek türelmetlenül várakoznak a megsózott és megpárikázott kenyérszeletek majszolása mellett. Valóban, az ilyen pörköltnek olyannak kell lenni, hogy az ember elfelejtse fogyasztása közben a ködös éjszakában való utazást, a léghuzamos, vasúti kocsiban.”

Krúdy Gyula: **Delikatesz. Az ember, aki mustármag volt.** Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest 1982. 169.o.

(BOÁ)

Eleven hagyomány

Gelléri Andor Endre

(Budapest, 1906. március 30.–Wels, Ausztria, 1945. május 5–20. között)

„A regényem elakadt. Mert a hőse olyan izgalomban élte ezeket a napokat, hogy még ha aludt, akkor se álmodott. De megpróbált beröppenni a kapualjba, és a svung félemeletnyire dobta fel a lépcsőkön. Állandóan fedezéket gyártott a halála ellen: hirtelen gyufaskatulák mögé ejtette a fejét és egy kavicsot is jónak talált, hogy megvédje vele a szívét. Ó, megtanultam úgy odaugrani a vízveteteki csap mögé, hogy csillogó reze eliakarta az orrom és a szemem. S ha lopva megcsavartam a csapot, a fröcskölő víz elrejtett, mint egy zuhatag, hideg fátyla mögé. S amit már nem bírtam megcsinálni a valóságban, azt leírtam. Ellenségem elől a betűk fantasztikus cikornyái mögé bújtattam menekülő életem.” (Gelléri Andor Endre: *Álmok kószálása*)

Ha van prózai műfaj, amelynek a fogalmán homályfoltok, sőt árnyékszigetek terjengenek, akkor a novella az. Fölserélése a karcollattal, az elbeszéléssel, az életképpel gyakori jelenség még az irodalmi sajtóban is. Gelléri Andor Endre sajátos, egyéni tehetségével, látásmódjával – rövidke életében – kimondottan ennek a műfajnak kötelezte el magát. A novellában érte el írásművészte a legmagasabb szintet, a hétköznapi költészetét fedezte fel. Hősei a társadalom periferiáján élő kisemberek, szállítómunkások, munkanélküliek, csavargók, lumpenproletárok, akikkel mindennapos kapcsolatban állt. Íróársainál élesebben látta meg a munkásélet tragédiáit; jóllehet nem volt forradalmár, társadalomkritikája forradalmian éles volt.

Gelléri Andor Endre 1906. március 30-án született Budapesten, szegény munkáscsaládban. 1921-ben kimaradt a gimnáziumból, majd 1923-1926 között elvégezte a műszaki technikumot, fém- és vasipari szakmából végbizonyítványt szerzett. Még tanulmányait folytatta, amikor első novelláit elküldte az *Est* című lapnak, amelyben 1924-ben Mikes Lajos – a lap szerkesztője és nagy tehetséggutató – felfedezettjeként meg is jelent első írása, és szinte színrelépésétől fogva sikeres, sőt ünnepezt író lett.

1928–1929-ben *Az Est* tehetséggpályázatán nyert ösztöndíjjal Olaszországban és Németországban járt. Móricz Zsigmond és Füst Milán pártolta, jeles kritikusok méltatták munkáit, a *Nyugat* leköszölte a *Varázsló, segíts* című novelláját.

1930-ban megírta egyetlen regényét *A nagymosodát*. 1933-ban jelent meg első novelláskötete a *Szomjas inasok*, mely Baumgarten-díjat kapott.

A marcangoló szeretetvágy, akárcsak a sok tekintetben szintén sorstárs József Attilát, egyrészt apapótlékok keresé-

sére, másrészt a szerelem hajszolására ösztönözte. Ami pedig a pótapákat illeti, ketten emelkednek ki közülük: az *Est* legendás szerkesztője, Mikes Lajos, aki a nagydarab, 18 éves suhanc első zsenéiben azonnal megérezte a tehetséget. „Apámmal egykorú ember volt. A lakására hívott, könyvek, kéziratok közé. Hitt bennem, tisztának tartott és tehetségesnek.” – írta róla Gelléri.

A másik atyai barát, akit Gelléri „Mikes után a legjobban szeretett a világon”, Füst Milán volt. Sokak szerint a zsarnoki hajlamoktól nem mentes Füst túlságosan is beleszólt a kétségektől gyötört, önbizalomhiányban szenvedő Gelléri alkotómunkájába, novelláit sokszor mondatról mondatra átírta.

Vannak írói arcképek, amelyeknek jellemző vonását egyetlen lendülettel, találó megjegyzéssel tette maradandóan érvényessé valamely nagy kortárs, s amely oly tökéletes, hogy évtizedek múltán is hivatkoznunk kell rá, ha a lényeg akarjuk mondani. Gelléri Andor Endréről szólván, Kosztolányi **tündéri realizmust** említett. De nézzük csak, miben is rejlik ez a tündéri realizmus. Egyrészt környezetében, de leginkább sajátos tehetségében. Születésre a pesti külváros fia, érzi ennek az életnek minden kínját, látja minden szem könnyét, de komor rajz vagy naturalista részletezés helyett a szegénységen diadalmaskodó kisember az ő eszménye, s megmutatja, hogy aki szereti az életet, aki oly érzékeny s fogékony, hogy már a pusztaság létét is csodának tartja, az a szemétdomb közepén is otthont rendez be magának és túléli a sorscsapásokat. Eme hitvallásból született ama híres novella is, a *Ház a telepen*, amely pár évvel ezelőtt egy Gelléri-film gerincét adta. De a lét ujjongó felfedezése a semmi közepén nem jelent mosolygó belenyugvást vagy csöndes fegyverletételt. Hadd álljon itt ennek bizonyítására egy apró, de igéző részlet a *Könnyes tenyér*ből. „S a halálra gondolva úgy elkezdett sírni, mint az őszi eső (Ahogy az őszi eső sír, ha megérett már minden és mégis üres sok kamra). S a legény engedte, hogy lehulljanak a könnyei, de aztán fölfogta őket a kezébe és vitte, vitte magával. És így lassan a tenyerei jéggel lettek tele és apró könnyházikókat épített rájuk a szeme. De voltak ottan sápadó tornyok is, amikben rongyos ruhájú tündér vacogott, voltak sovány bokrok, ahol a szegény szerelmesek bújtak meg. Ez a két jéggel telt tenyér a világ örült és fájdalmas álmának látszott a pénz miatt. S mikor a szegény ifjú abbahagyta a sírást, ámulva látta, hogy csodálatos a keze.”

Ez a sokszínű ragyogás, a sárkányeregető boldogság és mesélőkedv nem oly ösztönös tehát, mint ahogy Gelléri szeretne volna olykor elhitetni – bizonyára tréfából. Hiszen

nyugtalan kísérletező ugyanakkor, aki mindennap túllép önmaga formáin, és ismeri a harmincas évek szürrealizmusának újszerű izgalmát, játékoságának és elvonatkoztatásának vonzó, célszerű lehetőségeit.

Gelléri Andor Endre lírai elbeszélőként oly egyedülálló egyéniség, mint mondjuk Csontváry a festészetben: nincs se elődje, se utódja. Írásait mindazon felül, amiről már szól-tam, keletiesen egzotikus, bibliai-mítoszi báj hatja át, s minden észrevétele, minden metaforája őriz valamit ebből a vérében hozott keleti világból. Elég, ha csak a kávéscsésze fölé hajol is, s már látni véli, amint a forró habok közül apró, fekete, göndör hajú fejek bukkannak föl.

S ha már visszajutottunk oda, ahonnan elindultunk, Kosztolányi ragyogó megállapításához, hadd tegyük hozzá a magunk szerény észrevételét is olyan sok újraolvasás és töprengés után: Gelléri Andor Endre képalkotó rendszere mindenkitől különböző. Közérzete és stílusa egy népréteg mélyebb, ősbib, magával hozott és örökölt tulajdonságairól és megnyilatkozásairól szól. Munkásságát 1931-ben a Mikszáth Kálmán Regénypályázat díjával, 1932-ben Baumgarten-jutalommal, 1934-ben Baumgarten-évdíjjal, 1935-ben a Nyugat novellapályázatának díjával jutalmazták.

1941-től többször behívták munkaszolgálatra (Monor, Nagykáta, Aszód, Gyertyánliget, Jászberény), zsidó származása miatt folyamatos üldöztetésben élt a háború végéig.

Két munkaszolgálat közötti szabadsága alatt írta posztumusz megjelent önéletrajzát, melynek az *Egy önérzet története* címet adta, és amely csak 1957-ben jelenhetett meg.

Leveleiből tudjuk, hogy Gellérit foglalkoztatta az Amerikába menekülés gondolata is. Hogy miért maradt mégis, nem tudjuk, csak azt, amit önéletrajzi regényében ír erről: „Útlevelet váltani és külföldre menni... Megszökni ettől a múlttól, ahogy a gonosztevő is elszökik. De a képzeletem hol volt fogoly? Honnan olvastam én le az először hallott szavakat? Óbuda hegyeiről, napkeltéiről és napnyugtáiról. S úgy éreztem, ha elmegek meséim birodalmából, hát nem leszek többé író.”

1944-ben a németek elhurcolták, előbb az ausztriai mauthauseni, majd a gunkircheni koncentrációs táborba került.

Állítólag Andersen meséit, egy Dosztojevszkij regényt és talán egy Csehov-kötetet cipelt magával utolsó munkaszolgálatos útjára. Hónapokig Pozsony mellett lapátolta a havat az országútról, vágta és cipelte a fát a fagyott erdőben, figyelte a husángokkal járőröző SA-legényeket, akik külön technikát fejlesztettek ki arra, hogyan lehet házi készítésű fegyverező eszközükkel a leghatásosabban az arcba vagy a koponyára vágni. Március végén a járőrképteleneket agyonlőtték, a többieket a 18 kilométerre lévő hajóállomásra hajtották. Hat napig tartó gyötrelmes hajóút után a rakomány megérkezett Mauthausenbe.

Adott-e erőt a tündéri realizmus megteremtőjének az irodalom akkor, amikor embereket vertek agyon, dobtak élve a Dunába vagy lőttek tarkón a szeme láttára, és ő maga is tíz-

dekás korpakenyér-adaggal próbálta továbbvonszolni elgyötört testét? Vagy elég volt a könyv pusztá léte, testközelsége, hogy emlékeztesse őt arra, létezett – és talán létezik még valahol – egy normális világ, amelyben nem a gyilkolás az emberek legfőbb ambíciója?

A tábor felszabadulását még megélte, ám legyengült szervezete nem bírta a további megpróbáltatásokat. Egy szemtanú aznap még látta, amint „beteg, hajlott háttal, nehezen vonszolva magát” haladt a társaival, hóna alatt szorongatva már csak egy megmaradt kötetet a három közül. Hetven éve, valamikor május 10. és 20. között halt meg flekktífuszban, az amerikaiak által létesített hörschingi tábori kórházban. Kálváriája hasonló a Radnóti Miklóshoz és a Szerb Antaléhoz.

Gelléri tényleg magányos jelenség volt, ahogy Hegedűs Géza írta. „A nagy múltú és nagy értékű magyar novellairodalomban nem volt elődje, és ezt a hangot nem lehet folytatni. Senki se hasonlít hozzá.” **A magyar novellairodalomban nem volt elődje, és ezt a hangot nem lehet folytatni.**

Érdekes módon, az író nevét, akiről utca volt elnevezve, három évvel ezelőtt majdnem kiűzték Óbudáról, aztán a hatalom gondolt egyet, és megkegyelmezett neki. Egy évvel később megint lett Gelléri utca Óbudán. Ha naiv lennék, azt gondolnám, hogy újraolvasták a műveit. Irodalomórán ma már alig hangzik el a neve, pedig aktuálisabb, mint bármikor. Emlékét egykori lakhelyén – Budapest III. kerület, Beszterce u. 25.- márványtábla őrzi.

Hamvai az Óbudai Zsidó Temetőben nyugszanak.

Megjelent kötetei

A nagymosoda (regény, 1931), *Szomjas inasok* (1933), *Hold utca* (1934), *Kikötő* (1935), *Villám és esti tűz* (1940), *Téli kikötő* (1946), *A szállítóknál* (1930), *Ház a telepen* (*Egy önérzet története* (regényes önéletrajz és vallomás, 1957), *Varázsló, segíts!* (1959), *Összegyűjtött novellái I-II.* (1964), *1979 Válogatott művei* (1981), *Jamaica rum* (válogatott novellák, 1984), *Egy fillér* (novellák, 2000), *A szerelmes ágyfestő* (válogatott elbeszélések, 2005)

Összeállította: B. Osvát Ágnes

Gelléri Andor Endre

Beszélgetés

– Milyen szépen hegedül nálatok az egyik ajtó! – mondta József Attila, amikor a szobácskában ült, petőfis bajszát simogatva.

S csakugyan volt egy ajtónk fából, vasveretekkel és hegedült, lengetve a szélről. S melyik hölgyem figyelt fel erre, ilyen andalodva, mint az én József Attilám, aki szobám kékre festett falát nézte és e falra ráházolt saját kezű csillagjaimat s holdvilágjaimat?

– Hát ez melyik csillag itt? Mi a neve? – kérdezte Attila, s már ráncolta is ráncképződésre különösen alkalmas homlokát.

– Egyik a sok közül – feleltem, de Attila dühbe gurult: – A nevét akarom hallani, s nem általánosságokat. Nem halálfej kell a jobb kezéd mellé – célzott a téntartó mellett őgyelgő koponyára –, hanem tudomány és tudás? Az ember nem marad mindig fiatal – mondta –, a líra elszáll, a pacsirták elrepülnek, s a néma mező nem tud dallal felelni a magas égnek?

– Barátom – tört ki a számon, s könnyes lett a szemem. – Barátom, Attila, s ti összes barátaim, ígérem, esküszöm, hogy sírásba borítom Budapest összes zugolyait, hogy sírni fognak szerteszét e városban összes hölgyeim, mint a lengyel vasmunkás és gépész felesége, aki elhagyta ösztövért nőjét, Reimsért és Madridért és Manchesterért. Elhagyom Shakespeare-ért Siegmundot, Racine-ért Mírárt és Ortégáért Lízát, Schopenhauerért Mariskát és Magdát, Lenkét, Olgát, Annát és Izabellát! Zokogjatok némberek!

– Olvastad a Kalevalát? – mondtam, és potyogtak a könnyeim.

– Ráérünk arra – mondta Attila és aktatáskájából elővett egy folyóiratot. A folyóiratnak nem csak a belseje, hanem a külső fedele is piros volt. Csodálom, hogy a betűk nem voltak ebben a folyóiratban pirossal nyomva.

– Ez fontosabb, mint minden más művem – mondta Attila –, figyelj!

– S olvasni kezdte mindennél fontosabb cikkét, egy közgazdasági cikket, tele egyenlővel és egyenlőtlen tételekkel. Már hajnalodott, amikor még mindig magyarázta nekem azt, amit a cikke nem tudott eléggé megmagyarázni. Én pedig a szemeimet kimeresztve, fejemmel helyeslően bólogatva, egészen átadtam magam a tőke, a bér és a profit kérdéseinek. De a lelkem a csillagjaimra kacsingatott a szobám falán, s a fülem titokban a hegedülő ajtónk hangját figyelte. S e kettős kacsintás alatt szavak siettek elő rejtekükből, s a kezem akaratlanul is a tollam után kapott. Már láttam bizonyos részeg legényeket, akik csillagoknak képzelik magukat meg éjszakáknak és nappaloknak és már indulnak is, hogy agyonöntsének egy lányt a húsvéti kútnál, aki holtan fekszik a kút kávján, míg kibontott nedves hajából, mint csillagok szép szeptemberi éjszakán, úgy hullnak a vízcepppek.

– S most foglald össze a hallottakat – mondta Attila, ráncosan és tanárosan.

Én pedig, mint iskolapadból diákkoromban, úgy riadtam rá. Néma tudatlansággal riadtam rá, összefoglalásra és értelmes mondatra képtelenül. Megmondjam-e neki, hogy Húsvét lesz az új novellám címe, s elmondjam-e neki a halott lány hajából hulló csillagok gyönyörű képét?

De a tanárainak, a tanítóimnak se mondtam el soha azt, amire gondoltam, s neki se, hanem dadogva hazudni kezdtem a tárgyról, arról, amiről kérdeztek.

– Az élet rövid – mondtam –, háború, szerencsétlenség, influenza még időnek előtte is végét vetheti. Az emberi élet olyan rövid – és sóhajtottam –, hogy pusztán ezen az alapon is (biológiai alapon is) mindenben igaza van a szocializmusnak.

Attila megfenyegetett az ujjával és felállt. – Ez így nem mehet tovább! A szív kevés arra, hogy író maradhass, a fantázia is kevés! Már látlak az egyik szegen, amire fel-

akaszod magad, s csak a túlvilágon tudod meg, hogy miért. No, azért, mert ezen a földön nem voltál tiszta és dialektikában is jártas marxista! Te és a többiek, ti azt hiszitek, hogy a művészet betegség, idegbaj, téboly. Ellenkezőleg – s az arca kipirult –, ha van valami, ami egészséges, hát a művészet az. Senki se egészségesebb az igazi marxista művésznél! Mert az épít, mint az orvos, mint az építész! Egy világot épít fel! S most egyetlen világ se lehet tudás, tervszerűség és közgazdaság nélkül.

– Tanulj! – mondta még a vaskapuban is, s még ma is látom felemelt mutatóujját, mint egy roppant bunkót agyam s mivoltom felett.

– Hogyan tanuljak én? – gondoltam belső sírással, amikor mindent tudtam, kivéve ezt az egyet: tanulni!

Visszatérve kuckómba pedig már előttem álltak a csillaggá változott parasztok, szinte fehér fényben fürdött az egész szoba: arra balra pedig, ahol a villanyóra állt, falusi lányok álltak már fehér és színes kötényben. A templomba indultak, élükön a megölésre kiszemelt szüzzel, míg fölöttük a hegyen, mint a kürt, úgy szólt és bűgött az áprilisi szél.

– Hova illesszem én ide be a profitot? – szorongtam, s Attila után akartam futni, hogy megkérdézzem tőle: mely

marxi törvény szerint vezessem le ezt a tébolyi látomást, amely világos képekkel és lázakkal a téntartatom s az üres papírom felé tódult.

De Attilát e dialektikus hajnal után óvatosan elkerültem. Csak a mutatóujja maradt velem. Ott állt, amikor a szegény Schmidtről írtam, aki a tenyerébe fogta fel a könnyeit, s ezek a könnyek belefagytak a tenyerébe, mint kis házikók, mint kis hegyecskék s utcácskák, mint éjjeli-örök és kutyák. Éppen hogy munkások is voltak köztük, könnyből faragott munkások, és ezek a Marseillaise-t énekelték, amint melózni mentek a fagyott könnyekből előragyogó fúrók, esztergák és satuk közé. A Marseillaise-t énekelték József Attila szigorú mutatóujja felé, hogy eltűnjön felőlem.

S e makacs mutatóujj kedvéért vágtam bele az én Schmidtem könnyes tenyerét egy cégtábla kövér disznójának pofájába.

Mintha a burzsoáziát ütöttem volna nyakon a szimbolikus mozdulattal.

De a mutatóujj kérlelhetetlenül és szigorúan mégiscsak előttem maradt. A szívem sohase látta, de az értelmem nem tudta soha elfelejteni.

S másnap filozófusokat hoztam a szobámba, az összes filozófusokat és csillagászokat és fizikusokat és írtam Attilának, csak ennyit: Már tanulok!

Júliusi emlék

Egy sámlin ültem az almafa gyér árnyékában és én voltam a kis bankár. Én voltam, kinek csámpás papírszemüveg fityegett az orra végén, s szünet nélkül dugta az egy- és kétfillérest a papír alá, hogy ceruzával átrajzolja rá a pénz formáját. Szigorú pofácskával gyártottam ezt a játékpénzt, s a kis Ilu, csillogó búzavirág szemmel, fényes ollóval kinyírbálta. S előttünk ott állt a Malvinka, karján a Micu babával és Ákoska, az ő barna Mackó Jancsijával, s a még nálunk is butább Pisti, egyik ujját szopogatva. Malvinka sok, tíz, húsz pénzt kért, mert – s csöpp kacsóját összekulcsolta – a Micu kislányom halálos beteg, s az orvoshoz kell vinni. Ákoska meg a máramarosi havasokba készült, hogy ott elengedje a Mackó Jancsit, mert nagyon is bőg az anyukája után.

Én az orrom húzogattam, s ráncot próbáltam varázsolni tejsima homlokomra, hümmögtem, hámmogtam, s fejem búbját megkaparva, kikezdttem a szemrevaló Malvinkával: - Hát, kisasszony – mondtam, - hát mire is kell ez a tengeri pénz? Hát osztán – s a kezem dörzsöltem -, mi a fedezet?

De a Pisti kihúzta a szájából az ujját, s azt mondta: - Almát! – s keserűen fölmutatott a fára.

– De maga nem kap pénzt, menjen felre - dühögtem rá, de a Pisti megijedt a szótól s eltört a mécsese. S mikor kimondtuk, hogy vele még nem lehet játszani, mert még gyerek, még jobban bömbölt. Adtam neki öt krajcárt, papírból, s szipogva csendesült.

De mielőtt tovább bankárkodhattam volna: a szemem kitágult. Bennünket ugyanis egy szép nagy kert vett körül, ahol a sövényt naptól ragyogó almafák adták ki, s amelyen összevissza voltak dobálva a rózsafák, a ribizlibokrok, pipacsok, szegfűk és mákvirágok. Úgy tündökölt a sok színtől ez a kert, mint messziről az ékszerész drágakövel telirakott kirakata, s mint e drágakövek lélegzete: lepkék lebbentek föl. S mindjárt a kert végénél: sok-sok kozák-sipka formájú kazal állt, s amögött a búzamező, amit ha fújt a szél, mintha szél szárnyán vonuló juhnyáj lett volna. S pöffent a cséplőgép. A pipás és kormos Ignác bácsival együtt a kék ég körbeúszo felhőivel behatárolta mindezt.

De egyszer csak azt látjuk, hogy piros lesz az egyik kazal és lobog, aztán mint egy darab vörös selyem, átröpült a tűz a másik kazalra és az is talpig bíborba öltözik. A felhőkhöz nehéz füstfelhők röptek fel, s Ignác bácsi vizeskannával szaladt köztük és kiabált, és megszólalt a harang és futottak az emberek... de ekkor mi már hátráltunk, bámulva ki a szép kertből, s hátunk megett anyánk hangja szólt... visszafeléztünk mint a rákok, de a szánk tátva maradt. Mert a tűz felcsavarodott az egyik almafára, mint a kígyó és sziszegni kezdett a lombjai között. A zöld levelek pirossá váltak, az ágak füstbe szorultak, és az almák elkezdtek fortyogni a lángban, pukkadozni és sülni, hogy utána millió szikrával zuhanjanak rá a kövér ribizlibokrokra. A Nap tündökölt a tűz és a virágok között. Szél támadt, a forró levegő forogni kezdett a kertben, s vitte a tüzet, s már lángban ragyogtak a rózsák. Alattuk hamuvá váltak a füvek, de a füstből itt-ott kibukkantak a lepkék, a magas felé menekülve, hogy utánuk nyúljon egy lila láng keze, s a lepkék aláhulltak ujjai között. Sok kormos szárny

keringett a szélben és sok rémült tücsök ugrált a fűvön végigfutó lángolás elől, de igazán a sövény volt szép, az égő almafa-sövény, amiből megsülten estek le a finom almák és a korom, a hamu közül pirosan néztek ránk.

Anyám a szemét törölgetve állt mellettem, de én már hű cimborámra, Ilura kacsingattam. Noha szorongott a szívem, hogy bőgni kellene nekem is, hiszen elpusztult a kert, a magas fű, a sok árnyék, amit a lombok adtak: elégték a lepkék, akiket nevetve űztem, holtan fekszenek a kis

gyíkok a kavicsok alatt, a csigák, a tücskök, akiken annyit nevettem, mert vékonyan és bután folyton szóltak... igen, igen, ez szomorú volt, de a nyál már a fogaim között állt. S mikor elhalványult a tűz, s kihűlt minden... akkor én meg Ilu szépen odaosontunk a korommá égett almafák alá és botocskával kikapartuk a pernye közül az almákat. Igazi sült alma volt ez, amit egy óriási tűz terített nekünk. Egy óriási látványosság almái voltak nekem. Nagy halom almát szedtünk össze, aztán elmentünk az Iluék kertjébe, én is ettem, ő is ette, nagyon jó volt és az élvezettől nagyokat sóhajtottunk és néha a szemünk kidüledt, mert egy falat félrecsúszott. Aztán jött a gyáva Pistu, az Andris, Malvinka, Ágnes és több más gyerkőc. S én megint csak

föltettem teledagadt hassal a papírszemüvegemet és pénzért adogattam el a parazsas almákat. Arra ment a javasasszony, a Mária néni, s amint látta, hogy mit eszünk, azt mondta: - Csupa tűz lesz a véretek, csupa hősök lesztek, fiúk, csupa királynők, leánykák!

Csupa hősök leszünk mi? S ti lánykák csupa királynők?

Én az lettem, aki elmondja az ilyen júliusi meséket, Ilu pedig az a szépséges kisasszony, akivel első csókomat próbáltam falun. A többiek emberek lettek, szétszóródtak, mint a sok virág, ribizli és rózsa hamva, de ahogy a szép kert ragyogott még este is a parazsaktól, csöpp arcuk, együgyű nevük emléke ragyogni fog nekem öregségem estéjében is.

Füst Milán: Villám és esti tűz (szemelvények)

Gelléri Andor Endre novelláiról

Új kötetében Gelléri Andor Endre így ír egy villámcsapásról:

„Ekkor tartottak a segédek az utolsó két párnál; néhányuk már pihent, mikor megnyílt a kissé betámasztott ablak s a műhelyhelység kénkő színében forgó és fényes lett. - Mindenki a nyaka közé húzta fejét, amíg beszisszent a villám, mint lángmadár, csapongó szárnyával felgyújtotta a cipésműhely függönyét, aztán, mintha tíz fegyver dördülne csattogva, pont a halaslábasba csapott s a piros paprikás lé lángok fátylára lebbent és a véres parázsban mintha gyémánt lenne, úgy reppent a plafon felé egy villámtól feldobott halfarok. - S a mesterné orra előtt elszállt egy lenyakazott ponty rubintos feje...”

Ez aztán a csendélet.

Ilyen izzó képet még nem is olvastam sehol. Ez aztán a materializáció! Hogy a szavak már-már színekké válnak, szinte szikrázik az ember szeme tőlük. S ugyanitt a szorgalmas segédekről: «a szorgoskodás úgy tépte róluk a verítéket, mint ezüstvirágot a szél». Még a veríték számára is van egy ragyogó képe, de különben is, nincs az a csekélység, amely ne kezdene izzani előtte s néha már túlvilági sugárzással. Csupa vízió az egész ember és csupa érzékiség. S hogy milyenek ezek a víziók, arról kellene szólni. (...)

Egyszerűen költő ez a javából. Nem megfigyelő, hanem álmodó. Álmok a valóságról: így lehetne talán legjobban megközelíteni azt a folyamatot, amely benne végbemegy. Ő nem ceruzával a kezében jár a kocsmákba, nem valószínű, mert hiába is menne. Mert nem abból áll ő, nem meg-

figyelésből, ha figyel is. Neki egész másirányú álmokra van szüksége, hogy amit látott, életre keljen benne, minthogy a teremtés nála nem abban a síkban van, mint a világ, mások a pólusai. S bár olykor az álma megtévesztésig közel jár ahhoz, amit valóságnak nevezünk, de aztán el is kanyarodik tőle hirtelen, felcsap valahova, ahol még sosem járt ember előtte. Például: amíg élek, fülemből fog csattogni a *Szállítók* kihízott nagy sárga lovának trappolása s látni fogom mint suhannak el kocsijukkal pont a járda széle mellett... - Nagyon reális látomás. A *Vera naplóját* se fogom feledni, ezt az édes fiatal lányt, örökös éhségével s a bönadrágos, rövidkabátos dzsessz-fiúkat körülötte, akik egy ujjal tolják fel amerikai kis keménykalapjukat a fejükön s azokat a komolyodó fiúkat sem, akik nem az érzékiséget akarják, dehogy is, akik a kislányoknak magyarázni szeretnek, életről-halálról és a szakszervezetekről s akik aztán, mintha megőrültek volna, annál vadabban esnek nekik a sötét utcákban... (..)

A *Villám és esti tűz* a *Jamaica rum*, a *Georgi, a borbély* s az *Iffjúsági számár* bizonyos tekintetben még az eddigieknél is szebbek. Mert játékos szelleme bennök még jobban kibontakozik: hogy milyen kancsal, tréfacsináló, felületeket kedvelő, - tragikus mivoltuk tehát annál megkapóbb: az ember végigmosolyog egy novellát s csak akkor eszmél rá, milyen szomorú lett. Csupa játék s emellett csupa tragikum. Játshi felületek s a mélyükön csupa szomorúság. Egyszerűen e novellák még jobban megerősítik eddigi véleményemet: hogy a legkiválóbb íróink egyike ő. S nemcsak a jelenvalók között. És nemcsak az összehasonlításban, hanem mert egyedülálló.

Nyugat, 1940. 4. szám / FIGYELŐ

Békesség most tinéktek, emberek./ Örvendezzel, derék világ./ Hangozzatok, jámbor legendák./ Zsolozsmák, bibliák, imák./ Kicsi gyertyák, lobogjatok föl./ Bóduljunk tömjénnek szagán!.../ Szép dolog ez!... Így kell csinálni/ Minden karácsony-éjszakán..

(Ady Endre: Békesség ünnepén)

Baka István – *Háborús téli éjszaka* Ady Endre emlékének

III.

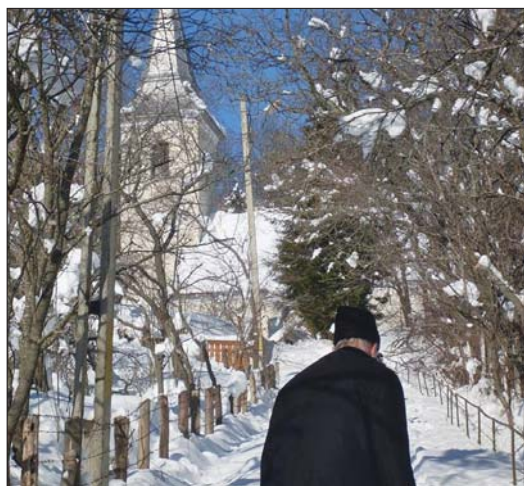
Különös éjszaka ez, fény lobbant a mennyben,
s futott le pörögve, - talán
a csillag, mely nevezteték Örömnnek,
az hullott közibénk,
mert a vizek megkeseredtek,
és szívemet, mint vörös bársonyt a cigarettaparázs
átégette - íme, keresztülfúj rajtam a szél;
állok, mint céllövöldében az átlőtt papírfigura,
hallgatok ringlispilzenét, előttem sörhab a
hóbuckás téli táj, álmodozom papírrózsák között,
míg serényen töltenek, céloznak rám a legények.
A csillag, mely nevezteték Örömnnek,
hullott a vizeinkbe,
és váltak forrásaink keserűvé; mint lúgot ivott
eselédlány, vonaglik e meggyalázott ország;
katonavonatok rágják le falvait: hernyók a faleveleket.
Asztalomon bor a gyertya különös
fényében, mint vért buzgó seb, remeg;
s forró lámpa a hold, a holtak lelke lepkeként
forog körötte, és megperzselődve a
földre visszapereg.
Különös éjszaka ez, ím, a lassan forduló
földön, mint katonaindulót harsogó
gramofonlemezen a tű, sistereg az a csillag,
mely Örömnnek neveztetett

IX. (részlet)

És égnek könyvlapok, bibliám lapjai, felizzanak
a sorok, mint máglyán a holtak - zsíros bűzüket
érzem már holtomig.
Miért nem vetsz a tűzre
engem is, kiszáradt tündérfát, Uram?
Üres a mennyek táblája, a csillag
csak krétanyom repedéseiben.
Ágak csapódnak ablakomba, mintha
a Semmiből lecsüggve
kalitka imbolyogna,
az verdesné az üveget rácsaival.
Ki szabadítja ki
foglyát: a téli éjt?
És felragyognak ablakomon a
jégvirág ráncai: tenyerráncok, a fagy
tenyeréből ki jósol még nekem
könnyű halált?
Befűtta az utat a hó... Ver még a szívem,
patkók csattognak bennem, hóviharral
küszködik egy lovas.
Hová fut?
Hová futhat még, meggörnyedve, gyötrött
arcát a halál fekete szelébe tartva?
Milyen üzenet bízott reá?

VIII. (Passio)

Krisztus-éjszaka, tenyered
átszőgezték a csillagok.
Tücsökeirpelés - tehetetlen
kínban fogad csikorgatód.
A Mindenség feszületéről
hogyan nézel engem, Éjszaka!
Még meddig hordja arcod e
Veronika-kendő Haza?
Vérző vonásaid letörli
talán mirólunk a jövő.
Borulj ránk, Megváltó Sötétség,
Te sorsunkká feketedő.
Peregnek még harminc ezüstként
kalászból a búzaszemek.
De szomjunk enyhíteni gyűlnek
ecetes spongya fellegek.
A Mindenség feszületéről
meredsz rám, Krisztus-éjszaka!
Ki Téged lát, nem futhat e
kendőnyi országból soha.

hogy egy idő után már cseppet sem élvezte a munkát, ráunt, mert szabadságra vágyott.

Volt Januárnak egy unokatestvére és egyben legkedvesebb játszópajtása: Március. Ő volt a Tavasz legidősebb fia. Neki panaszkodott egyszer munkája unalmasságáról a kisfiú, amikor is Márciusnak hirtelen eszébe jutott valami. Kotorászott egy darabig a zsebeiben, végül előhúzott egy ceruzát, pontosabban egy fél ceruzát, és odaadta Januárnak.

– Mit kezdjek én ezzel? – kérdezte csodálkozva a fiú. – Van nekem éppen elég ceruzám.

– Tudom – válaszolta Március mosolyogva – de ez varázsceruza. Édesanyámé volt, de eltörött és kidobta a szemébe. Én pedig kimentettem onnan és most neked adom, mert lehet, hogy hasznát veheted.

– Azt mondd, hogy varázsceruza? – kérdezte Január csillogó szemekkel.

– Igen, édesanyám ezzel szokott szivárványt rajzolni az égre. Talán te is rajzolhatnál szivárványt vele, vagy bármi mást, hisz olyan ügyesen rajzolsz.

Január megköszönte és zsebre vágta a varázsceruzát és csak este vette elő újra, amikor barátja már hazament. Egyedül szeretne volna kipróbálni, mert félt a kudarcból és szégyellte volna magát, ha valami rosszul sikerül.

Kezébe fogta a kis ceruzacsonkot és megpróbált vele szivárványt rajzolni az égre, amint azt nagynénje teszi, de hiába próbálkozott, nem járt sikerrel. Már éppen el akarta hajítani a haszontalannak tűnő eszközt, amikor észrevette, hogy a Földön a házak befagyott ablaküvegein megjelent a szivárvány íve, pontosan úgy, ahogyan ő rajzolta.

Megörült a felfedezésnek, de nem volt benne biztos, hogy ez csakugyan az ő keze munkája, ezért gyorsan rajzolt egy

kis virágocskát és csodák csodájára ez a kis virág is rögtön megjelent a házak ablakain.

– Nagyszerű, - gondolta – most végre szabadon rajzolhatok, amit csak akarok! És valóban így lett. Egész éjszaka dolgozott és reggelre, mire felébredtek a Földön az emberek, szebbnél szebb jégvirágok borították be ablaküvegeiket.

Ettől a naptól kezdve a jégvirágok rajzolása lett Január kedvenc időtöltése, és mindenki, aki látta, nagyon meg volt elégedve munkáival.

Amikor a Tavasz meghallotta, hogy mi történt, megajándékozta unokaöccsét egy egész készlet varázsceruzával, hogy Január az ő ablakaira is tudjon mindig jégvirágot rajzolni.

Gazdag Erzsé

Karácsony

*Száll a csengő, száll a dal,
itt van a Karácsony.
Aranycsillag tündöklik
a fenyőfaágon.
Gyertya lobban, mennyi fény!
Mintha a fa égne!
Ha nem volna Karácsony,
felszállna az égre.
Ott lobogna a fenyő,
mint egy tüzes csillag,
amelyikről éjszaka
szikraesők hullnak.*

Mindannyitoknak nagyon kellemes angyalvárast és boldog Újévet kíván és továbbra is várja leveleiteket, észrevételeiteket a szerkesztő néni a következő címre: B. OSVÁT ÁGNES

540477 Targu Mures, Str. Armoniei nr. 22 ap.13, jud. Mures, ROMANIA

Telefon: 0040-365803670, 0040-265249918 Mobilszám: 0040-771293784, 0040-770173128

E-mail: osvataagnes@gmail.com

Békés, boldog ünnepeket!

Támogatóink

Emlékeztünk rá: lapunk függetlenségét és erdélyi olvasóinkhoz történő díjmentes eljuttatását teszik lehetővé a nagylelkű adományok. Köszönjük!

(a megjelölt előfizetői díjakat meghaladó befizetéseket tekintjük támogatásnak)

Bakos István	Budapest	3 500
Balog Ellák Márton	Paks	1500
Bányai Károly	Budapest	2000
Bornemissza Béla	Székesf.vár	1500
Czirmai Lajos	Szekszárd	2000
Csáki József	Marosvásárhely	50 EUR
Derzsi Ferenc	Szováta	100 RON
Dr. Csidey Mária	Budapest	1500
Dr. Kiss Réka Mária	Erdőszentgyörgy	50 000
Dr. Márton Ferenc	Szekszárd	5000
Dr. Orbán Csaba	Nagyatád	10 000
Dr. Szóts Dániel	Sepsisz.györgy	5000
Dr. Úry Előd	Sopron	15 000
Dr. Vitályos Iván	Szentgotthárd	3500
Edith Zeőke Szotyori	Németo.	40 EUR

Fodor Imre +
id. Tolvaly Ferenc
Ivándent Fogorvosi BT
Jeremiás László
Kerekes Gabriella
Mihály István
Orbán László
Prof. dr. Fazakas Béla
Prof. dr. Kosztarab Mihály
Prof. dr. Tőkés Béla
Rékasi József
Rokaly József
Sedlmayr Ella
Tófalvi-Balassa Szilvia
Venczel Imola Csilla
Zathureczky Péter
Zwada András
Zsombori Erzsébet

M.vásárhely 50 RON
Póka - Ro. 50 EUR
Szentgotthárd 2000
Marosvásárhely 100 RON
Monor 1500
Szarvas 500
Kolozsvár 5000
Marosvásárhely 30 RON
USA 100 USD
Marosvásárhely 50 RON
Pécs 500
Gyergyósz.miklós 10 000
Sopronhorpács 2500
Budapest 1500
Fonyód 3500
Kanada 25 000 Ft
Békéssz.andrás 10 USD
Budapest 2500 Ft

KÖSZÖNJÜK!

Tisztelt olvasóink!

Előfizetői díj: Az EKOSZ közgyűlésének döntése nyomán a következő évtől belföldre 2000 Ft. Európába 10 EU, a tengeren túlra 20 USD egy évre. Előfizetni természetesen banki átutalással is lehet, a következőképpen: Belföldről: Erdélyi Körök Országos Szövetsége. Számlaszám: 10918001-00000063-39990003, UniCredit Bank, Szekszárd.

Külföldi átutalás esetén: Erdélyi Körök Országos Szövetsége 2200 Monor, Kapisztrán János u. 49. Számlaszám: 10918001-00000063-39990003. IBAN: HU34 1091 8001 0000 0063 3999 0003. Bank-kód: UNICREDIT BANK - SWIFT (BIC): BACXHUHB

ÁTALVETŐ ONLINE

Lapunk visszamenőleg az
interneten a
következő címeken olvasható:
www.ekosz.hu, www.erdelyikor.hu.